

Tisdagen den 23 januari

Kl. 13.00–15.59  
18.00–21.17

---

### § 1 Anmälan om vice ordförande i utskott

Förste vice talmannen anmälde att *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M) valts till vice ordförande i utrikesutskottet från och med den 18 januari.

### § 2 Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 25 januari kl. 14.00*.

### § 3 Meddelande om utrikespolitisk debatt

Förste vice talmannen meddelade att utrikespolitisk debatt skulle äga rum *onsdagen den 14 februari kl. 9.00*.

### § 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

*Interpellation 2017/18:283*

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:283 Lärarnas administrativa börda  
av Michael Svensson (M)

Interpellationen kommer att besvaras i kammaren den 25 januari.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade möten och resor.

Stockholm den 21 december 2017

Utbildningsdepartementet

*Gustav Fridolin*

*Interpellation 2017/18:284*

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:284 Statsbidrag riktade till skolan  
av Maria Stockhaus (M)

Interpellationen kommer att besvaras i kammaren den 25 januari.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade möten och resor.  
Stockholm den 21 december 2017  
Utbildningsdepartementet  
*Gustav Fridolin*

*Interpellation 2017/18:285*

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:285 Mer undervisningstid  
av Michael Svensson (M)

Interpellationen kommer att besvaras i kammaren den 25 januari.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade möten och resor.

Stockholm den 21 december 2017

Utbildningsdepartementet

*Gustav Fridolin*

*Interpellation 2017/18:286*

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:286 Ordning och reda i klassrummet  
av Michael Svensson (M)

Interpellationen kommer att besvaras i kammaren den 25 januari.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade möten och resor.

Stockholm den 21 december 2017

Utbildningsdepartementet

*Gustav Fridolin*

*Interpellation 2017/18:288*

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:288 Våld och hot i skolan  
av Robert Stenkvist (SD)

Interpellationen kommer att besvaras i kammaren den 25 januari.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade möten och resor.

Stockholm den 21 december 2017

Utbildningsdepartementet

*Gustav Fridolin*

*Interpellation 2017/18:299*

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:299 Polisens svåra arbetssituation  
av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 30 januari.

Stockholm den 18 januari

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

*Johan Danelius*

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2017/18:300 Kränkningar, hot och våld mot personal i skolan

av Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)

Interpellationen kommer att besvaras i kammaren den 25 januari.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade möten och resor.

Stockholm den 21 december 2017

Utbildningsdepartementet

Gustav Fridolin

## § 5 Anmälan om faktapromemoria

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2017/18:FPM43 Kommissionens förslag om ett nytt regelverk om kapitaltäckning för värdepappersbolag KOM(2017) 791, KOM(2017) 790 till finansutskottet

## § 6 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälde och bordlades:

Försvarsutskottets betänkande

2017/18:FöU4 Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet

Justitieutskottets betänkanden

2017/18:JuU9 Ett mer effektivt informationsutbyte vid Nationellt centrum för terrorhotbedömning

2017/18:JuU7 Kontroll av biometriska kännetecken i resehandlingar

2017/18:JuU6 Renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter när länsstyrelserna tar över uppgifter på djurområdet

Trafikutskottets betänkanden

2017/18:TU5 Cykelfrågor

2017/18:TU4 Postfrågor

Skatteutskottets betänkande

2017/18:SkU7 Riksrevisionens rapport om regeringens skatteutgiftsredovisning

## § 7 Svar på interpellation 2017/18:265 om hemlösa barn

Svar på  
interpellationer

Anf. 1 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Tack, Jenny Petersson, för den här angelägna interpellationen!

Jenny Petersson har frågat mig vad jag kommer att vidta för konkreta åtgärder för att bromsa den negativa utveckling som just nu sker, där allt

fler barn blir hemlösa, vad min analys är av socialtjänstens arbete i fråga om omhändertagandet av hemlösa barn och om fler hjälpinsatser från socialtjänstens håll borde ske. Jenny Petersson har även frågat, i väntan på utredningar och rapporter, vad jag avser att vidta för åtgärder för att insatserna ska öka för de hemlösa barnen.

Hemlöshet är ett allvarligt samhällsproblem och särskilt när barn drabbas. Rädda Barnen, Stockholms Stadsmission och Barnombudsmannen lyfter fram att barnfamiljer är en grupp som drabbats hårt av hemlöshet.

Socialstyrelsens kartläggning av hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden som presenterades i december 2017 visade att en tredjedel av samtliga 33 000 personer som inrapporterats hade barn under 18 år. En tredjedel av dessa uppgavs ha hamnat i hemlöshet till följd av att de inte godkänkts på den ordinarie bostadsmarknaden, men de hade inga andra behov av socialtjänstens stöd. Av alla föräldrarna bodde ca 6 423 tillsammans med sina barn och mer än hälften var ensamstående, varav 69 procent kvinnor. Socialtjänsten gör stora ansträngningar för att lösa boendesituationen för familjer med barn. De flesta bor i de mer långsiktiga boendelösningar som socialtjänsten erbjuder i form av sociala kontrakt.

Resultatet från kartläggningen visar också att situationen ser olika ut över landet när det gäller vilka grupper som drabbas, ålder, kön, orsak till hemlösheten med mera. Ökad kunskap som denna stärker kommunernas förutsättningar att ge stöd och omhändertagande åt barn och deras familjer och utforma lämpliga insatser.

Socialtjänsten har också en viktig roll när det gäller att förebygga avhysningar. Socialstyrelsen har utarbetat ett konkret stöd för socialtjänsten i deras arbete med att förebygga avhysningar, vilket publicerades i december 2017. Stödmaterialet innehåller både praktisk vägledning för hur kommunen ska agera vid risk för avhysning och för hur ett aktivt förebyggande och uppsökande arbete kan genomföras. Kunskapsstödet har varit efterlängtat av socialtjänsten och ska bidra till ett förbättrat arbete i kommunerna.

Det råder underskott på bostäder i många av landets kommuner. Bostadsbristen tenderar att slå hårdare mot de grupper som av olika skäl har en svag ställning på bostadsmarknaden. Det handlar främst om bristen på hyreslägenheter men även om krav på referenser och inkomst för att bli accepterad som hyresgäst. Boverket rapporterar dock lättnader från de större hyresvärdarna vad gäller inkomstkrav på blivande hyresgäster. Regeringen har genomfört den största bostadspolitiska satsningen på länge, däribland ett investeringsstöd för fler hyresbostäder och studentbostäder med rimliga hyror. Bostäderna ska förmedlas enligt öppna och transparenta principer där hyresvärdarna endast får ställa rimliga krav på bostadsökandens ekonomi.

Det handlar också om att regeringen har stärkt förutsättningarna för dem som har minst marginaler i samhället och som löper störst risk att hamna utanför bostadsmarknaden, till exempel genom höjt underhållsstöd. Att förbättra situationen för familjer med låg ekonomisk standard är en viktig uppgift för regeringen, där den ekonomiska familjepolitiken och arbetsmarknads- och utbildningspolitiken står i fokus. På så sätt arbetar vi också förebyggande mot hemlöshet.

För att motverka utvecklingen av den akuta hemlösheten har regeringen beslutat om 25 miljoner kronor årligen 2018–2021 i riktat statsbidrag till kommuner med många hemlösa kvinnor och män. Kommunen bestämmer hur medlen används bäst och om de går till verksamhet i egen regi eller till andra aktörer som möter hemlösa kvinnor och män och familjer, till exempel frivilligorganisationer.

En fungerande ekonomisk familjepolitik och arbetsmarknadspolitik samtidigt som det byggs allt fler bostäder med rimliga hyror är långsiktiga åtgärder som tillsammans bromsar utvecklingen att hemlöshet drabbar familjer. Hemlöshet är ett komplext problem och kräver samverkan från många samhällsaktörer.

Anf. 2 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Precis som statsrådet Åsa Regnér säger är hemlöshet ett allvarligt samhällsproblem, framför allt när barn är inblandade. Dessa barn drabbas väldigt hårt.

Som jag skrev i min interpellation kan vi aldrig acceptera hemlöshet i Sverige, framför allt inte hemlösa barn. Det är med stor sorg och oro som jag och vi alla kan se att antalet barn som blir hemlösa eller som tvingas att leva i hemlöshet och flytta runt mellan olika boenden tyvärr ökar i Sverige.

Stat, kommun och enskilda vuxna har givetvis ett stort ansvar. Flyttar man runt mellan olika osäkra boenden kan det vara många barn som tvingas bo på ett trångt utrymme.

Vi pratar om bostadsförsörjning. Här kan varken jag eller Åsa Regnér säga vad kommunerna ska göra, men de kan absolut arbeta mer med vilka som prioriteras och bostadsbyggande, vilket Åsa Regnér var inne på, och med socialtjänsten och hur man arbetar i socialtjänsten; jag kommer att återkomma till det. Här har vi ett ansvar och här kan vi göra mer när det gäller arbetssätt och förändringar i lagstiftningen.

Barnperspektivet sätter fokus på barnen. All forskning och alla studier visar att barn som växer upp i dessa osäkra boenden, som får flytta mellan olika ställen och som får bo i trånga utrymmen upplever ett utanförskap beroende på att de flyttar runt. Kontakter rivs upp, och de halkar efter sina kompisar, om de nu lyckas att skaffa sådana. De hamnar i ett utanförskap i den bemärkelsen att de tvingas att ljuga om sitt boende för människor i omgivningen.

Dessa barn kan bo kortvarigt på ett ställe och kanske inte ens får berätta var man bor. De halkar efter i skolan. Det har förts en aktuell debatt om mässling. Barn med kortvarigt boende kan inte ens gå till en och samma BVC när det gäller stöd och vaccinering.

Barnen kan få sömnsvårigheter, och den psykiska ohälsan bland dessa barn ökar. Det finns, som sagt, studier och forskning som visar detta.

Som sagt, det är med stor oro och sorg som jag ser att antalet barn som växer upp i hemlöshet ökar.

I sitt svar nämner Åsa Regnér socialtjänsten och att den har en jätteviktig roll. Det tycker jag också. Här finns mycket mer vi kan göra. Jag tror definitivt att det är bra med kunskapsstöd och att man förebygger avhysningarna. Ser Åsa Regnér att det behöver göras några förändringar i lagstiftningen på området när det gäller socialtjänstens arbete?

Anf. 3 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Åsa Regnér har redovisat regeringens politik på området, och den är helt avgörande när det gäller både bostadspolitiken och familjepolitiken liksom arbetet för att utjämna klyftor och hjälpa fattiga barnfamiljer. Jag vill lyfta ytterligare en fråga, nämligen EBO, eget boende.

Regeringen har aviserat en förändring av den lagen. Eget boende innebär att nyanlända flyktingar själva kan välja var de vill bo. På många sätt har detta fungerat bra. Det blir lättare att integreras om man exempelvis bor med en familj som redan har rötter i landet. Problemet uppstår när det råder väldigt stor bostadsbrist.

Jag kan ta ett exempel från min egen hemkommun, Malmö. Kommunen har ingen kontroll över vilka som flyttar till Malmö, eftersom man själv väljer om och till vem man vill flytta. Ofta tror man att man bara tillfälligtvis bor inneboende hos en annan familj, men många gånger blir det väldigt länge då bostadsbristen är så stor. Det blir problem för inte minst barnen i dessa familjer, för det blir trångbott om två familjer ska bo i en lägenhet. Det blir svårt för barnen att få studiero och kunna göra sina läxor. Många problem är kopplade till detta.

Därför har vi länge efterlyst en förändring, och nu har regeringen aviserat att man ska titta mer på den sociala situationen för dem som kommer via eget boende. Man måste se till att levnadsförhållandena blir rimliga. Detta kommer att presenteras av Mottagandetredningen, vars förslag beräknas bli presenterat i mars. Jag ser fram emot detta, för jag tycker att det är viktigt att bekämpa hemlösheten bland barn.

Vi har inte bara problemet med trångboddhet. När det inte fungerar att vara inneboende under väldigt lång tid kan man gå till kommunens socialtjänst. Då blir det socialtjänstens uppdrag att hitta bostäder. När bostadsbristen är enorm blir det en mycket tuff uppgift.

Malmö har många hemlösa barn. Samtidigt vill jag ändå framhålla Malmö som exempel på en kommun som är bra på att bekämpa hemlösheten. Vad gäller vräkningar av barn har man i Malmö ett unikt arbete. När en barnfamilj riskerar vräkning går detta direkt till socialtjänsten. På så vis lyckas man förhindra vräkningar av barnfamiljer, så att inte antalet hemlösa barn blir ännu fler. Det är ju dessutom ett trauma att förlora sin bostad genom vräkning. Man borde kunna sprida det här sättet att arbeta genom att involvera socialtjänsten så tidigt som möjligt till resten av landet.

Den vanligaste orsaken till en vräkning, inte minst när det gäller barnfamiljer, är hyresskulder. Det behöver inte handla om en stor skuld, utan den kan vara ganska liten. I samarbete med socialtjänsten kan man oftast lösa situationen och förhindra en vräkning. Det är en metod som fungerar för att förhindra vräkningar av barnfamiljer.

Bostadsbyggandet är avgörande. I Malmö ökade befolkningen mellan 2016 och 2017 med 6 200 personer, vilket är en stor ökning. Många av dessa är barnfamiljer och av dem är många nyanlända. Då finns det ett behov av boende. Samtidigt påbörjades byggandet av 4 000 nya bostäder, varav en hel del kommer att bli bostäder till rimliga hyror. Malmö gör alltså väldigt mycket. Men vi behöver få hjälp genom att andra kommuner tar sitt ansvar, inte minst när det gäller att ta emot nyanlända.

Fru talman! Tack för interpellationen och inläggen i denna viktiga debatt!

Det som i första hand behövs på både lång och kort sikt är naturligtvis bostäder. Det gäller både byggande och tillgång till de byggda bostäderna. De måste vara tillgängliga ekonomiskt och geografiskt för de familjer som i det här fallet är i behov av dem. Regeringen har därför på olika sätt stimulerat byggande – det byggs mer i Sverige just nu än på flera decennier – med särskild inriktning på hyresbostäder, så att fler helt enkelt ska ha råd med dem. Detta behövs alltså.

Det krävs förstås också att föräldrarna till dessa barn kan försörja sig och sina barn. Vi vet att majoriteten av dem som anger att de är hemlösa har försörjningsstöd som huvudsaklig inkomstkälla. Försörjningsstöd ska ju fungera som den sista utvägen ekonomiskt sett. Men man blir naturligtvis mer självständig och får ett mer stabilt liv både ekonomiskt och socialt om man har en inkomst från arbete.

Det är därför glädjande att arbetsmarknaden nu går bättre än på väldigt länge och att arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningen bland både kvinnor och män är högre än på länge. Arbetskraftsdeltagandet bland kvinnor med utländsk bakgrund är dessutom lika högt som bland kvinnor i EU i genomsnitt.

Vi måste dock arbeta ännu mer för att även de familjer som vi talar om nu ska kunna komma närmare arbetsmarknaden. Då behövs vuxenutbildning, vilket min kollega Anna Ekström på olika vis arbetar mycket med. Det krävs också att exempelvis socialtjänsten ser både män och kvinnor som försörjare när man jobbar med försörjningsstöd. Man måste pröva möjligheterna för både män och kvinnor att få arbete i förhållande till försörjningsstödet, och inte på något sätt anta att en man ska vara den huvudsakliga försörjaren. Därför har vi skapat ett sådant uppdrag. Även Arbetsförmedlingen har fått i uppdrag att föra just kvinnor, oavsett bakgrund, närmare arbetsmarknaden.

Jag fick frågan om det behövs någon ny lagstiftning. Jag antar att Jenny Petersson menar socialtjänstlagen. Vi ser över hela socialtjänstlagen. Jag vill inte säga att det är vad som i första hand behövs, utan det som främst behövs är tillgång till bostäder som människor har råd att betala för samt en betalningsförmåga, som man framför allt får genom eget arbete.

Det är även viktigt att barnfamiljer får en bättre ekonomi. Den här regeringen har, ofta tillsammans med Vänsterpartiet, tagit flera initiativ för att stärka barnfamiljers ekonomi här och nu. Dessa återkommer jag gärna till.

Fru talman! Jag tänker inte säga så himla mycket om vad regeringen och bostadsministern gör för att underlätta för byggandet i kommunerna, för det är en helt annan debatt. Jag konstaterar dock att SKL gör olika undersökningar, och då har kommuner uppgett att det som hindrar dem från att bygga fler bostäder inte är mer eller mindre medel från regeringen utan snarare de brister som finns i de lagar och regler som gäller bostadsbyggande. Det är där hindren finns.

Bostadsministern och regeringen har inte gjort något på området, eller det går åtminstone väldigt långsamt. Men jag lämnar problemet med bostäder och bostadsbyggandet och ägnar mig i stället åt de frågor som jag hade. Det handlade som sagt om hemlösa och hemlösa barn, vilka tyvärr ökar i antal i Sverige, och det är en oroande utveckling.

En grupp som löper stor risk att växa upp i fattigdom är de hemlösa barnen. Många ensamstående mammor och också många utlandsfödda föräldrar lever i hemlöshet och tvingas flytta runt till osäkra boenden.

Bland annat tar Rädda Barnen upp detta i sin rapport *En plats att kalla hemma*. Konsekvenserna blir som sagt stora för barnen. Man kommer efter i skolan. Man kommer efter med kompisar. Alla rutiner som vi är många som tar för givna kommer man helt enkelt efter med.

Jag ställde en fråga om huruvida man gjorde någon analys av socialtjänstens arbete i frågan. Statsrådet säger att man kollar över detta i en stor utredning, eller vad man ska kalla det. Man kollar över själva socialtjänsten och socialtjänstens lagar. Då får vi hoppas att det kommer olika förslag när det gäller att komma åt det här med hemlöshet och barn som lever i hemlöshet. Det gäller också att man fokuserar på socialtjänsten och hur man arbetar till exempel när det gäller omhändertagande av barn som lever i hemlöshet.

Jag vill också lyfta fram en annan sak i denna debatt. Det är oroande att siffrorna går åt fel håll, men det finns olika exempel ute i vårt land. I dag är det helt enkelt upp till kommunerna hur de vill arbeta med de här frågorna. Jag tycker att det är tråkigt att vi inte tar ett större nationellt ansvar när vi ser att hemlösheten ökar i landet i stort. Hillevi Larsson berättade hur det ser ut i Malmö, som hon kommer från. Åker man några mil norrut kommer man till Helsingborg. Där går trenden åt andra hållet – hemlösheten minskar. Man har där en stödboendeform som man kallar Bostad först, och man jobbar på ett helt annat sätt. I dag är det alltså upp till kommunerna i Sverige hur de ska arbeta med detta. Jag tycker att det är beklagligt att vi inte tar ett större ansvar på nationell nivå, framför allt när det gäller de lagar och regler som vi ansvarar för beträffande socialtjänsten.

Anf. 6 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Den här debatten handlar om hemlösa barn. Det vi har sett i Malmö är att hemlösheten totalt sett inte har ökat utan till och med har minskat, trots att det är en enorm befolkningstillväxt i Malmö. Det har gått från 1 510 till 1 488 hemlösa. Det som är oroande är att det är fler barnfamiljer och fler nyanlända bland de hemlösa nu. Den sociala hemlösheten, det vill säga hemlöshet på grund av missbruk eller psykisk sjukdom, är som förut och har inte ökat. Men den ekonomiska hemlösheten har ökat. Där är det enda problemet egentligen att man inte har råd med en bostad eller inte släpps in på bostadsmarknaden. Det hänger också samman med bostadsbristen. Barnfamiljer med dålig ekonomi och nyanlända har väldigt svårt att komma in. Men det är inte så att hemlösheten ökar i Malmö totalt sett, trots befolkningstillväxten.

Bostad först är en väldigt bra modell. Den handlar om att hjälpa människor som är i social hemlöshet på grund av till exempel psykisk sjukdom eller missbruk. Där har vi haft 20 lägenheter i Malmö, och det har fungerat väldigt bra. I princip alla har kunnat fortsätta att bo i dessa lägenheter för

att till slut få dem som permanentbostäder. Nu bygger vi ut den modellen till 60 lägenheter. Det har varit en väldigt framgångsrik modell. Men vi måste jobba på alla fronter – inte bara med den sociala hemlösheten utan med den totala hemlösheten.

Sedan är det här inte ett isolerat problem, utan det har såklart med andra frågor att göra. Jobbpolitiken är helt avgörande. Där jobbar regeringen väldigt bra. Vi har fått väldigt bra resultat, inte minst när det gäller människor med invandrabakgrund. Det handlar också om jämställdhetspolitik, aktiv bostadspolitik och politik för att utjämna klyftorna. Regeringen har helt rätt strategi, och vi fortsätter att kämpa.

Anf. 7 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Jag anser att regeringen tar ansvar för de här frågorna. Det gäller bland annat kartläggningen från den myndighet regeringen har till förfogande för att genomföra sitt arbete med de här frågorna, nämligen Socialstyrelsen. Kartläggningen är till för att få en bild som man också kan reagera på. Men vi har inte väntat på den, utan vi har gjort en hel del för att stärka barnfamiljers situation, både allmänt och specifikt. Vi har höjt barnbidraget, och höjningen träder i kraft den 1 mars i år. Försörjningsstödet har höjts. Vi har genomdrivit olika förstärkningar inom bostadsbidraget. Vi har höjt flerbarnstillägget för det tredje barnet. Under mandatperioden höjs underhållsstödet med 300 kronor, och nu 2018 höjs det dessutom för barn som är 15 år och äldre. Vi har höjt föräldrapenningen på grundnivå för föräldrar med de lägsta inkomsterna. Vi ska även se över bostadsbidrag och underhållsstöd med särskilt avseende på den fördelningsekonomiska profilen. Vi har dessutom höjt riksnormen.

Det här är åtgärder som stärker barnfamiljers ekonomi här och nu. Vi har också till exempel bidrag till glasögon och olika stöd till sommarlovsaktiviteter. Dessa ska nå även familjerna med den tuffaste ekonomiska situationen och deras barn. Det är sådant man gör här och nu. Men sedan är det förstås så att det måste finnas tillgång till bostäder som man kan betala för samt en betalningsförmåga. Det är oerhört viktigt – socialpolitiskt, samhällsekonomiskt och jämställdhetspolitiskt – att både kvinnor och män förvärvsarbetar, som jag var inne på tidigare. Då är det vår uppgift att se till att människor är så väl rustade de bara kan vara för att ta de jobb som står till buds.

Jag hade för drygt en vecka sedan glädjen att inviga den nya Jämställdhetsmyndigheten i Angered. Under dagen kunde jag ta del av ett samarbete som verkligen verkar bra. Vi besökte olika verksamheter i Angered och kunde bland annat se den samverkan som finns mellan förskola, öppen förskola, socialtjänst, barnavårdscentral och mödravårdscentral. I den här stadsdelen har man ofta väldigt bra kontakt med barnen, till och med innan de föds, och ett pågående samtal med föräldrar om vad de behöver, vad barnen behöver och vad föräldrarna anser att de skulle må bäst av under barnens uppväxt. Det här har gett goda resultat i stadsdelen. Vi vet också att man genom uppsökande mödravård som har kontakt med andra myndigheter ofta får resultat som en mer stabil social situation och större förtroende såväl mellan människor som mellan människor och myndigheter.

Jag tror helt enkelt att man behöver göra många saker samtidigt. När det gäller socialtjänsten som sådan är det en sak med socialtjänstlagen,

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

som jag nämnde. Men även till exempel den sociala barn- och ungdomsvården har varit föremål för mitt väldigt stora intresse och engagemang. Detta har vi också haft debatter om tidigare. Vi har bland annat förstärkt denna viktiga del av socialtjänsten med i sammanhanget stora resurser till bemanning, så att man har förmåga att möta barn i den situation de befinner sig i.

Anf. 8 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Jag delar statsrådet Åsa Regnérs bedömning att bostäder är viktiga, att jobben är viktiga och att jämställdhet mellan män och kvinnor är viktigt, även när det gäller den här frågan. Det är viktiga parametrar. Jag kan även konstatera att det finns en skiljelinje i svensk politik mellan vad vi moderater vill och vad regeringen gör. Jag tycker att Sverige kan betydligt mer även i de här frågorna.

Men jag backar bandet och fokuserar på det min interpellation handlar om, nämligen hemlöshet och socialtjänstens ansvar. Åsa Regnérs sa i sitt interpellationssvar att Socialstyrelsen har gjort en kartläggning av hemlöshet och att denna kartläggning presenterades i december 2017. Åsa Regnérs har senare i debatten sagt att man ska agera och reagera på det här. Kort och gott blir min fråga: Hur ska statsrådet och regeringen agera och reagera på kartläggningen, och vilka konkreta åtgärder kommer framöver med anledning av denna?

Anf. 9 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S):

Fru talman! Det kom till sista inlägget innan vi kanske började tala om vad vi möjligen inte ser helt lika på. Mitt svar på frågan är helt enkelt att man inte behöver vänta på en sådan kartläggning för att agera. Därför har vi agerat från början.

Situationen som många befinner sig i framgår i kartläggningen. En relativt stor grupp i gruppen har inte andra skäl att få insatser från socialtjänsten eller behov av det. Det beror på den ekonomiska situationen i sig. Den har att göra med situationen på arbetsmarknaden och bostäder.

Jag konstaterar att bostadsbyggandet verkligen inte tog fart under den tidigare borgerliga regeringen. Likaså omvandlades många hyresrätter till bostadsrätter, vilket gjorde att många med svag ekonomi hade svårt att få en bostad.

Jag menar därför att bostadsbyggande är viktigt. Det gäller också tillgång till arbete och en socialtjänst som är effektiv och duktig och ser barns behov. Det är framför allt vad det handlar om i sig.

Man kan till exempel konstatera att vräkningar av barnfamiljer har minskat. Det är jag förstås väldigt glad över. Men sedan måste också socialtjänsten samarbeta med andra aktörer. Det är väldigt komplexa frågor.

Man har sociala kontrakt. Men socialtjänsten har heller inte särskilt lätt att skaka fram bostäder eftersom läget ser ut som det gör. Det är svårt för mig att föra en sådan här debatt utan att tala om tillgången till bostäder i stort i samhället. Därför har vi också satsat väldigt mycket på det.

Men alla aktörer måste också göra vad de kan här och nu runt det enskilda barnet och hans eller hennes familj. I den riktningen jobbar vi också.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 10 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):  
Fru talman! Karin Rågsjö har frågat mig

*Svar på  
interpellationer*

- hur jag kan påskynda processen för ensamstående kvinnor så att alla som har fått laglig rätt till assisterad befruktning också kan få det i praktiken
- om jag tänker verka för att SKL ska kartlägga och påskynda processen inom landstingen
- om jag avser att vidta åtgärder för att förstärka informationen till allmänheten avseende vad det innebär att donera spermier och ägg.

Sedan den 1 april 2016 är det tillåtet att i svensk hälso- och sjukvård erbjuda ensamstående kvinnor assisterad befruktning på samma sätt som för gifta par, registrerade partner och sambor. Det kan ske genom insemination eller genom befruktning utanför kroppen, så kallad IVF-behandling. Det är bra att det nu finns en sådan möjlighet i Sverige. Samma regler gäller för ensamstående kvinnor som för par som behöver behandling med donerade könsceller.

Landstingen har själva tagit initiativ till att åstadkomma en kunskapsbaserad och jämlik vård inom detta område. Sveriges Kommuner och Landsting beslutade 2014 om en rekommendation om enhetlighet i landstingens och regionernas erbjudande av offentligt finansierad assisterad befruktning. Den reviderades 2016 i samband med att det då blev tillåtet att erbjuda ensamstående kvinnor behandling. I rekommendationen, som samtliga landsting har anslutit sig till, görs ingen åtskillnad mellan ensamstående kvinnor och par.

Det är landstingen som själva ansvarar för den behandling som erbjuds inom den offentliga hälso- och sjukvården. Det är upp till varje enskilt landsting att bedöma hur de tillgängliga resurserna totalt ska fördelas. Det gäller även vilka resurser som ska avsättas för assisterad befruktning.

Både landsting och kommuner står i dag inför stora utmaningar när det gäller att fördela resurserna så att tillgången till välfärdstjänster blir så god och jämlik som möjligt. Därför har regeringen i budgetpropositionen föreslagit stora tillskott till landsting och kommuner. 3 miljarder satsas för att skapa en mer tillgänglig vård och för att stödja landstingen att skapa förbättrade förutsättningar för personalen inom vården. Under 2018 satsar regeringen dessutom 1,6 miljarder kronor på kvinnors hälsa. De generella statsbidragen till kommunsektorn har från och med i år höjts med 10 miljarder kronor. I budgetpropositionen föreslår regeringen att bidragen därutöver höjs permanent med 5 miljarder kronor 2019 och med ytterligare 5 miljarder 2020.

Karin Rågsjö undrar också om jag tänker göra något för att förstärka informationen till allmänheten om könscellsdonation. Om behandling ska kunna erbjudas är det naturligtvis nödvändigt att det finns tillgång till donerade könsceller. Min bedömning är att det är verksamheterna själva och deras huvudmän som är bäst lämpade att informera om detta. I dag finns sådan information till exempel på 1177.se.

När det gäller frågan om kartläggning aviserade regeringen i propositionen om ensamstående kvinnors möjlighet till behandling att en uppföljning och utvärdering av lagändringarna ska genomföras. Eftersom reformen är relativt ny anser jag dock att det bör gå ytterligare en tid innan en sådan genomförs.

Jag förstår de kvinnor som nu hoppas på att få tillgång till behandling i Sverige inom ramen för den offentligt finansierade hälso- och sjukvården, men som är oroliga för om det kommer att vara möjligt för dem. Regeringen har gett landstingen ökade förutsättningar för sin verksamhet genom tillskott av medel. Jag räknar med att det också kommer att kunna bidra till att fler ensamstående kvinnor får tillgång till behandling.

Anf. 11 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Tack för svaret, Annika!

I dag 2017 finns det olika familjekonstellationer. Det finns flera val man kan göra som kvinna än låt oss säga för 20 år sedan. Ännu längre tillbaka var det en skam att vara ensamstående mamma.

Jämställdheten är någonting som vi har kämpat för länge. Det handlar om kvinnors frigörelse och självklara rätt att kunna välja sina liv och göra sina livsval. Det här är stort och någonting som arbetarrörelsens kvinnor har gått i fronten för.

Att få barn är stort oavsett hur man väljer att leva med barnet: mamma och pappa, mamma och mamma, pappa och pappa eller någon form av gemensamt ansvar. Ett antal kvinnor väljer att skaffa barn helt själva och bilda familj med sig och sitt barn. Det är också ett stort steg framåt. Det var ganska skuldbelagt bara för 20 år sedan.

Den nya lagen om assisterad befruktning via inseminering kom 2016. Det var många partier som stod bakom och applåderade just det. Det gav ensamstående kvinnor samma lagliga rätt till assisterad befruktning som par hade tidigare. Det var en välkommen reform som var jämlik och jämställd.

Det fanns stora förhoppningar knutna till lagen. Nu har det kommit fler rapporter om att just de ensamstående kvinnorna får slåss om att få sin insemination. Köerna för ensamstående kvinnor som vill ha hjälp med assisterad befruktning skiljer sig väldigt mycket åt i landet.

Jag tycker fortfarande att SKL skulle ha hunnit göra en kartläggning ett år efter att lagen hade införts så att vi hade lite mer spej på frågan. Nu är det i stället tidningen Metro som har gjort en kartläggning.

Köerna kan uppstå två gånger, dels för utredning, dels för behandling. En del mindre regioner gör ganska snabbt en utredning, och sedan tar det längre tid när man hamnar på universitetssjukhusen.

I Västra Götaland är köerna för närvarande fyra år, enligt rapporten jag har fått ta del av. Endast 2 ensamstående kvinnor har fått behandling, och 187 står i kö. Det är ganska mycket. På Sahlgrenska säger man att det skulle kosta 15 miljoner att minska köerna. Men inga pengar har öronmärkts för det, vilket man kan tycka är lite märkligt.

Ingen ensamstående kvinna i Stockholms län har fått landstingsbekostad behandling. Kön öppnade den 1 januari 2017, och då började också vårdval. Än så länge har inte heller någon privat aktör tagit emot den här gruppen.

Man betonar både från Västra Götaland och Stockholms län landsting att det handlar om resurser. Men precis som du har förmedlat i ditt svar har det väl aldrig funnits så mycket medel riktade till hälso- och sjukvården som just nu. Det borde man kunna fixa enligt ram, tycker vi.

Ett problem är att SKL har tagit fram någon typ av plattform som inte används riktigt. Vi har beslutat om lagen för 19 månader sedan. På Sahl-grenska i Göteborg har man kommit på en alldeles egen modell för detta.

Där sänker man nämligen åldersgränsen för de kvinnor som behöver donerad sperma till 36 år och till 39 år för dem som inte behöver detta för att få ställa sig i kö. Det tycker jag är ett problem.

Jag undrar fortfarande vad man kan göra för att påskynda processen för ensamstående kvinnor. Jag är lite misströstande, för det går för långsamt. Jag vill att alla kvinnor som nu har fått laglig rätt till assisterad befruktning också kan få det i praktiken. Så ser det inte ut nu.

Anf. 12 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Karin Rågsjö, för interpellationen! Som du så riktigt inleder med att säga var det många av oss som blev glada när denna möjlighet kom på plats. Vi kan se genom åren att när samhället förändras och utvecklas och allteftersom människors inställning till hur man ska leva sina liv och med vem och på vilket sätt man ska bilda familj utvecklas behöver vi ha regelverk och lagstiftningar som klarar av att utvecklas i takt med detta. Det här är ett område där detta blir tydligt. Ett annat område som jag brinner för är föräldraförsäkringen, där vi nu sakta tar fortsatta steg i rätt riktning men där man också alltjämt möter motstånd på olika håll.

Jag vet själv som förälder att det är en fantastisk och omtumlande upplevelse att få möjligheten att bli förälder och att få möjligheten att uppföstra ett barn. Jag kan verkligen också förstå dem som såg detta som en otrolig viktig möjlighet och som nu känner en besvikelse över att man inte får tillgång till den behandling som man hade hoppats på. Med tanke på våra gemensamma utgångspunkter att vilja tillhandahålla en jämlik vård över landet är det självklart än mer problematiskt när man ser att det skiljer sig så här mycket.

Det är landstingen som äger frågan, och min förhoppning måste lutas gentemot dem. De behöver lösa de problem som finns så att fler kan få möjlighet till behandling. En sak som är bra är att alla landsting nu har anslutit sig till SKL:s rekommendation om ett enhetligt erbjudande om assisterad befruktning. Detta har de alltså gjort, men de olika långa kötiderna visar också att man genom politiska beslut tydligt kan påverka kötiderna.

Jag är glad att Karin Rågsjö understryker att det många gånger blir en diskussion om resurser men att vi här kan vara tydliga med att resurserna rimligen borde finnas. Vi har stor respekt för landstingens självbestämmande när det gäller hur de vill prioritera de resurser de har. Men det handlar också om de åtaganden som de faktiskt har gjort.

När jag nu har satt mig ännu mer in i frågan ser jag också att det finns ljus på himlen när man tittar ut över landet. Skåne är ett sådant ljus. Men där har man också aktivt beslutat i landstinget att skjuta till extra medel, vilket till stor del förklarar de förkortade väntetider man har. I vilken mån andra landsting har beslutat om detta vet inte jag.

Som det ser ut i dag beror situationen för ensamstående kvinnor också på tillgången till donerade spermier. I dag är det landstingen som ansvarar för detta, som Karin så riktigt säger. Vad jag förstår finns vid SKL ett nationellt samverkansforum för vävnadsinrättningar, Nationella vävnadsrådet. Inom detta råd finns nu en särskild samverkansgrupp för både offentliga och privata inrättningar som hanterar könsceller. Inom denna sektion pågår enligt uppgift ett arbete för att åstadkomma en ökad samordning inom området, till exempel när det gäller tillgången till könsceller.

Anf. 13 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Detta är verkligen ett problem, Annika. Precis som du säger har vi har satsat medel. Jag repeterar: För 2018 har vi satsat 1,6 miljarder på kvinnors hälsa. 10 miljarder kommer från i år ut till kommuner och landsting under budgetperioden och mandatperioden. I budgetpropositionen föreslår regeringen, efter förhandlingar med Vänstern, att bidragen till hälso- och sjukvården höjs permanent med 5 miljarder kronor fram till 2020. Man behöver alltså inte undra över detta och tycka att det över huvud taget finns för lite pengar. Det finns budgetar att ta av.

Det är klart att man blir lite förundrad när man ser Västra Götalands otroligt långa väntetid på fyra år. Jag måste nämna detta igen: Det är endast 2 kvinnor som har fått behandling, och 187 står i kö. När man sänker åldersgränsen till 36 år det många av dessa kvinnor som inte kommer att få behandlingen. På Sahlgrenska Universitetssjukhuset säger man att man skulle behöva 15 miljoner. Jag tror att man kan skaka fram det.

Det finns goda exempel. Man kan se på Skåneregionen specifikt, som har tagit fram extraresurser. Det behöver inte vara så mycket, men det har gjort att kötiderna har krympt till ungefär två och en halv månad. Det är en vansinnigt stor skillnad jämfört med fyra år.

Det landsting där jag bor, Stockholms läns landsting, med 170 ensamstående kvinnor i kö till Karolinska är såklart ingen fantastisk hit. Här är kötiderna 13–15 månader. Man kan tänka sig att det blir den tiden, när två kvinnor kallades till slutet av 2017, och beräknad behandling av de första patienterna sker nu under våren 2018. Det blir något slags lotto som kvinnorna deltar i beroende på var man bor. Regional ojämlikhet inom vården är ett jätteproblem, men på detta område är det verkligen exempellöst.

Om det ska vara någon mening med lagen måste man få hjälp med assisterad befruktning i rimlig tid. Vad man gör nu innebär att en del av dessa kvinnor inte ens kommer fram till offentligt finansierad vård för att få behandling för sin barnlöshet.

Man kan se detta som ett spel mellan landstinget, SKL och regeringen. SKL klagar på att det finns för lite pengar; det har man gjort flera gånger. Sahlgrenska menar att de skulle behöva 15 miljoner riktat till denna patientgrupp. Jag är helt övertygad om att de skulle få ihop det om de tittade över sin budget.

Visst hade det varit bra med en grundlig kartläggning, som SKL eller Socialstyrelsen äger, för att se mönstren i landet och för att ta fram en rimligare plan. Någon sådan finns inte riktigt nu. Som ministern säger ser man stjärnorna på himlen lite tydligare, men det är inte många stjärnor. Det verkar ganska dimmigt där ute. Jag vill fortfarande se en rejäl kartläggning.

Anf. 14 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag tror att vi i grund och botten är ganska eniga, Karin Rågsjö, om vikten av att skapa en större jämlikhet över landet – naturligtvis med respekt för landstingens självbestämmande utifrån de resurser de har och utifrån hur de vill prioritera relativt vars och ens befolkning.

Vad jag förstår när det gäller väntetiderna menar man från olika landsting att det har tagit tid att anpassa verksamheten till reformen. Det har till exempel tagit olika lång tid för landstingen att fatta beslut om SKL:s rekommendation i det här fallet. På vissa håll har man, vad jag förstår, på klinikerna avvaktat med att ta emot ensamstående innan de centrala besluten har fattats.

Om man ska utgå från SKL:s rekommendation innebär den samtidigt dock att vårdgarantin är tillämplig också för offentligt assisterad befruktning. Men om problematiken består i en brist på donerade könsceller startar vårdgarantins gränser när celler finns att tillgå, vilket innebär att väntetiden för ensamstående kvinnor är beroende av tillgången till donerade spermier. Det gäller förstås även par som behöver behandling, för detta handlar inte bara om ensamstående.

Men jag måste ändå återigen i det här inlägget beröra frågan om resurser och understryka att med utgångspunkt från de rejäla förstärkningar som vi har gjort på det här området, inte minst när det gäller kvinnors hälsa, med 1,6 miljarder det kommande året borde det nu finnas möjlighet för landstingen att planera verksamheten på ett sätt och fatta de beslut som behövs för att korta de här alltför långa köerna. Det är klart att en väntetid på fyra år är ett slag i ansiktet för en kvinna som kanske har gått och längtat i många år och sett det här som sin möjlighet att bli förälder. Det måste man naturligtvis ha respekt för och förstå på ett mellanmänskligt plan.

Lagstiftningen finns på plats, SKL:s rekommendation finns på plats och det finns ett samarbete på SKL-nivå också när det gäller att samordna sig kring till exempel att få fram fler donerade könsceller. Nu borde väl då alla landsting ha fattat de beslut som krävs när det gäller rekommendationen. Jag hoppas nu att vi under det här året verkligen kommer att få se saker och ting hända på det här området.

Anf. 15 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Vi är ganska överens, Annika. Någonting måste hända, och vi ser fram emot det. Man har, precis som du säger, tagit fram riktlinjer om assisterad befruktning. Men vi vet att riktlinjer är en sak och verkligheten tyvärr en annan. När det gäller att informera allmänheten om hur man ska kunna donera spermier och ägg tror jag fortfarande att det skulle behövas en liten upplysande kampanj eller informationsinsats för att få loss frågan.

Ministern svarar att det är verksamheterna själva och deras huvudmän som är bäst lämpade att informera om det här. Jag har arbetat med nationell information på olika sätt om alkohol och hiv och så vidare, och jag tror att ska man göra någonting som blir verkningsfullt borde man göra det tillsammans inom SKL. Jag tror inte att varje landsting ska ta fram sin egen lilla hopkokade informationsinsats, utan det vore väl himla bra om de här 21 landstingen som vi har i Sverige kunde säga att man gör någonting tillsammans så att det blir lite mer effektivt. Det blir också billigare om 21 landsting slår ihop sina resurser och gör det här. Jag ser det som ett

slags övning i samarbete, rent pedagogiskt, för landstingen. Vore inte det himla bra?

Anf. 16 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack återigen, Karin Rågsjö, för en angelägen interpellation om vikten av att inte bara besluta om olika lagstiftningar utan faktiskt också se till att de får effekt och vårt ansvar för att följa upp det.

Som vi också har sagt under den här interpellationsdebatten kan vi konstatera att det har varit en process i många landsting sedan den här lagstiftningen kom på plats. I grund och botten vet Karin Rågsjö att vi är helt överens om att vi kommer att behöva följa upp det här och utvärdera det. Min ingång var väl att det kanske är lite tidigt med tanke på att landstingen har legat så olika till när det gäller hur man har fattat sina beslut. Men det är klart att det inte heller får dröja alltför lång tid. Om vi ser att den här lagstiftningen inte får genomslag som det var avsett får vi naturligtvis ta tag i det.

Jag vill också understryka att landstingen absolut bestämmer helt själva hur de ska göra, men en upplysande kampanj vore väl en spännande idé, tycker jag.

Tack, Karin Rågsjö, för en bra och väldigt viktig debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

### § 9 Svar på interpellation 2017/18:232 om dödfödda barn

Anf. 17 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jenny Petersson har ställt tre frågor till mig angående dödfödda barn.

1. Vilken konsekvensanalys gör ministern av rutiner och insatser i fråga om dödfödda barn i Sverige?
2. Vad avser ministern att vidta för konkreta åtgärder för att öka förebyggande insatser i fråga om dödfödda barn i Sverige?
3. På vilket sätt kommer ministern att säkerställa att alla kvinnor i hela Sverige behandlas lika vid oro över minskade fosterrörelser?

Av uppgifter i bland annat medier har det framgått att rutinerna kring minskade fosterrörelser ser olika ut i landet, vilket leder till en ojämlig vård och i vissa fall att kvinnor som borde ha blivit undersökta inte har blivit det.

Enligt uppgifter från Socialstyrelsen gällande dödfödda barn har Sverige låga siffror internationellt sett, men det finns länder som har lägre siffror. De skillnader som har redovisats i medierna beror på vilken statistik som har använts när man har jämfört olika länder, till exempel vid vilken graviditetsvecka som dödföddgränsen har varit.

Jag vill betona hur viktigt det är att verksamheterna som möter gravida kvinnor, framför allt mödravårdscentralerna (MVC), tar till sig och använder de råd och rekommendationer som Socialstyrelsen tog fram 2016 och också följer kunskapsutvecklingen på området. När minskade foster-

rörelser inte uppmärksammas och omhändertas adekvat kan det få allvarliga konsekvenser. Enligt Socialstyrelsen varierar rutinerna kring minskade fosterrörelser i landet. Målet med kunskapsstödet är att alla gravida kvinnor som upplever minskade fosterrörelser ska omhändertas inom hälso- och sjukvården på det sätt som deras tillstånd kräver, baserat på bästa tillgängliga kunskap.

Sedan tidigare finns även mödrahälsovårdens handbok som anger att om kvinnor upplever minskade fosterrörelser ska de uppmanas att snarast söka vård.

Socialstyrelsens rekommendationer från 2016 utvecklar vilka rutiner hälso- och sjukvården bör ha för att säkrare fånga upp fall av minskade fosterrörelser. Enligt rekommendationerna bör hälso- och sjukvården informera alla gravida kvinnor i samband med besök på MVC om vikten av att uppmärksamma minskade fosterrörelser och ta kontakt med hälso- och sjukvården i sådana fall samt att vården utan att avvakta ska undersöka anmälningarna.

Socialstyrelsen bedömer att det inte finns några uppenbara hinder, exempelvis organisatoriska begränsningar eller stora behov av vidareutbildning, för att genomföra rekommendationerna i hälso- och sjukvården i dag.

Genom att verksamheterna nu har ett kunskapsstöd från Socialstyrelsen med nationella rekommendationer att lägga till grund för rutiner och insatser i sin kontakt med gravida kvinnor kommer fler kvinnor som känner av minskade fosterrörelser att fångas upp och kontrolleras. Jag delar Socialstyrelsens bedömning att det kommer att bidra till en ökad jämlikhet i hälsa och graviditetsutfall och att det ska leda till en mer jämlik vård som är baserad på bästa tillgängliga kunskap.

Faktorer som har samband med barns död i slutet av graviditeten är exempelvis rökning, övervikt, diabetes, högt blodtryck, ålder hos kvinnan, överburenhet, alkohol och droger. Vanliga orsaker är att moderkakan inte ger tillräckligt med näring, eller att infektioner uppstår. För att minska risken för att fostret dör är det viktigt att följa kunskapsutvecklingen och att arbeta med förebyggande arbete avseende dessa riskfaktorer. Det görs av mödravårdscentralerna i enlighet med gällande kunskapsstöd.

Avslutningsvis vill jag framhålla att regeringen under 2018 avsätter totalt drygt 1,6 miljarder kronor för att förstärka förlossningsvården och kvinnors hälsa. Merparten av dessa medel kommer att betalas ut direkt till landstingen, och medlen får användas även inom mödrahälsovården. Regeringen har dessutom beslutat att höja de generella statsbidragen till landstingen permanent.

Sammanfattningsvis bedömer jag att regeringens satsningar och Socialstyrelsens kunskapsstöd utgör viktiga bidrag för landstingens arbete med ett förbättrat omhändertagande och en ökad patientsäkerhet i dessa fall.

Anf. 18 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Tack, Annika Strandhäll, för svaret! Jag kan konstatera att vi i Sverige har mycket som vi ska vara stolta över när det gäller förlossningsvården, mödravården och hälso- och sjukvård i stort. Samtidigt finns det olika utmaningar och regionala skillnader.

Den svenska mödravården, som infördes i mitten av 1900-talet, har haft stor betydelse för att minska antalet barn som dör före födseln.

Att förlora ett barn är en stor tragedi för föräldern eller föräldrarna. Det är tragiskt ur många synvinklar och en sorg när ett barn inte får leva sitt liv på denna jord.

När det gäller statistik inhämtar Socialstyrelsen siffror från landstingen, precis som Annika Strandhäll säger. Det sker dock ingen djupare analys av denna data. Finns det regionala skillnader? Hur ser det ut? Kanske behöver man sätta in åtgärder? Om man analyserar data är det betydligt enklare att se var det brister och att sätta in åtgärder.

Jag kan, liksom Annika Strandhäll, konstatera att statistiken visar att vi, trots att runt 400 som föds döda, har låga siffror när det gäller dödfödda; år 2016 var det 416. Men om vi tittar på jämförbara länder tror jag att vi kan göra lite mer för att siffrorna ska sjunka och för att förstå varför barn föds döda.

Jag tackar ministern för svaret. Det är bra att det nu finns en handbok med rekommendationer och kunskapsstöd för verksamheterna. Men frågan är hur verksamheterna använder kunskapsstödet. Om man hade gjort en djupare analys eller jämförelse av det skulle man kanske komma fram till att det används på ett väldigt bra sätt i vissa delar av Sverige eller vissa verksamheter men mindre bra i andra.

Därför frågade jag om man ska gå vidare och göra en större kartläggning eller vidta några åtgärder för att arbeta mer med de här frågorna. Men om jag tolkar ministerns svar på ett korrekt sätt kan jag konstatera att så inte är fallet.

Anf. 19 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack för interpellationen, Jenny Petersson!

Vi ska självklart aldrig vara helt nöjda, trots att vi har haft den här mödravården i Sverige sedan ganska många decennier, och den har haft stor betydelse för att minska antalet barn som dör före födseln. Andelen dödfödda har i stort sett legat på samma nivå i Sverige de senaste decennierna. Det är ungefär 4 barn per 1 000 födslar. Förekomsten har inte heller visat någon tendens att minska.

Om man har en sådan hälso- och sjukvård som vi har i Sverige måste man hela tiden jobba med förbättringsarbeten och med att ta nya och vidare steg för att se vad ytterligare vi kan göra. Som Jenny Petersson säger är varje barn som vi mister – där vi hade kunnat förebygga det på något sätt – en stor tragedi.

Att Socialstyrelsen fick ett nationellt kunskapsstöd på plats 2016 är viktigt. Nu måste vi också följa, i dialog med Sveriges Kommuner och Landsting, hur det implementeras inom mödravården och se till att det verkligen används.

Kunskapsstödet från Socialstyrelsen handlar nämligen bland annat om att senast omkring vecka 24 ge information om fosterrörelser till alla gravida i samband med rutinbesök i mödrahälsovården. Man ska också ge råd om att kontakta vården igen om det finns en förnyad upplevelse av minskade fosterrörelser. Det är i flera delar en ganska stark rekommendation. Om den tillämpas på ett likartat sätt i mödravården i hela Sverige kommer den säkerligen att både få effekt och skapa ökad trygghet för blivande föräldrar, så att de vet vilka möjligheter som finns, hur de ska agera och vart de ska vända sig.

Jenny Petersson snuddade i sitt inlägg vid att det kanske också finns regionala skillnader. Jag är övertygad om att det finns regionala skillnader. Jag funderar ibland på om man ens får säga det om man inte har det svart på vitt, men vi vet att det finns regionala skillnader inom alla andra delar av hälso- och sjukvården. Det beror på hur olika landsting tillämpar och prioriterar. Det är den modell som vi har valt i Sverige för att organisera hälso- och sjukvården. Därför är det viktigt att det i vissa frågor tas ett nationellt grepp, bland annat när det gäller nationella rekommendationer.

Utöver de här nationella rekommendationerna avsätter vi också en väldigt hög summa under 2018 till våra landsting, för att stärka både förlossningsvården och insatser för att främja kvinnors hälsa. I den dialog som vi har haft med Sveriges Kommuner och Landsting om den överenskomelse som vi nu håller på att teckna kring förlossningsvården och de här resurserna har vi också ringat in att de även kan användas till mödravården och för att få en sammanhållen vårdkedja för blivande föräldrar – före, under och efter förlossningen. Vi vet att vi har kvalitetsutmaningar där och behöver stärka ytterligare.

Det finns också andra delar som experter föreslår som skulle kunna få effekt på lite sikt. Jag återkommer till det.

Anf. 20 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Siffror visar att ungefär 400 barn föds döda i Sverige varje år. Och antalet barn som dör före födseln har som sagt varken minskat eller ökat de senaste 25 åren, men det finns variationer år från år.

Dödsorsakerna varierar. Många föräldrar får aldrig någon förklaring till varför just deras barn dog. Det är därför jag frågar om det behöver göras mer på området. Om ett barn dör i plötslig spädbarnsdöd görs det nämligen utredningar – därav min fråga. Jag vet fler som har belyst den frågan, till exempel riksdagsledamoten Annika Eclund från KD, som var den som lyfte upp den i sin motion.

Det är bra att Socialstyrelsen har släppt den nya rekommendationen angående fosterrörelser under graviditeten. Det finns ingen skiljelinje mellan mig och Annika Strandhäll i den frågan. Det är jättebra. Däremot ser rutinerna olika ut runt om i landet, enligt Socialstyrelsen, just angående de regionala skillnaderna när det gäller fosterrörelser. Därav tror jag att det definitivt behöver följas upp om man arbetar på rätt sätt.

I fråga om informationen om fosterrörelser är det många föräldrar eller mammor som vittnar om att den är bristfällig.

Jag och statsrådet kommer att ses i ännu en debatt under dagen, just när det gäller helhetsgreppet om mödravården, förlossningsvården och eftervården. Det finns nämligen stuprör där. Nu har det öppnats upp för att pengar som riktas till förlossningsvården kan användas inom mödravården.

Jag tycker som sagt att vi måste kvalitetssäkra hela den här linjen. Den här frågan ligger inom mödravården. Jag skulle gärna se att Socialstyrelsen åtminstone följer upp hur man arbetar med kunskapsstödet man har fått och med handboken, även om de inte vill göra någon kartläggning.

Jag vill likaså att de ska titta på om det finns regionala skillnader. Oavsett var man bor i Sverige och vem man är ska man även inom det här området få rätt information, rätt vård, rätt kunskaper och rätt stöttning. Det ska inte skilja sig åt beroende på var i Sverige man bor.

Sveriges gravida har som sagt rätt att känna sig trygga under graviditeten, förlossningen och i eftervården.

Jag tackar statsrådet för debatten. Ministern har lämnat utförliga svar på vad som görs på området och hur frågan kommer att hanteras. Men jag skulle gärna se att uppföljningar görs på området.

Anf. 21 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Jenny Petersson, för inlägget! Jag tar med mig hur viktigt det är att följa upp att rekommendationerna verkligen implementeras över landet.

Trots att det i grunden i dag finns en förlossningsvård och mödravård som är av hög kvalitet vet vi att det finns fortsatta utmaningar. Framför allt är alldeles för många unga kvinnor oroliga i samband med graviditet och förlossning. Vi behöver hitta olika vägar framåt för att skapa en större trygghet och enhetlighet i omvårdnaden och ännu bättre kvalitet över landet.

När det gäller de nationella rekommendationerna är det Socialstyrelsens bedömning att det inte finns några uppenbara hinder, till exempel organisatoriska problem eller stora behov av vidareutbildning bland personalen för att implementera rekommendationerna. De kan med enkelhet genomföras rakt upp och ned i hälso- och sjukvården i dag och bör därför naturligtvis användas regelmässigt inom mödravården.

Regeringen kommer att följa frågan noga. Det ska också bli spännande att följa hur de ytterligare resurserna kommer att nyttjas för att stärka förlossningsvården i Sverige. Vi vet att det finns experter som hävdar att det finns ytterligare insatser att göra för att sänka antalet dödfödda barn i Sverige, till exempel genom att arbeta ännu mer systematiskt och förebyggande genom att hitta de föräldrar som har barn eller är gravida som kan vara i riskzonen.

Det kan till exempel handla om att minska rökningen, som man vet är en riskfaktor för dödföddhet, genom att göra ytterligare förebyggande insatser på det området. Det är låg omfattning på rökningen i Sverige – förutom för unga kvinnor. De röker fortfarande, och det går att arbeta med att sänka antalet. Regeringen kommer inom kort att komma tillbaka med en tobaksproposition och förelägga den för riksdagen.

Screening är en annan möjlighet. Det är klart att det kräver både barnmorskor och medel. Det är inte så att det finns en jättestor tillgång på barnmorskor i Sverige i dag.

Precis som Jenny Petersson var inne på finns en ytterligare möjlighet, nämligen att obducera fler dödfödda barn för att dra lärdom och upptäcka ytterligare risker. Men samtidigt finns en brist på patologer i Sverige.

Att förbättra situationen går enbart om vi identifierar risksituationer. Då krävs både personal med rätt kompetens, som det delvis är brist på i dag och där det måste ske satsningar, och i viss mån ytterligare förstärkta resurser.

Samtidigt ska inte blivande föräldrar skrämmas upp. Siffrorna är bra i Sverige. Men vi måste vara ödmjuka för att det finns ytterligare saker som hela tiden kan göras, och som vi ska ha ambitionen att göra, i ett välfärdsland som Sverige för att bli ännu bättre.

Anf. 22 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Tack än en gång, Annika Strandhäll, för svaret!

Jag menar att i Sverige ska gravida ha rätt att känna sig trygga under graviditeten, vid förlossningen och i eftervården. Vi ska inte stå här och skrämma upp gravida kvinnor runt om i Sverige, men det finns kvinnor med denna kunskap som är oroliga under graviditeten och förlossningen. Tyvärr finns också kvinnor som vittnar om att de inte ens har fått kunskapen och informationen. Där är den bristfällig.

Om man inte vill göra någon konsekvensanalys eller kartläggning av dödfödda barn i Sverige, eller om man anser att det vidtas tillräckliga åtgärder och förebyggande insatser i fråga om dödfödda barn i Sverige, borde man åtminstone följa upp att rekommendationerna i handboken används i verksamheten och mödravården. Verksamheten har nu ett kunskapsstöd.

Vi kan inte ta lätt på kvinnors upplevelser. De känner sig oroliga. Men det finns de som inte ens vet att de borde vara oroliga när de känner minskade fosterrörelser.

Jag hoppas att man arbetar vidare med frågan.

Anf. 23 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Det är en balansgång i fråga om att aldrig skapa oro, men samtidigt är den här sortens interpellationsdebatt där vi lyfter upp dessa frågor en möjlighet att bredare komma ut med att de nationella rekommendationerna finns, att de ska tillämpas, att det egentligen inte finns några hinder inom mödrahälsovården för att tillämpa dem och att de bör tillämpas likartat över landet.

Representanter för professionen har vid flera tillfällen, innan rekommendationerna kom på plats, framfört att minskade fosterrörelser är ett av de områden där man behöver ett kunskapsstöd. Det bör vara en prioriterad fråga inom både mödrahälsovård och förlossningsvård.

Med tanke på att siffrorna har legat still under 25 år i Sverige, och att allt inte går att förebygga och att allt inte går att förhindra, ska ändå ambitionen hela tiden vara att bli ännu bättre.

Jag kommer att följa frågan noggrant, och jag kommer alldeles särskilt att följa hur de extra medel som nu avsätts för att stärka kvaliteten i mödravård och förlossningsvård nyttjas för att verkligen åstadkomma dessa resultat – framför allt öka tryggheten för Sveriges föräldrar och blivande föräldrar.

Tack för en bra debatt!

Överläggningen var härmed avslutad.

## **§ 10 Svar på interpellation 2017/18:247 om psykisk ohälsa och sjuk-skrivningar**

Anf. 24 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Erik Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser att vidta för att ta itu med den ökade psykiska ohälsan hos kvinnor, som i allt större utsträckning resulterar i sjukskrivningar.

Låt mig börja med ett något bredare perspektiv. Regeringen har höga ambitioner när det gäller hälsa. Regeringen har satt ett långsiktigt mål, nämligen att på en generation ska vi sluta de påverkbara hälsoklyftorna. Även om hälsan i Sverige generellt sett är god är den inte det för alla. Psykisk ohälsa är ett stort och växande samhällsproblem. Andelen personer som upplever och rapporterar besvär på grund av psykisk ohälsa har ökat sedan början av 1990-talet.

Den psykiska ohälsan ökar, och orsakerna finns inte minst i arbetslivet. Forskningen visar att arbetsplatsnära insatser förkortar sjukfrånvaron på grund av psykisk ohälsa. Regeringen tror på den svenska modellen och har därför erbjudit parterna på arbetsmarknaden att komma överens om åtgärder för att minska sjukfrånvaron på arbetsplatserna. Parterna har inkommit med en för respektive sektor partsgemensam avsiktsförklaring. För regeringen är det särskilt viktigt att åtgärder vidtas för ett hållbart arbetsliv innan en sjukskrivning behöver bli aktuell.

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö, som började gälla i mars 2016, innebär ett stort steg framåt och nya möjligheter i arbetsmiljöarbetet. Arbetsbelastning, arbetstidens förläggning och kränkande särbehandling är tre områden som står i fokus för de nya föreskrifterna. Under 2017–2019 gör Arbetsmiljöverket särskilda tillsynsinsatser gällande organisatorisk och social arbetsmiljö. Arbetsmiljöverket har den 16 november 2017 fått i uppdrag att vidareutveckla och sprida filmen om föreskriften till berörda aktörer.

Inom ramen för regeringens åtgärdsprogram för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro har regeringen identifierat sju områden där åtgärder behöver vidtas, varav ett är bättre arbetsmiljö. Åtgärdsprogrammet bygger på att regeringen, berörda myndigheter, arbetsmarknadens parter och hälso- och sjukvården tillsammans tar ansvar. Det handlar om förebyggande åtgärder, insatser under sjukfallet och stöd tillbaka till jobb.

Regeringen har inom ramen för överenskommelsen med SKL om en kvalitetssäker och effektiv sjukskrivnings- och rehabprocess tillfört 500 miljoner kronor per år 2016 och 2017 för evidensbaserade behandlingar av psykisk ohälsa och smärtproblematik. Åtgärderna har börjat ge resultat – antalet nya sjukfall ökar inte längre, och de sjukfall som påbörjas på grund av psykiatriska diagnoser avslutas tidigare. Glädjande är att även sjukfall på grund av psykiska diagnoser har blivit kortare.

På uppdrag från regeringen har Socialstyrelsen utarbetat nya rekommendationer om sjukskrivningstider för psykiska diagnoser. Det finns nu större differentiering av sjukskrivningstiderna beroende på sjukdomens allvar och samsjuklighet. Det finns fler diagnoser där rekommendationen är en partiell sjukskrivning eller ingen sjukskrivning. Lindrig förstagångs-depression är ett exempel på när sjukskrivning inte rekommenderas.

Som jag nämnde har regeringens breda ansats redan fått effekt på sjukfrånvarons utveckling. Försäkringskassans prognoser visar att det finns goda förutsättningar att nå de mål som regeringen har fastställt för sjukpenningtalet för 2020.

År 2016 antog regeringen en ny strategi inom området psykisk hälsa som gäller för 2016–2019. Regeringens strategi ska stimulera utvecklingen av förebyggande och främjande arbete generellt men också tidiga insatser till dem som inte mår bra eller är i riskzonen för psykisk ohälsa.

Regeringen avsätter redan i år över 1 miljard kronor för insatser inom psykiatri och psykisk hälsa.

Regeringen gör bedömningen att det finns ett stort behov av att ytterligare utöka satsningen inom psykiatri och psykisk hälsa. Regeringen har därför föreslagit en förstärkning av arbetet med psykisk hälsa med 500 miljoner kronor för 2018 och avser att stärka arbetet med 1 miljard kronor per år 2019 och 2020.

Utvidgningen av satsningen görs bland annat för att stärka första linjens vård och specialiserad psykiatri för barn och unga. I vårandringsbudgeten för 2017 tillfördes 100 miljoner kronor för innevarande år för att förstärka barn- och ungdomspsykiatri och första linjens psykiatri för barn och unga i primärvården i landstingen och regionerna. Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2018 att fortsätta denna satsning under 2018–2020.

Merparten av satsningen på området psykisk hälsa fördelas till kommuner och landsting genom en överenskommelse med SKL. Regeringen avser att teckna en överenskommelse med liknande inriktning 2018.

Regeringens strategi ska stimulera utvecklingen av förebyggande och främjande arbete generellt men också tidiga insatser till dem som inte mår bra eller är i riskzonen. Vi kommer att fokusera på att skapa förutsättningar för att hitta långsiktiga lösningar med gemensamt ansvar i ordinarie strukturer. Även om vi har haft många bra projekt är det framför allt långsiktigt hållbara strukturer som behövs. En viktig del i att skapa långsiktighet är också att vi kan ha en bra dialog över blockgränserna och vara överens om så mycket som möjligt.

Anf. 25 ERIK ANDERSSON (M):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för svaret. Det är ett bra svar, ett utförligt svar. Men socialministern avslutar svaret med att tala om dialog över blockgränserna. Jag skulle gärna vilja fråga socialministern om hon har vidtagit några åtgärder för att få till stånd denna dialog. Den här frågan är ju så pass viktig att den kräver långsiktighet.

Jag kanske för in en annan dimension i frågan när vi debatterar psykisk ohälsa. I mångt och mycket mår ju många människor dåligt på sina arbetsplatser. Vi har blivit friskare som folk, men många – i synnerhet kvinnor – mår väldigt dåligt. Ungefär en av fem har diagnostiserats med depression minst en gång i livet. Av dessa får var tredje diagnosen mer än en gång i livet. 36 procent av befolkningen uppger att de har besvär med ångest, ångslan eller oro.

Psykisk ohälsa har alltså ökat lavinartat i Sverige. Sedan 2014 är det den vanligaste diagnosen bland sjukskrivningsorsakerna för dem i yngre medelåldern. I åldersgruppen 30–49 år står den för den största ökningen. Svår ångest är vanligare bland 16- till 29-åringar än i andra åldersgrupper, men även våra äldre är en utsatt grupp. Totalt upplever 52 procent av alla personer inom äldreomsorgen besvär av ångslan, oro och ångest. Av dessa upplever 9 procent svåra besvär.

Det är allvarligt att det är så många som mår så mycket sämre, och det är allvarligt att våra unga – särskilt unga kvinnor – mår så mycket sämre.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Enligt forskningen finns det samband mellan diagnosen psykisk ohälsa och arbetsmiljön. Vi anser som parti – jag hörde även att socialministern tog upp det i sitt svar – att det när det gäller psykisk ohälsa är viktigt med förebyggande insatser för att kunna förhindra eventuell sjukskrivning. Moderaterna vill införa en förebyggandegaranti mot psykisk ohälsa, där tidiga insatser på arbetsplatsen är särskilt viktiga, och skapa lagstiftning om att landstingen ska erbjuda förebyggande insatser. Landstingen ska arbeta med detta, och vi satsar 500 miljoner kronor på det här området. Vi vill gärna även införa sanktioner mot arbetsgivare med hög sjukfrånvaro.

Men vi får inte glömma något som jag inte hörde att socialministern tog upp i svaret: det förebyggande arbete som sker på skolorna.

Skolan har ju krav på sig att arbeta förebyggande med dessa frågor, men 80 procent av grundskolorna har inte ett sådant arbete. Det tycker jag är oroväckande. Ju tidigare man kan komma åt psykisk ohälsa, desto bättre.

Det har också visat sig, fru talman, att offentligt anställda är sjukskrivna mer än privat anställda. Det är såklart ett underbetyg till politiken.

Häromdagen träffade jag några fria företagare i hemtjänsten. Jag ställde frågan till dem hur det kom sig att de inte ville arbeta kvar hos kommunen utan ville driva ett eget hemtjänstföretag. De svarade att det i mångt och mycket var detta med styrning, ledning och tydlighet, organisationen, att man får bestämma själv och att man har närmare till besluten än när man är anställd hos en offentlig arbetsgivare. Det är viktigt att dessa företag kan fortsätta och vara bra exempel.

Anf. 26 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Erik Andersson, för interpellationen!

Jag har under åren som minister haft förmånen att ha många diskussioner i riksdagen med Erik Anderssons kollega Lotta Finstorp, som också företräder Moderaterna och är väldigt engagerad i de här frågorna.

Som påpekas i interpellationen och som jag också försöker visa i mitt interpellationssvar är psykisk ohälsa vårt stora folkhälsoproblem i Sverige i dag. Utvecklingen går i rätt riktning för i princip all ohälsa i Sverige utom den psykiska ohälsan, och den ökningen sker i princip i alla åldersgrupper. Något av det mest oroväckande är att vi ser en kraftig ökning bland väldigt unga tjejer och killar i Sverige.

Vi måste lyckas komma till rätta med det här. Vi har ett läge redan i dag där varannan sjukskrivning för kvinnor och var tredje sjukskrivning för män beror på psykisk ohälsa. Det har varit den vanligaste sjukskrivningsorsaken i Sverige ända sedan 2006, och det är kostsamt för samhället på otroligt många plan. Den ökning av sjukfrånvaron som vi har sett på senare år består nästan enbart, skulle jag vilja säga, av en kraftig ökning av den psykiska ohälsan.

Samtidigt kan man se att de resurser som vi har avsatt inom hälso- och sjukvårdsområdet, inom elevhälsan, för att nämna ett annat område, och inom psykiatrin när det gäller ungdomsmottagningarna och det förebyggande skolarbetet inte har speglat det här problemets storlek.

Jag är väldigt glad över att regeringen under dessa år har valt att skjuta till ganska mycket extra medel till detta område för att stärka det. Vi kommer naturligtvis också att följa upp att detta får effekt.

Ett stort problem som vi ser i dag när vi tittar på de ökande köerna inom barn- och ungdomspsykiatri, som egentligen är specialistvården för barn och unga när det gäller psykisk ohälsa, är att vi har en alldeles för svag första linjens vård på detta område. Vi har en för svag elevhälsa och fångar inte upp dessa tjejer och killar förrän de mår alldeles för dåligt. De kan också uppleva att de inte har någonstans att ta vägen och hamnar därför i kön till specialistpsykiatri, vilket kanske är helt fel vårdnivå.

Jag tycker att en del av de åtgärder vi nu vidtar går i rätt riktning. Lika viktigt som förebyggande i skolan är det förebyggande arbetet kopplat till arbetslivet. Jag tycker att Erik Anderssons förslag om en förebyggandegaranti när det gäller psykisk ohälsa låter väldigt intressant.

Precis som Erik Andersson påpekar har vi, och har under lång tid haft, en tydlig bild av var vi har de största problemen på den svenska arbetsmarknaden. Det är i den offentligt finansierade verksamheten, som i hög utsträckning domineras av kvinnor. Där har man otydlig styrning, stora arbetsplatser, många underställda medarbetare och många gånger en brisande upplevelse av delaktighet i eller kontroll över sin arbetsvardag. Här har vi mycket mer att göra, och jag lyssnar gärna.

Anf. 27 ERIK ANDERSSON (M):

Fru talman! Precis som socialministern säger ser man många gånger, om än inte alltid, om man tittar på statistiken att det är i den offentliga sektorn de höga sjukskrivningstalen finns. Jag har rest runt om i Sverige och besökt kommuner, och i det här landet är det inte så lätt att hitta några kommuner eller landsting som inte är socialdemokratiskt styrda. Jag talar ofta med företrädare och personal där. Det är alltså Socialdemokraterna som styr, och det blir ett underbetyg för politiken att det är de offentliga verksamheterna som sticker ut när det gäller sjukskrivningar och psykisk ohälsa.

Tyvärr styrs alla landsting utom ett vad jag vet av socialdemokrater. Där har vi också frågan om vårdköerna, som ministern tog upp – folk måste få hjälp i tid. Vårdköerna har blivit längre och längre under er regeringsperiod. En delförklaring kan vara att kömiljarden togs bort.

Vidare ser jag detta också som en jämställdhetsfråga eftersom kvinnorna oftare än männen är sjukskrivna för psykisk ohälsa. Vårdköerna växer i hela landet, och det är oftast kvinnor som arbetar i den offentliga vården. Därför tycker vi i Moderaterna att det är viktigt att dessa kvinnor kan få välja arbetsgivare. Det vore fel om de bara hade en arbetsgivare att välja på inom den fria välfärden, med tanke på att de offentliga arbetsgivarna oftast är sämre och otydligare när det gäller ledarskap, vilket i förlängningen bidrar till ohälsa.

Tyvärr, fru talman, vill socialministerns parti tillsammans med Vänsterpartiet förhindra fri välfärd i landet med Reepalus nya utredning. I princip innebär detta ett näringsförbud inom sektorn. Man talar om ett operativt kapital, och många av dessa verksamheter har inget operativt kapital. Då gör man ingen vinst utan en förlust och går i konkurs. En politik drabbar alltså kvinnor i välfärden eftersom merparten av dem som driver företag i välfärden är kvinnor.

Ni säger att ni är en feministisk regering, men denna politik får tyvärr i praktiken motsatt effekt. Ni var emot jobbskatteavdragen som alliansre-

geringen införde, som gav exempelvis en sjuksköterska en extra månadslön per år. Ekonomisk frihet är också frihet, och detta är alltså en jämställdhetsfråga. Det är konstigt, fru talman, att en vårdanställd som en sjuksköterska över huvud taget ska behöva betala statlig skatt.

Ni vill också förbjuda de fria företagen i välfärden, och det drabbar främst kvinnor. Slutligen är ni även tveksamma till hushållsnära tjänster. Jag tycker alltså, fru talman, att den feministiska regeringen i praktiken tyvärr levererar en allt annat än feministisk politik.

Anf. 28 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Erik Andersson! Jag tycker att det är lite synd att du släpper frågan om den psykiska ohälsan, där vi kanske hade kunnat diskutera oss fram till något som på riktigt hade kunnat spela roll. I stället blev det mer av politisk retorik.

Jag tror att det är viktigt att säga några saker. I Kommun- och landstingssverige är det inte så att sjuktalen skiljer sig markant beroende på om styret är rött, grönt eller blått, utan det ser i princip likadant ut över hela landet och i samtliga landsting.

Man kan inte heller generellt säga att det alltid ser ut så här i all verksamhet som politiken styr. Du kan dra en ganska tydlig linje mellan kvinno- och mansdominerade verksamheter i en kommun. I den mansdominerade verksamheten i kommunen har man sjuktal och sjukfrånvaro som är i paritet med den svenska arbetsmarknaden i övrigt, och i äldreomsorgen har man ungefär dubbelt så hög sjukfrånvaro.

Det som var slående och som jag fick gå in och hantera som socialförsäkringsminister hösten 2014 var en 80-procentig ökning av sjuktalen i Sverige under de år då Ulf Kristersson var socialförsäkringsminister. Den största andelen av den ökningen stod kvinnor för, i både privat och offentlig välfärd. Även den privata välfärden har betydligt högre sjuktal än arbetsmarknaden i övrigt. Detta har delvis att göra med det sätt på vilket man organiserar kvinnodominerade verksamheter och lönesätter dem. I grund och botten är det, precis som Erik Andersson säger, en feministisk fråga att jobba med detta och stötta de kvinnor som på sina axlar bär den svenska välfärden.

Det är inte heller så, Erik Andersson, att man kan förbättra denna situation genom att sänka skatter så att dessa verksamheter får ännu mindre resurser att röra sig med. Utöver att sjuktalen ökade med 80 procent under de år då Ulf Kristersson var socialförsäkringsminister – en ökning som kvinnor till största delen stod för – var det just kvinnor inom vård och omsorg som toppade sjukstatistiken på grund av stress, ångest och depression. En kömiljard, som ska ge incitament till att springa ännu fortare i dessa verksamheter, bidrar inte till att minska stressen.

De utmaningar som en snabbt åldrande befolkning och ett generationsskifte bland hälso- och sjukvårdspersonal i hela Sverige för med sig varken kömiljardar eller skattesänker man sig förbi. I stället handlar det om att investera i välfärden och att göra det som regeringen har gjort: öka antalet utbildningsplatser och få fler sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor, barnmorskor undersköterskor och läkare. I år bygger vi ut läkarutbildningen. Det handlar om att man ska kunna anställa fler kollegor och fylla de tomma platserna för att kunna ge mer högkvalitativ tid åt brukarna, Erik Andersson.

Det är så vi tar oss an dessa problem: genom att se till att vi har en vård som klarar av att hantera den ökade psykiska ohälsan. Det löser du inte genom ett jobbskatteavdrag utan genom att faktiskt investera i välfärden och ge dem som arbetar där sjysta förutsättningar.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

---

Svar på  
interpellationer

Anf. 29 ERIK ANDERSSON (M):

Fru talman! Jag känner väldigt många sjuksköterskor. En av mina bästa vänner jobbar inom sjukvården. Han är ambulansförare på halvtid och jobbar inom ordinarie sjukvård resten av tiden. Det han talar om är inte det som socialministern talar om.

Det är klart att han skulle vilja ha fler händer som hjälpte till på avdelningen, och om landstingen får ett tillskott av pengar kan vi anställa fler händer. Men det han talar om är att det är väldigt få sjuksköterskor, i synnerhet specialistsjuksköterskor, som känner att det är värt att jobba extra, för de får inte så mycket kvar i plånboken. Mer än hälften försvinner. Då väljer de att göra något annat i stället.

Det är detta som är verkligheten, fru talman, inte att vi vill sänka skatterna för att dra ned välfärden. Snarare är det tvärtom: När alliansregeringen sänkte skatterna tillfördes ju välfärden 100 miljarder mer eftersom folk jobbade mer. Det blev fler arbetade timmar. Det var mer lönsamt att arbeta.

Den retorik som socialministern har kanske stämmer på regeringssammanträdet, men den stämmer inte när jag träffar min vän som är sjuksköterska eller när jag till exempel träffar hemtjänstföretag i Norrland, vilket jag gjorde i går. Jag känner inte igen den verklighet som socialministern beskriver. Hon får gärna följa med mig ut i Sverige någon gång, så ska jag visa hur det ser ut.

Anf. 30 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Erik Andersson! Jag har ju inte varit politiker i hela mitt liv. Jag blev partipolitiskt aktiv först hösten 2014. Dessförinnan har jag arbetat hela mitt liv ute i välfärden och också företrätt de professioner som arbetar i välfärden, på både lokal och regional nivå och dessutom som förbundsordförande för ett av de stora förbunden inom välfärden. Jag är alltså väldigt väl bekant med villkoren för medarbetarna inom välfärden. Det kan jag garantera dig, Erik Andersson. Jag tror inte att jag behöver dig som guide för att se den verklighet som finns där ute.

Man måste ändå konstatera att efter era år vid makten och efter de prioriteringar som ni valde att göra har vi i Sverige i dag en välfärd som brister. Vi har en situation där många av välfärdens medarbetare går på knä. Man ser att vi har hål i välfärden som vi behöver skjuta till medel för att täcka.

Vi behöver se till att välfärdens medarbetare får en bättre chans att känna sig nöjda med sin dag när de kommer hem på kvällen och att de har en arbetssituation som medger att de hinner sätta sig ned en stund under dagen. Detta kan inga skattesänkningar lösa.

Vi har i Sverige också en befolkning som åldras enormt snabbt. Medellivslängden ökar med tre och en halv timme per dygn. Vi vet att det de kommande åren kommer att ligga en stor tyngd på de svenska välfärds-

verksamheterna. Att tro att vi i det läget inte ska behöva investera i välfärden är att vara naiv. Att tro att vi ska lösa den här problematiken genom att sänka skatter är att lura sig själv.

Politik handlar om att prioritera. Det kommer vi att behöva göra här också. Skillnaden går mellan att vilja investera i våra välfärdsutmaningar eller att sänka skatter för dem som redan har. Tack för den här debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

#### § 11 Svar på interpellation 2017/18:293 om förlossningsvården

Anf. 31 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jenny Petersson har frågat mig:

1. Känner ministern till de utmaningar som finns gällande barnmorskors ansträngda arbetssituation?
2. Hur ser regeringens personalstrategi för barnmorskor ut framöver?
3. Vilka åtgärder avser ministern att vidta så att sambandet mellan mödravård, förlossningsvård och eftervård, som i dag är bristfälligt, håller ihop?
4. Kan ministern och regeringen tänka sig att göra en utvärdering av hela förlossningsvården i närtid vad gäller sambandet mellan mödravård, förlossningsvård och eftervård för att få en vårdkedja som håller ihop?

Ja, jag är mycket väl insatt i de utmaningar som finns gällande barnmorskors ansträngda arbetssituation. De flesta landsting uppger att de har svårigheter att rekrytera eller behålla barnmorskor i förlossningsvården. Det är ett av skälen till regeringens satsning på mödra- och förlossningsvården och kvinnors hälsa i övrigt. Jag har också diskuterat utmaningarna i förlossningsvården med landstingspolitiker, ledande tjänstemän, medarbetare i vården och företrädare för aktörer i civilsamhället under det gångna året och tagit del av deras beskrivningar av läget i förlossningsvården.

Landstingen är, som bekant, i Sverige ansvariga för merparten av hälso- och sjukvården, inklusive förlossningsvården. Trots det har regeringen sett behov av nationella satsningar för att möta de utmaningar och problem som finns i denna del av vården. Framför allt har regeringen byggt ut barnmorskeutbildningen samt tillfört stimulansmedel i en särskild satsning för att stärka förlossningsvården och kvinnors hälsa.

I syfte att stärka förlossningsvården och kvinnors hälsa i övrigt och därigenom bidra till att uppnå en mer jämställd vård och jämlik hälsa i befolkningen genomför regeringen sedan 2015 en flerårig satsning på förlossningsvård och kvinnors hälsa. Regeringens bedömning var, mot bakgrund av den rapporterade ansträngda personalsituationen, att tillgängligheten till förlossningsvården, bristen på kontinuitet i vårdkedjan före, under och efter graviditet och brister i eftervården av kvinnor som får förlossningsskador måste åtgärdas.

Satsningen förstärktes i vårändringsbudgeten för 2017 samt ytterligare i budgetpropositionen för 2018. Sammantaget kommer regeringen 2018 att satsa 1,6 miljarder kronor för ändamålet och beräknar för 2019–2022

att avsätta 1 miljard kronor årligen. Regeringens tidigare satsningar på utbyggnad av barnmorskeutbildningen motsvarar 250 nybörjarplatser.

En förutsättning för genomförandet av barnmorskeutbildningen är att det finns tillgång till platser för den verksamhetsförlagda delen av utbildningen. I överenskommelserna mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting lyfts därför fram att en viktig insats är att underlätta för barnmorskestudenter att göra sin praktik. Genom att medel får användas för att anställa personal bidrar regeringen generellt till landstingens möjligheter att fylla sitt kompetensbehov i mödra- och förlossningsvården. Landstingen har i sina redovisningar angett att de anställt såväl barnmorskor som annan personal som behövs för att täcka det totala kompetensbehovet. Regeringens satsning kan bidra till att stärka landstingen, men ansvaret som arbetsgivare och beslutsfattare för hur vården organiseras har landstingen.

Frågan om kompetensförsörjning lyfts även i den tvååriga överenskommelse som handlar om att ge stöd till bättre resursutnyttjande i hälso- och sjukvården, den så kallade professionsmiljarden. Som en del i satsningen ingår vidare att 300 miljoner kronor öronmärks för att ge möjlighet till specialistutbildning av sjuksköterskor, vilket också kan omfatta utbildning till barnmorska.

Som ett led i att skapa bättre möjligheter för bedömningar av vårdens kompetensbehov gav regeringen i juli 2016 i uppdrag till Socialstyrelsen och Universitetskanslersämbetet att tillsammans analysera och föreslå hur samverkansarenor på nationell och regional nivå mellan aktörer med ansvar för kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården kan utvecklas långsiktigt. Bakgrunden till uppdraget är att såväl regeringen som flera statliga utredningar och de viktigaste aktörerna inom vården har konstaterat att det krävs ökad samverkan för att trygga kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården. Detta gäller inte minst mellan vården och utbildningsväsendet. I uppdraget får de mest berörda myndigheterna i uppgift att ta fram förslag på hur detta ska kunna ske långsiktigt.

Sommaren 2017 tillsatte regeringen utredningen om specialistsjuksköterskeutbildning och vissa andra hälso- och sjukvårdsutbildningar. I utredningens uppdrag ingår bland annat att analysera och bedöma om det finns behov av en förändrad examensbeskrivning för barnmorskeexamen och, om behov finns, lämna förslag på en sådan examen.

Vårdkedjan är i fokus för SKL:s arbete inom ramen för överenskommelsen mellan SKL och regeringen. I mitten av februari kommer SKL att publicera resultatet av sin genomlysning av hur vårdkedjorna för mödra-, förlossnings- och eftervården ser ut och fungerar i Sverige. Jag ser fram emot att ta del av deras arbete och kommer att bedöma behovet av ytterligare åtgärder utifrån de resultaten.

I april 2017 redovisade Socialstyrelsen sin rapport om vården efter förlossning och bedömde i den att landstingen behöver se över denna och sin organisation för eftervård till kvinnan efter förlossning. Den utgör förstås ett viktigt underlag för regeringen i bedömningen av behov av åtgärder inom området.

Sammanfattningsvis är regeringen mycket aktiv och engagerad i kvinnors hälsa i stort och i mödra- och förlossningsvården i synnerhet.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Anf. 32 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Tack, Annika Strandhäll, för svaret! Innan jag kommer in i debatten bör jag säga att också vi moderater satsar på förlossningsvården. Vi har sett att sambandet mellan mödravård, förlossningsvård och eftervård är bristfälligt och att dagens vårdkedja, med dess olika delar, inte hänger samman på ett sätt som är tillfredsställande eller nödvändigt.

Moderaterna satsar 1 miljard kronor på förlossningsvården per år från och med 2018. Det handlar som sagt om att stärka vårdkedjan – mödravård, förlossningsvård och eftervård – och om att förbättra arbetsvillkoren för landets barnmorskor. Därmed är satsningen 3 miljarder kronor de kommande tre åren. Vi har också satsat på utbildningsplatser. Vi anser att antalet utbildningsplatser bör utökas framöver.

Att bli förälder och bilda familj ska vara en lycklig och positiv del av livet. Ingen ska behöva känna sig otrygg eller osäker inför mötet med mödravården eller förlossningsvården. Vi har en fantastiskt bra hälso- och sjukvård i Sverige, men i vissa delar är den bristfällig. Tyvärr känner många föräldrar en oro. Den svenska förlossningsvården upplevs i vissa delar som att den gradvis har blivit otryggare.

Man kan kolla på statistiken. Nyförlösta måste återinskrivas akut. Andelen förlossningsskador ökar. En del barn mår sämre efter förlossningen. Enligt OECD ligger Sverige högt över genomsnittet när det gäller förlossningsskador. Det finns stora regionala skillnader. I Halland, som jag kommer från, återinskrivs 0,6 procent av mammorna akut. I Västernorrland är siffran 3,3 procent. Under 2010–2014 var det fem gånger så vanligt att mammor i Jämtland drabbades av förlossningsskador. Där var det 3,5 procent. I Västernorrland var det 0,7 procent. Vi kan alltså se att det finns stora regionala skillnader.

SKL gör en översyn, men sambandet mellan mödravård, förlossningsvård och eftervård har inte utretts på 70 år. Dagens vårdkedja hänger, som jag sa, inte samman på det sätt som många anser är nödvändigt. Bemötandet av kvinnor och familjer, för den delen, är bristfälligt. Det finns också brister när det gäller möjligheten till delaktighet och valfrihet. Det är som sagt bra att Sveriges Kommuner och Landsting har tagit initiativ till att analysera sambandet mellan mödravården, förlossningsvården och eftervården. Men jag anser inte att det räcker. Det behöver göras mer.

Annika Strandhäll säger att man nu väntar på den utredningen. Ja, vi får vänta på den, men jag anser att även staten borde göra någonting på detta område. Staten borde själv se vad som behöver göras när det gäller mödravården, förlossningsvården och eftervården, så att detta hänger ihop.

Min konkreta fråga är: Gör man någonting nu för att detta ska hänga ihop bättre?

Anf. 33 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Vi måste verkligen ta problemen i förlossningsvården på allvar. Samtidigt tror jag att det är viktigt att det inte blir för mycket svartmålning. Svensk förlossningsvård är nämligen världsledande när det gäller låg dödlighet för mödrar och barn. Det är ändå det allra viktigaste: att mödrarna överlever sin förlossning och att barnen överlever.

Men vi ska självklart inte slå oss till ro. Dödligheten kan såklart börja öka om vi inte tar problemen på allvar. Och vi har mycket högre ambitioner än att man ska överleva sin förlossning. Både mamma och barn ska gå

så skadefria som möjligt ur förlossningen. Och både tiden före förlossningen och tiden efter förlossningen ska vara så bra som möjligt för hela familjen.

Regeringen har gjort väldigt stora satsningar. Regeringen har verkligen prioriterat sjukvården i stort och inte minst förlossningsvården och kvinnors hälsa. Det är enorma satsningar som har gjorts – detta trots att det är landstingens huvuduppgift. Jag tror att det är väldigt bra att regeringen gör dessa satsningar. Det blir en hjälp till landsting där det finns problem, men man pekar också ut en riktning för landstingen: Ni måste lösa detta! Regeringen kan inte göra allt, utan landstingen måste göra sin del.

Jag tror att landsting som är underfinansierade måste ta sig en fundare. Det kan faktiskt behövas skattehöjningar på en del håll, inte minst i Skåne, som jag kommer från. Där vi har den lägsta landstingsskatten i hela Sverige, men vi har väldigt stora behov och underskott i vården. Det är en lite märklig situation där. Det är vi socialdemokrater som styr tillsammans med Miljöpartiet. Men tyvärr blev vår budget nedröstad av de borgerliga tillsammans med Sverigedemokraterna.

Trots detta har Skåne lyckats öka antalet anställda totalt i sjukvården, och man satsar väldigt mycket på förlossningsvården. Men det är tuffa utmaningar, speciellt på ställen där det är väldigt många som föder barn. Då måste man möta det. Det är en tuff arbetssituation för personalen. Man måste såklart göra akuta lösningar. Men långsiktigt är nog det allra viktigaste att det ska upplevas som attraktivt att till exempel bli barnmorska.

Det är lite samma sak som med lärarkrisen. När man har talat väldigt länge om att det är problem inom ett område finns det en risk att det blir svårt att rekrytera personal och att det blir svårt att behålla dem som jobbar där. Samtidigt är det ett fantastiskt jobb att vara barnmorska, när det nya livet kommer. Det är något av det allra viktigaste i samhället: att se till att vi tar hand om de nyfödda och de mammor som föder och hela familjerna. Jag tror därför att vi har alla möjligheter. Regeringen har nu också satsat på barnmorskeutbildningen för att vi ska få fler barnmorskor. Men det handlar även om möjligheten för sjuksköterskor att vidareutbilda sig till barnmorskor. Det finns alltså alla möjligheter. Men vi måste hela tiden jobba med detta, för det löser sig inte av sig självt.

Vi kan se vissa positiva tecken trots att det upplevs som kris på många håll. Det är intressant att titta på förlossningsskadorna. Även om det är stora skillnader mellan olika landsting kan man se en nedåtgående trend från 2014 till 2017. Det är en tydlig minskning. Det går alltså åt rätt håll. Men vi ska såklart fortsätta på den vägen. Jag tror att det handlar om resurser och att barnmorskorna inte ska ha för många födande på en gång. Men det handlar även om att sprida kunskap om hur man förebygger och behandlar förlossningsskador.

Anf. 34 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Detta är i sanning ett väldigt angeläget område. Jenny Petersson skriver i sin interpellation att det är 70 år sedan denna vårdkedja senast utreddes. Det säger någonting om hur man har prioriterat den kanske allra viktigaste planerade akutsjukvård vi har i Sverige. Det är intressant att fundera på hur det kan komma sig att denna vårdkedja inte har setts över på 70 år. Jag tror att vi är många som kan vara självkritiska i fråga om detta och om hur man prioriterar just kvinnors hälsa.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Precis som Hillevi Larsson säger ska man inte svartmåla för mycket. Vi har en förlossningsvård i Sverige som i en internationell jämförelse håller en hög klass. Samtidigt är det så som Jenny Petersson säger: Vi har haft en alldeles för hög nivå när det gäller förlossningsskador.

Vi vet också att de grupper som arbetar inom förlossningsvården – barnmorskor, undersköterskor och förlossningsläkare – har en väldigt ansträngd situation, och det är därför, Jenny Petersson, som regeringen valde att redan 2015 göra en tydlig, flerårig satsning på förlossningsvård och kvinnors hälsa. Den satsningen kommer vi nu både att följa upp och skala upp under de kommande åren.

Vi ser nu att det finns ett tydligt ekonomiskt utrymme och att det finns ett behov. Detta behöver göras. I ett land som Sverige ska ingen kvinna eller blivande förälder behöva känna oro inför att föda barn. Lika lite ska vi ha en situation för barnmorskor som gör att de, när de kliver på sitt pass, inte vet om de kommer att ha förutsättningar för att göra det de behöver göra på allra bästa sätt.

Just i situationer när barn föds vet vi hur snabbt det kan gå från en helt normal förlossning till ett akut skede där helt andra insatser behövs, och en förälder behöver känna att det finns någon närvarande som kan övervaka det här.

Jag har själv fött två barn och hade i somras också förmånen att få gå med en barnmorska under ett helt pass. Jag var även med när lilla Selma föddes. Den känsla man får när man sitter på andra sidan i ett förlossningsrum och ser hur en barnmorska i ett skede hela tiden fattar nya, aktiva beslut för att se till att barnet kan levereras så säkert som möjligt, med minsta möjliga skador för den blivande mamman, gör att man förstår vikten av att se till att ha en förlossningsvård som ligger i topp när det gäller kunskap och också när det gäller att ha tillräckligt med personal.

Vi började bygga ut bland annat barnmorskeutbildningen 2015. En flaskhals för oss i dag, som jag också vill passa på att tala om i den här interpellationsdebatten, är bristen på handledare. Trots att vi nu har nya barnmorskor som kommer ut är situationen på sina håll i Landstings-sverige så ansträngd att man inte hittar handledare till de nya barnmorskorna. Det är naturligtvis en oacceptabel situation som vi behöver göra allt för att stötta upp.

När det gäller vårdkedjan tror jag att det är klokt att avvakta SKL:s kartläggning så att vi får en bra bild och kan fatta ytterligare beslut för att stärka hela processen.

#### Anf. 35 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Jag och Annika Strandhäll är som sagt överens om att bilden ser väldigt olika ut i Sverige. Det är tyvärr inte acceptabelt. Vi moderater menar att hela kedjan med mödravård, förlossningsvård och eftervård är bristfällig och att satsningar behöver göras.

Annika Strandhäll talar ofta om att man har satsat på förlossningsvården. Det är definitivt en satsning som behövs, men det gör ju att man inte satsar på hela kedjan. Nu har man gjort ändringar så att resurserna kan användas även till mödravården, men det är precis det här min fråga handlar om: att man satsar på förlossningsvården men att vårdkedjan är bristfällig. Det handlar inte alls om fosterrörelser och dödfödda barn, som vi talade om i föregående debatt och som rör mödravården. Vi ser att den

psykiska ohälsan bland mammor ökar, men de satsningar man gör hänger inte ihop med eftervården. Hela kedjan måste ses över och hänga ihop, men även här finns det alltså brister.

Socialstyrelsen har gjort en kartläggning av hur vården efter förlossning ser ut inom svensk hälso- och sjukvård och signalerar tydligt att den är bristfällig och att det behövs förändringar av vården och eftervården, något man vet redan sedan tidigare. Jag ser också fram emot SKL:s utredning och analys av hur det ser ut i hela vårdkedjan.

Även om bilden ser annorlunda ut skulle jag aldrig svartmåla och slå upp detta och till exempel säga att man skulle behöva åka till Danmark för att föda barn. Jag skulle som sagt hellre ha en sansad debatt här för att nå förändringar och se till att det sker en förbättring av förlossningsvård, mödravård och eftervård för våra kvinnor i Sverige.

Vi har tidigare pratat om mödravården och förlossningsvården. När det gäller eftervården, kopplat till Erik Anderssons interpellation om den psykiska ohälsan, ser vi även här att den psykiska ohälsa som drabbar kvinnor efter förlossningen har ökat. Om det då inte finns någon koppling mellan förlossningen och eftervården eller BVC hamnar många kvinnor mellan stolarna, och det påverkar barnen, familjen och helheten. Vi kan se att det är många landsting som inte jobbar med den här frågan.

Det finns alltså tydliga brister på det här området, och jag ser som sagt fram emot att även regeringen tar det här på stort allvar och stärker vårdkedjan mellan mödravård, förlossningsvård och eftervård, för det behövs definitivt.

När det gäller vad regeringen och Sveriges riksdag kan göra skulle jag vilja se att man stärker patientlagen gällande mödravård, förlossningsvård och eftervård. Det är någonting som man redan nu skulle kunna arbeta med och lägga fram förslag om på riksdagens bord. Men där saknas tyvärr ambition.

Anf. 36 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är viktigt att inte svartmåla, men samtidigt är det såklart viktigt att inte mörka problemen, annars kan vi ju inte göra någonting åt dem.

Man borde också jobba mer jämförande mellan landstingen, för även om landstingen är självständiga är det konstigt att det kan vara så stora skillnader mellan olika landsting. Allvarliga bristningar och förlossningsskador hos mödrar har sjunkit från 3,6 till 2,7 procent totalt sett från 2014 till 2017, och det är ju en tydlig, positiv utveckling som måste fortsätta. Samtidigt kan man se en del som sticker ut med en högre andel förlossningsskador, och vi har vissa vårdenheter där det är nere i 1 procent allvarliga förlossningsskador hos mammorna.

Jag tror alltså att det finns en potential att lära av varandra och av positiva exempel där det fungerar. En del är såklart en resursfråga som handlar om att det ska finnas tillräckligt många barnmorskor och annan personal och att man organiserar arbetet på ett bra sätt, men det handlar även om att sprida kunskap.

När det gäller att förebygga skador finns det rätt så enkla metoder för att göra det, men det gäller ju att man har kunskap och att man får ned stressnivån så att man känner att man hanterar situationen vid en förlossning.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Man måste även se till att kvinnor inte går hem med en förlossnings-skada. Det har nämligen varit ett problem att man går hem och inte vet om att man är skadad. Sedan kan det ta flera år innan man får hjälp, och det är inte alltid det hjälper heller, utan det handlar om att förebygga och så snabbt som möjligt behandla skadan.

Detsamma gäller givetvis för barnen. Det gäller att noga observera barnen både i samband med förlossningen och efter förlossningen så att inga sjuka barn skickas hem.

Regeringen jobbar väldigt tydligt med den här ambitionen, och det måste fortsätta. Även landstingen måste ta sitt ansvar.

Anf. 37 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag ska göra ett inlägg här som ändå på ett tydligt sätt visar på skillnaderna mellan oss, för det är ju inte riktigt som Jenny Petersson säger att regeringen inte har gjort några satsningar.

När vi tillträdde hösten 2014 hade det däremot inte gjorts några särskilda satsningar på förlossningsvården från den förra regeringens sida, utan vi hade en ganska eftersatt förlossningsvård. Redan 2015, vid vårt första tillfälle, satsade vi 200 miljoner kronor trots att vi satt med ett rätt tufft underskott som vi tog över. År 2016 satsade vi 400 miljoner från regeringens sida. År 2017 satsade vi 700 miljoner. År 2018 satsar vi nu 1,6 miljarder. År 2019 har vi budgeterat för 1,4 miljarder till förlossningsvård och mödravård. År 2020–2022 har vi reserverat ett budgetutrymme på ytterligare 1 miljard årligen just för förlossningsvård. Men det är inte bara för förlossningsvård, utan i vår satsning har vi berört hela området kvinnors hälsa. Till exempel har det under de här åren, utöver satsningar på att bygga ut barnmorskeutbildningar och skjuta till extra resurser, gjorts satsningar på just eftervård.

Vi ser redan nu att vi dessutom har resultat i de landsting som har arbetat på ett strategiskt sätt med detta. Vi har siffror på hur stor andel av resurserna som har nyttjats för att anställa mer personal inom förlossningsvården. Vi kommer att kunna visa siffra efter siffra på hur vi under denna mandatperiod har arbetat för att stärka den svenska förlossningsvården.

Det som vi ska göra med anledning av SKL:s kartläggning i februari är inte att påbörja någonting, utan det är att fortsätta ett arbete som har pågått sedan 2015 från regeringens sida. Vi ska ta oss an de fortsatta utmaningarna med hela vårdkedjan, baserat på den undersökning som SKL gör. Vi ska fortsätta att investera i personalens förutsättningar och villkor, och vi ska fortsätta att investera i att få ut fler barnmorskor, så att vi kan klara av betinget på 1 300 nya barnmorskor till 2025.

Man kan inte kömiljarda sig eller skattesänka sig ur de här utmaningarna, utan det handlar om att göra tydliga, långsiktiga investeringar på verksamheten och på personalen, att stötta landstingen i att utveckla arbetet och skapa en större likvärdighet i förlossningsvården över landet. Och det är precis detta som regeringen har gjort under den här mandatperioden.

Jag sympatiserar jättemycket med att också Jenny Petersson tycker att detta är ett viktigt område och att även Moderaterna under de kommande åren är beredda att avsätta resurser för att satsa på förlossningsvården, för det behövs.

Jag tror att det är viktigt att ändå hålla tungan rätt i mun och faktiskt lyssna på det svar som jag gav i början av interpellationsdebatten. Där beskrev jag precis de satsningar som regeringen har gjort under mandatperioden och att vi faktiskt ser resultat. Men vi är också ödmjuka inför att mer behöver göras inom det här området av välfärden, precis som vi ser att vi har utmaningar inom andra välfärdsområden som vi också är beredda att investera i.

Detta är en otroligt viktig debatt. Jag tror att för de barnmorskor, läkare och annan personal som arbetar i den svenska förlossningsvården är det ett viktigt besked, både från oss och i det här fallet också från Jenny Petersson, att vi ser dem, att vi ser blivande föräldrars behov och är beredda att göra satsningar.

Regeringen kommer att fortsätta sitt arbete.

Anf. 38 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Tack, Annika Strandhäll! Jag tror att man får kolla i protokollet, för jag sa att man inte har gjort några satsningar eller kommit med några förslag till riksdagens bord när det gäller att stärka vårdkedjan och att se helheten. Annika Strandhäll talade om förlossningsvård flera gånger i sitt inlägg. Men jag talar om hela kedjan – mödravården, förlossningsvården och eftervården – och hur den behöver hänga samman betydligt bättre än vad den gör i dag.

Då är min fråga: Om man nu tar den här frågan på jättestort allvar, vilka konkreta åtgärder är det man från regeringens håll avser att göra för att stärka denna kedja? Vad är det för åtgärder man kommer att vidta för att få en mer patientcentrerad, patientsäker, tillgänglig och jämlik vård för alla patienter, oavsett bostadsområde, i hela vårdkedjan – mödravård, förlossningsvård och eftervård? Vilka konkreta förslag är det då man har avsett att genomföra eller har lagt fram? Det har jag inte sett.

Som sagt: Det här är en jätteviktig fråga att prioritera. Vi har nu talat mycket om vad vi gör inom vårdkedjan. Jag har själv inte nämnt så mycket om de välutbildade barnmorskorna. De behövs, och det behövs definitivt fler. Där behöver antalet utbildningsplatser utökas. Jag vet att regeringen har gjort det, men precis som Annika Strandhäll säger är problemet att det är brist på handledare i dag. Det är en stor utmaning som vi behöver ta på stort allvar.

Vi behöver som sagt stärka vårdkedjan mellan mödravård, förlossningsvård och eftervård. Vilka konkreta åtgärder har regeringen vidtagit?

Anf. 39 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Jenny Petersson, för engagemanget i frågan!

De satsningar som regeringen har gjort ända sedan 2015, som bland annat omfattar både förlossningsvård och kvinnors hälsa, har också omfattat möjligheten för landsting att använda resurserna för till exempel vårdkedjan när det gäller förlossningsvården.

I många landsting har man till exempel gjort väldigt ambitiösa arbeten när det gäller eftervården och fått ned antalet förlossningsskador bland kvinnor. Vi har redan nu siffror på det och kan se skillnaden, vilket är glädjande.

Jag ser fram emot att den ytterligare satsningen på 1,6 miljarder, som regeringen gör under detta år, ska föra med sig att den kartläggning som

SKL nu har gjort efter några år av våra satsningar ska visa oss ännu tydligare hur man kan allokera de resurser som regeringen avsätter under detta år och de kommande åren, så att det landar rätt baserat på den kartläggningen.

Vi har under hela hösten suttit tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting och diskuterat och vänt och vridit på vilka delar som ska finnas med i överenskommelsen för 2018 när det gäller regeringens satsning på förlossningsvården. Vilka delar känner vi att vi har gjort satsningar på? Vilka delar är det som återstår?

Som jag ser det och som Jenny Petersson så riktigt påpekar behövs det ytterligare arbete för att stärka vårdkedjan för att öka tryggheten bland föräldrar men också för att till exempel stärka neonatalvården. Det är något som inte har funnits med tidigare som en möjlighet men som nu finns med för 2018 och där vi också ser att det finns brister.

Jag tror att det kommer att handla om att hela tiden utveckla arbetet.

Återigen vill jag tacka Jenny Petersson för en angelägen och bra debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **§ 12 Svar på interpellationerna 2017/18:141 och 256 om vinstförbudets påverkan på jämställdheten**

Anf. 40 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Helena Bouveng har frågat barn-, äldre- och jämställdhetsministern om hon delar Valfärdsutredningens slutsats beträffande jämställdhet. Erik Andersson har frågat barn-, äldre- och jämställdhetsministern vilka åtgärder som hon, inom sitt ansvarsområde, avser att vidta för att ett vinstförbud inte ska påverka jämställdheten på arbetsmarknaden mellan kvinnor och män. Frågorna har överlämnats till mig. Jag besvarar båda frågorna gemensamt.

Regeringen har för avsikt att säkerställa att offentlig finansiering används till just den verksamhet den är avsedd för och på ett sådant sätt att den kommer barn, elever och brukare till godo. En förutsättning för en reell jämställdhet mellan kvinnor och män är att den offentligt finansierade välfärden fungerar väl. Därför har regeringen nyligen överlämnat ett förslag till Lagrådet om att införa ett tillstånd att ta emot offentliga medel inom utvalda välfärdssektorer. Regeringens förslag innebär att en större andel av de skattemedel som avsätts för välfärden kommer att användas till den avsedda verksamheten. Förslaget väntas därmed gynna kvinnor som konsumenter av välfärdstjänster. Kvinnor använder välfärdstjänster mer än män, och kvinnor utgör en större andel av de sysselsatta i välfärden.

Att en större andel av den offentliga finansieringen går till den verksamhet som den är avsedd för är positivt även för medarbetarna i välfärdsföretagen. Bland de aktörer som förslaget omfattar utgör kvinnor tre fjärdedelar av de anställda.

Av de senaste årens rapporter om personaltäthet och löner inom skola och omsorg framgår att privata utförare och fristående skolor generellt har både lägre personaltäthet och erbjuder lägre löner.

Genom att återinvestera huvuddelen av eventuellt överskott från of-  
fentliga medel i verksamheten skapas förutsättningar för att utveckla verk-  
samhetens kvalitet och förbättra villkoren för dem som arbetar inom väl-  
färden.

Överskottet kan användas till att höja personaltätheten, öka kontinuite-  
ten och förbättra löner och andra villkor för medarbetarna i stället för att  
försvinna till annat, till exempel utdelning till ägare.

Regeringens förslag kommer främst att påverka välfärdsföretagens  
ägare. Vi vet att kvinnor i jämförelsevis stor utsträckning driver företag i  
välfärdsbranscher, men det finns inte några studier av hur vinsterna från  
offentligt finansierade välfärdsverksamheter fördelas mellan kvinnor och  
män. Kvinnor tenderar emellertid att driva företag av mindre storlek än  
vad män gör. Många av ägarna av de stora bolagen inom välfärden är män.

Eftersom ägarna av de privata välfärdsföretagen bland annat utgörs av  
riskkapitalbolag och fonder, som i vissa fall är baserade utomlands, finns  
dock ingen fullständig insyn i hur vinsterna och ägandet i slutändan förde-  
las mellan kvinnor och män.

Regeringen har varit tydlig med att enskilda aktörer även fortsättnings-  
vis ska vara en del av välfärden. Genom att säkerställa en god finansiering  
och minska förekomsten av kortsiktiga vinstintressen inom privat utförd  
välfärd bedömer regeringen att risken för framtida nedläggningar av verk-  
samheter minskar. I förlängningen kan därmed förutsebarheten i sektorn  
öka – något som gynnar ägare, medarbetare och brukare oavsett om de är  
kvinnor eller män.

Anf. 41 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Först får jag gratulera civilministern, som i fredags blev  
Årets bäst klädda man. I fredags höll civilministern också en presskonfe-  
rens tillsammans med Jonas Sjöstedt, och vi som lever i denna värld vet  
att man har presskonferenser just på fredagar om sådant man inte tycker är  
jättekul.

Denna interpellation hade jag ställt till jämställdhetsminister Åsa Reg-  
nér, och jag har lite svårt att förstå varför jämställdhetsministern inte sva-  
rar på den. Att Ardalán Shekarabi är ansvarig för utredningen är jag väl  
medveten om, men de konsekvenser av förslagen baserade på utredningen  
som rör jämställdhet torde ligga på jämställdhetsministerns bord.

Jag kan inte annat än undra om statsministern inte har förtroende för  
jämställdhetsminister Åsa Regnérs kompetens och därför överlåter detta  
till en manlig kollega. Eller kan det vara så att jämställdhetsministern själv  
har svårt att svara på frågan om hur utredningens slutsatser beträffande  
jämställdhet mynnar ut i ”ingen anledning att tro att förslagen kommer att  
få någon negativ inverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män”?

Fru talman! Verkligheten talar sitt tydliga språk, och jag liksom väldigt  
många andra anser att utredningens förslag är ett dräpslag mot både kvin-  
nors företagande och kvinnors möjlighet att välja mellan alternativa ar-  
betsgivare inom den kvinnodominerade vård- och omsorgssektorn.

Utredningens förslag mynnar i praktiken ut i ett vinstförbud och i att  
ett stort antal vård- och omsorgsföretag riskerar att försättas i konkurs. En  
majoritet av de företag som skulle drabbas leds av kvinnor eftersom just  
kvinnor dominerar som företagsledare i vård- och omsorgsföretagen.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Enligt statistik från SCB är det närmare 7 000 kvinnor som leder företag inom vård och omsorg. Här är 55 procent av företagsledarna kvinnor. Uppdelat på sektorer inom vård och omsorg är andelen företag som leds av kvinnor högst inom äldreomsorgen. Hela 71 procent av äldreomsorgsföretagen har en kvinna som företagsledare.

Fördelningen av operativt makt i vårdföretagen, vilket jag tror att ministern var inne på, är jämställd i både stora och små vårdföretag. Av de drygt 12 700 vårdföretag som SCB redovisar i sin statistik är de flesta små. Bland vårdföretag med färre än tio anställda har 56 procent en kvinna som företagsledare. Endast 72 vårdföretag har 250 anställda eller fler. Av dessa större företag leds 47 procent av kvinnor. Med andra ord leds i stort sett lika många av de största företagen av en kvinna som av en man. Jag undrar i vilka andra branscher vi kan se en sådan statistik.

Blir det inte till och med för civilministern, som säger sig tillhöra en feministisk regering och vars åsikter jag många gånger respekterar, på gränsen till löjeväckande att utredaren anser att det inte finns någon anledning att tro att förslagen kommer att få någon negativ inverkan på jämställdheten mellan män och kvinnor?

Anf. 42 ERIK ANDERSSON (M):

Fru talman! Det är beklämmande att se hur socialdemokratin fjäskar för Vänsterpartiet när det gäller att förbjuda valfriheten i välfärden. Vänsterpartiet har ju rötter i kommunismen.

Dagens feministiska regering gör allt för att hindra kvinnor att lyckas med sitt företagande. Vinstförbudet som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet föreslår kommer att slå mot fria aktörer i välfärden, och ytterst är det brukarna som drabbas.

Fru talman! Jag har en del frågor på det svar jag fick av civilministern. I svaret säger civilministern att en förutsättning för en reell jämställdhet mellan kvinnor och män är att den offentligt finansierade välfärden fungerar väl. Jag delar denna uppfattning. Men hur menar civilministern att den ska fungera väl om man i princip förbjuder kvinnligt företagande i den fria välfärden och förbjuder de goda exempel som finns i den fria välfärden?

I svaret sägs också att förslaget väntas gynna kvinnor som konsumenter av välfärdstjänster. På vilket sätt, vill jag veta.

Vidare sägs att bland de aktörer som förslaget omfattar utgör kvinnor tre fjärdedelar av de anställda och att överskottet kan användas till att höja personaltäckningen, öka kontinuiteten och förbättra löner med mera. Låt mig påpeka att det finns företag i välfärden som drivs av fria aktörer som har väldigt hög kontinuitet.

Det sägs också att lönerna kan förbättras om man förbjuder vinster i välfärden och att överskottet kan användas till fler medarbetare i stället för till utdelning till aktieägare. Ja, det finns vissa företag som har gjort vinst, men det finns också företag i den fria välfärden som aldrig har gjort en utdelning utan har återinvesterat pengarna i verksamheten.

Många ägare av stora bolag inom välfärden är män. Ja, det finns män som är ägare, men de allra flesta ägare är kvinnor. Några av ägarna är exempelvis AMF Pension och LO.

Det mest märkliga i svaret är kanske meningen om att regeringen har varit tydlig med att enskilda aktörer även fortsättningsvis ska vara en del av välfärden. Hur då? Om man inte har något operativt kapital kan man

inte göra någon vinst, och gör man ingen vinst går man med förlust och går i konkurs.

Fru talman! Jag vill gärna att civilministern svarar på dessa frågor, och han kan tänka ut sina svar under resten av mitt anförande.

Regeringens förslag gör att personalen i den fria välfärden, det vill säga lärare, undersköterskor och sjuksköterskor, åter kommer att ha endast *en* arbetsgivare, den offentliga. Tyvärr har det visat sig att kommuner och landsting inte har varit de bästa arbetsgivarna när man jämför med privata aktörer inom samma bransch.

Drivkraften för att driva ett privat hemtjänstföretag är just att slippa den tunga kommunala byråkratin och att utveckla spännande idéer inom området. Nyligen var jag i Norrland och träffade ett hemtjänstföretag i den fria välfärden. Man hade bättre siffror vad gällde friskhet, och medarbetarna var mycket gladare just för att de inte hade 14 olika chefer över sig.

Anf. 43 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Helena Bouveng och Erik Andersson, för frågorna och inte minst för engagemanget i jämställdhetsfrågorna!

Det gläder mig att ett parti med konservativa rötter engagerar sig i den feministiska kampen. Detta skapar förutsättningar för samarbete över blockgränsen och för att vi ska fortsätta att arbeta för att minska klyftorna mellan män och kvinnor i vårt samhälle. Det är viktigt att också Moderaterna finns med i den kampen. Det är ett glädjande besked att det finns ett engagemang i dessa frågor i det parti som traditionellt sett har representerat de konservativa värderingarna i denna kammare.

Frågan om vinster i välfärden och skolan har diskuterats länge. I vissa fall finns ett fokus på de taktiska frågeställningar som politiker och ibland kanske även politiska journalister är besatta av. Detta märks ibland också i denna kammare, inte minst på Erik Anderssons kommentarer om Västerpartiet.

Jag vill påminna Erik Andersson om att det var ett krav från Moderata samlingspartiet att Västerpartiet skulle ingå i regeringens budgetsamarbete. Hans parti, Moderata samlingspartiet, har flera gånger fått kritik från borgerliga debattörer för att det förmodligen är det enda högerparti i Europa som kräver inflytande för ett vänsterparti i riksdagen. Detta bör vara föremål för en självkritisk diskussion, om Erik Andersson nu kommer fram till att Västerpartiets inflytande är skadligt. Då bör man kanske själv se hur det parti man representerar ser på det parlamentariska spelet. Ofta är det den spelteoretiska diskussionen som står i fokus, men det finns också en verklighet.

Jag skulle vilja uppmana Erik Andersson och Helena Bouveng att åka över till Norge där systerpartiet Høyre nu innehar statsministerposten. Jag skulle också vilja uppmana mina vänner här att ställa frågor till företrädarna för Høyre om varför man väljer att inte släppa in kommersiella intressen i den norska skolan och att inte tillåta vinstuttag från den fria skolan och om det är så att de norska föräldrarna och barnen inte har valfrihet därför att det finns begränsningar för att föra ut medel från den norska skolan. Det är en rimlig fråga att ställa.

Jag skulle också vilja höra de moderata företrädarna ställa frågan till Høyre huruvida avsaknaden av vinstintressen i den norska skolan skapar problem med jämställdheten i Norge.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Det kanske är lite kallt i Norge, och kanske vill man åka söderut under de här månaderna. Då kan man besöka systerpartiet i Danmark, och så kan man åka vidare till systerpartiet i Tyskland och sedan åka över kanalen till de brittiska öarna och prata med systerpartiet i Storbritannien. Då kan man ställa frågan: Hur kommer det sig att man inte släpper in de kommersiella aktörerna i skolan i något annat land än Sverige? Är det för att vi är så smarta här och har hittat en lösning som ingen annan har hittat? Eller är det ideologiska låsningar som gör att vi hittar på argument för att behålla ett system som innebär att skattepengar läcker från verksamheten?

Fru talman! Jag har sagt det många gånger här, men jag säger det en gång till: De pengar vi diskuterar är inte Erik Anderssons, Helena Bouvengs eller mina pengar, utan det är skattebetalarnas pengar. Det är pengar som vi tar in med tvång från hårt arbetande människor för att finansiera den gemensamma välfärden och skolan. Vi har en skyldighet som stat att säkerställa att varje krona används till det den är avsedd för. Vad privata bolag vill göra med sitt privata kapital är en helt annan sak som rör den fria marknaden. Nu talar vi inte om den fria marknaden, utan vi talar om den offentliga sektorn, som finansieras med skattemedel.

Anf. 44 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Jag kan konstatera att civilministerns inlägg inte handlade så mycket om jämställdhet utan mer om oron för att vinster skulle tas ut.

Jag tror inte att Fredrika Bremer var en jättestark socialistisk röst, men jag måste säga att jag beundrar henne mycket och är ödmjuk inför vad både hon och Alva Myrdal har gjort för oss kvinnor i dag.

På tal om besök var det Socialdemokraternas egen gymnasieminister, som tidigare var ansvarig för skolan på ett helt annat sätt, som ringde upp Engelska Skolan och frågade vad vi kan göra med svensk skola. Engelska Skolan är en av de mest framgångsrika kunskapsmässiga friskolor vi har.

Fru talman! Vi ska prata jämställdhet. Här finns olika perspektiv.

Ett är möjligheten att företagande inom vård och omsorg har öppnat för en stor mängd kvinnor med tidigare vårderfarenhet från offentlig sektor att starta och driva företag. Företagandet har gett dem större frihet och ökat självbestämmande i yrkeslivet, inte minst genom att de kan vidareutveckla sina idéer, vilket kanske inte alltid är möjligt inom det offentliga. Man ska aldrig säga aldrig, men jag tror att man upplever att det är ganska svårt.

Ett annat är förslagens betydelse för medarbetarna i vård och omsorg. Framväxten av fler privata vård- och omsorgsgivare har på de flesta orter i landet inneburit att kvinnor, för det mesta, men också män med vårdutbildningar har fått fler arbetsgivare att välja bland. För valfrihetsreformerna, fru talman, har inte bara skapat kvalitetskonkurrens för verksamhet i såväl privat som offentlig regi, till gagn för patienter, brukare och elever, utan också bidragit till ökad konkurrens på arbetsgivarsidan på arbetsmarknaden. Trivs man inte på sin arbetsplats har man nu möjlighet att välja bort den arbetsplatsen och söka sig till en annan arbetsgivare.

Vi kan också se i lönestatistiken att löneutvecklingen har förändrats i dessa kvinnodominerade sektorer – detta enligt Vårdförbundet. Detta är helt naturligt och självklart när det finns fler än en arbetsgivare att förhandla med.

I en tidigare debatt som min kollega hade om psykisk ohälsa tillstod socialministern att det största problemet har att göra med psykisk ohälsa bland kvinnor i offentlig sektor.

Om utredningens förslag genomförs kommer det att innebära att många av de alternativa arbetsgivarna behöver lägga ned sin verksamhet.

Anser civilministern att en återgång till en monopolsituation gynnar den kvinnodominerade vårdsektorn, när man återigen enbart har *en* arbetsgivare att vara hänvisad till? På vilket sätt anser civilministern att detta stärker undersköterskans möjligheter till bra arbetsmöjligheter och en positiv utveckling och till att må lite bättre på sin arbetsplats?

Anf. 45 ERIK ANDERSSON (M):

Fru talman! Jag tycker att det var ett beklämmande svar jag fick av civilministern. Först och främst fick jag inte svar på en enda fråga som jag ställde, men det är kanske så det fungerar i politiska debatter hos socialdemokratin – vad vet jag. Jag är i alla fall van vid att få svar när jag ställer en fråga, och kan man inte svara får man säga att man återkommer.

Jag tycker också att det är beklämmande att civilministern, om jag förstod honom rätt, menar att Vänsterpartiet är ett skadligt parti som har dåligt inflytande på regeringen och att det är Alliansens fel att Vänsterpartiet samarbetar med regeringen. Fru talman! Man hör ju hur konstigt och snurrt det låter. Skulle vi tvinga Socialdemokraterna att göra upp med Vänsterpartiet i en så viktig fråga? Nej, jag skulle inte tro det.

I själva verket är det Vänsterpartiet som vill stödja regeringens budget, Ardalan Shekarabi, och ni är i behov av samarbeta med dem. Men det är inte i alla frågor ni vill samarbeta. I vissa frågor som ni har fått igenom här i riksdagen har ni ibland till och med tagit hjälp av Sverigedemokraterna. Nu menar jag inte att ni ska samarbeta med Sverigedemokraterna, men jag tycker att det är beklämmande att du vill kleta på oss att ni samarbetar med ett skadligt parti som har rötter i kommunismen. Det kan du inte göra.

Sedan saknades jämställdhetsaspekten i civilministerns svar. Han jämförde med Norge. Det finns många andra länder – Danmark med flera – som har andra system, vilket jag har för mig tas upp i utredningen. Men i Danmark får privatpersoner betala månadsvis från egen plånbok för att exempelvis gå i en friskola. Det systemet har vi dock valt att inte ha här i Sverige. I Sverige ska skolan vara öppen för alla, oavsett om det är en fri eller en offentlig aktör. Skolan ska ge våra barn utbildning. Tjockleken på plånboken ska inte ha betydelse för vilken skola man går i, anser jag.

Jämställdheten är en frihetsfråga för oss, och det är givetvis en självklarhet. Det är kvaliteten som ska styra, inte vem som driver verksamheten.

Fru talman! Det vore mycket intressantare att se hur verksamheter med samma peng kan göra olika resultat. Många gånger klarar sig utförare med den peng de får, medan andra har ett underskott. Det är oftast kommunalägda verksamheter som har ett underskott, fast de får samma peng som de fria företagen i välfärden. När man talar om skattepengar borde förluster i välfärden vara ett större bekymmer för denna välfärd. När man tittar på olika kvalitetsbarometrar är det samma peng, men en grupp av företag inom branschen visar bättre resultat än exempelvis de kommunala. Då skulle i alla fall jag klia mig i huvudet och tänka att de personer som är aktiva i dessa verksamheter visar framfötterna. Vad gör de som inte den

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

offentliga välfärden gör, och hur kommer det sig att den går med under-skott?

Då kan man fråga: Är den peng som betalas ut för hög, eftersom man över huvud taget gör vinst? Ska man i stället sänka pengen? Nej, jag tror inte det. Då skulle säkert många få svårt att klara sig.

Jag har många liknande exempel, bland annat från min egen hemkommun. Vi har ingen kommunal hemtjänst. Varför har vi inte det? Det har vi inte därför att det visade sig att den inte kunde överleva med den peng som man fick. Men vi har omkring 30, och i alla fall mer än 20, olika privata hemtjänstföretag. Och Täby kommun visar störst kontinuitet i hemtjänsten hos de äldre. Det är det som vi ska titta på – kvaliteten – och inte förbjuda i princip kvinnligt företagande. Det är det som ni kommer att göra nu.

Jag har många andra exempel, men min talartid är slut. Jag får därför återkomma.

Anf. 46 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Då har vi hört ordet beklämmande flera gånger. Vi har också hört moderater stå här och berömma jämställdhet och feminism. Det är jättebra, eftersom vi historiskt sett inte tidigare har hört moderater kämpa för jämställdhet. De har inte ens velat ta ordet feminism i sin mun. Om man har frågat olika moderater om de är feminister har de sagt att de absolut inte är det och har tagit avstånd från det, eftersom det har varit någonting fult inom Moderaterna. Nu hyllar de feminismen, och det tycker jag är jättebra. Då har vi i alla fall flyttat fram positionerna.

Däremot är det förstås beklämmande att det sker ryktesspridning och till och med kommer rena lögner från moderata riksdagsledamöter från talarstolen. Det finns moderata riksdagsledamöter som står här och säger att det är så synd om dessa företag. Vissa av dem har inte gjort någon vinst, och de som har gjort vinst har återinvesterat hela vinsten i verksamheten. Det är ju bra. De företag som har återinvesterat i verksamheten är inte på något sätt hotade i framtiden. Den som är seriös som företagare och som återinvesterar sin vinst i personalen, i högre löner, i kompetensutveckling, i utbildning och i högre kvalitet ska fortsätta med det.

Det är de företagare som hellre bedriver en vinstjakt än att höja kvaliteten och som hellre delar ut vinsten till aktieägarna som vi vill komma åt med detta förslag. Jag tycker att det är ett mycket bra förslag, och jag välkomnar det verkligen. Det kommer att gynna kvinnor, eftersom kvinnor är beroende av en väl fungerande välfärd. Kvinnor använder sig väldigt mycket av välfärdstjänster och vill också att det ska vara en hög kvalitet på dem. Det kommer också att gynna kvinnor på olika sätt. Jag känner många tjejer som jobbar inom vårdsektorn, och många av dem jobbar inom privata alternativ. Tyvärr har de lägre lön, och de har det mer stressigt på sina jobb. Men det är inte så på alla privata företag, utan det finns många goda exempel. De som värnar om sin personal och som vill återinvestera sin vinst i kvalitet ska få fortsätta att göra det. Det finns alltså både och, som vi har hört exempel på här. Det är inga lögner, utan det är sanning.

Det är både män och kvinnor som äger välfärdsföretag. Men vi kan faktiskt se att det är männen som äger de stora bolagen och att det oftast är de som bedriver dessa vinstjakter. Kvinnorna är mer benägna att se till att de har en bra fungerande verksamhet och vill återinvestera i sina företag.

Tyvärr har de lögner, den ryktesspridning och de floskler som har förekommit under hösten gjort att många företagare har blivit jätteskrämda och trott på propagandan från många av de stora företagen och från högerriksdagsledamöter. De har gått på detta och trott att de inte kommer att få fortsätta. Nu tror de att de måste lägga ned sin verksamhet, trots att de är seriösa och trots att de kommer att återinvestera sin vinst.

Jag hoppas verkligen att vi kan klargöra detta i dag. De seriösa företag som fortsätter att återinvestera sin vinst i kvalitet i välfärden ska givetvis även i fortsättningen få finnas kvar.

Anf. 47 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M):

Fru talman! Jag tänkte berätta om några kvinnor som har arbetat i offentlig sektor där de har sett problem, hindrats från att göra annorlunda, sett brister och framför allt sett möjligheter. De har fått en möjlighet att göra någonting annat med verksamheter.

Kerstin, som egentligen heter någonting annat, arbetade i ett landsting mitt i Sverige. Hon jobbade med rehabilitering av personer som har råkat ut för olyckor. En av de personer som hon mötte i sitt arbete var en kanotist på hög nivå som inte så gärna ville vara kvar i livet. Han hade mörka tankar, eftersom han hade blivit skadad.

En del i det rehabiliteringsarbete som Kerstin gjorde var att bland annat åka ut med denna kanotist till kanotklubben och till de personer som han hade arbetat med tidigare. Han fick tillbaka livsglädje genom att han kände sig uppskattad och att man hade saknat de kunskaper som han hade. Han kunde så småningom börja arbeta där tillsammans med de andra på klubben för att lära andra det som han själv hade lärt sig.

Det som sedan hände var att Kerstin fick ett samtal från sin chef i landstinget, och hon trodde att det skulle handla om att de skulle ändra metoder och hitta nya tankar. Men Kerstins chef sa: Om vi skulle göra som du säger, hur skulle det se ut?

Det är väl just detta som är en del av helheten i tänket där vi kommer från, det vill säga att mycket är cementerat, att det ska gå till på ett visst sätt och att man inte ska göra på något annat sätt.

Det slutade med att Kerstin sa upp sig. Hon har startat en egen verksamhet och har nått lyckade resultat för dessa människor. Det är någonting som man ska bygga vidare på och titta på vad man åstadkommer.

Vi talar om goda exempel. Men vi talar inte om goda exempel att bygga vidare på när det handlar om välfärden i privat och offentlig verksamhet, utan vi talar om det under vinstdebatter. Detta gör vi i stället för att fråga: Vad är det som vi ska åstadkomma? Jag tycker att det är både sorgligt och bedrövligt att det är på det viset.

Dessutom talar regeringen om sina innovationer. Detta är verkligen innovationer för människor i vardagen.

Jag ska ta ett annat exempel som gäller Nils, som egentligen heter någonting annat. Nils är gravt handikappad. Han var på ett boende i kommunal verksamhet, där han och hans familj en gång om året skulle meddela när och hur han skulle ha sin hjälp och sitt stöd i annat boende under året. Det var mycket fyrkantigt. Det som han behövde var flexibilitet för att familjen och han skulle kunna fungera väl.

När Nils kom till det nya boendet fick han massage på morgonen. Han stimulerades av denna kontakt, eftersom han inte kan röra sig eller tala.

När personalen på detta boende ringde till familjen och frågade om de fick lov att ge Nils massage varje morgon eftersom de kände att det var bra för honom grät familjen, eftersom man inte hade haft tid till det på det andra boendet.

Vi måste titta på dessa exempel för att se vad som kan åstadkommas. Det handlar inte om att folk springer snabbare. Det finns en kontinuitet i personalen på ett annat sätt i detta andra boende. Vad är det som de kan åstadkomma? Det är det som vi ska utveckla.

Detta boende startades av en kvinna som har tre olika boenden runt om i Sverige. Att hon har kunnat göra det beror på att hon har haft lite pengar över. Jag kan inte se det tragiska i att hon har kunnat starta bra verksamheter för dessa barn och ungdomar. Jag blir faktiskt lite förtvivlad när Monica Green säger att det inte spelar någon roll om hon får stänga dem eller inte.

Anf. 48 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag och statsrådet kommer att fortsätta med debatten om valfrihetsförbudet i en kommande interpellationsdebatt, men Monica Green gör att jag måste begära ordet.

Det är naturligtvis viktigt, fru talman, att Monica Green sätter sig in i det förslag som regeringen och kommunisterna presenterade under den sena eftermiddagen i fredags, som min kollega Erik Andersson sa. Det verkar som att Monica Green inte är insatt i vad förslaget betyder, men jag är helt övertygad om att statsrådet Shekarabi skulle kunna avsätta en timme och gå igenom vad det betyder. Det vore också bra om Monica Green och andra socialister åkte ut och besökte de fristående skolorna och de företag som kommer att drabbas av valfrihetsförbudet.

Å andra sidan ska jag vara riktigt ärlig och säga att jag bryr mig mindre om företagen än om alla de hundratusentals elever som kommer att få lämna den skola de själva har valt. Jag tycker att företagaren Pernilla Hålen i sitt öppna brev till Stefan Löfven beskriver den förda välfärdspolitiken väldigt bra. Hon skriver så här: "Varför säger du inte rent ut att du vill att jag ska lägga ner mitt företag? Så jag kan göra det med värdighet och hedern i behåll istället för att slita mitt hår för att försöka rädda ett skepp som du skjuter håll på!" Det är socialdemokratisk näringspolitik.

En annan artikel handlar om friskolan Lust & Lära, som också finns i min valkrets. Det är en fantastisk friskola i Bollnäs som jag hoppas att statsrådet kan besöka; det är ändå ditt gamla hemlän, Ardalan Shekarabi. Där har man räknat ut vad förslaget betyder, och man konstaterar att man med en omsättning på 30 miljoner skulle få göra en vinst på 100 000. Med en omsättning på 30 miljoner skulle man få göra en vinst på 100 000! De lärare, eldsjälarna, som har startat företaget säger att det inte finns en människa i livet som skulle riskera sin privatekonomi på det sättet.

En annan artikel som jag tycker är jätteintressant att läsa gäller en friskola i Falun. Hon som skriver startade sitt företag med 100 000 i aktiekapital för tio år sedan. Det förslag som är framlagt innebär att hon skulle få göra en vinst på 7 000 kronor. Hon konstaterar att hon har 30 medarbetare och en omsättning på 14 miljoner, vilket innebär att några dagars sjuk-skrivning skulle uttradera hela föregående års vinst.

Fru talman! Företagarna kommer att klara sig. Detta är driftiga entreprenörer; de kommer säkert att starta andra företag. Men tänk på alla de

elever som kommer att få lämna friskolan! Tänk på alla de patienter – 39 procent av patienterna i Gävleborgs län – som faktiskt har valt att gå till en privat vårdcentral! Jag tycker att det är bra att Monica Green säger att hon vill utbilda företagarna i ekonomi. Då vore det väl bra om Monica Green också satte sig in i vilket förslag regeringen faktiskt kommer att lägga fram. Gör man det inser man att Pernilla Hålen är något på spåren när hon frågar varför man inte rent ut säger att hon ska lägga ned sina företag.

Jag kan respektera Vänsterpartiet – precis som min kollega Erik Andersson berättade har Vänsterpartiet med sin kommunistiska historia konsekvent varit emot privat företagsamhet. Det är ingenting nytt, och jag respekterar Vänsterpartiet för det. Det tragiska är att det är Miljöpartiet och Socialdemokraterna som i regering lägger fram förslaget. Sedan förstår jag att statsrådet tycker att det är besvärande att vara beroende av vad Vänsterpartiet bestämmer – på något annat sätt går det inte att tolka inlägget – och jag har full respekt för det, men sätt dig in i vad förslaget betyder, Monica Green!

Anf. 49 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Så här låter det ju i denna debatt i kammaren – de ideologiska låsningarna mellan vänster och höger, överorden, skrämselfpropagandan.

När jag lyssnar på riksdagsledamöterna i fråga blir jag lite orolig. Är det så att det är kommunistiska styren i resten av Europa? Vi är faktiskt det enda land i Europa som tillåter fria vinstuttag från den offentligt finansierade skolan. Är alla andra europeiska länder kommunistiska tyrannier? Och hur kommer det sig, fru talman, att det konservativa partiet i Storbritannien är emot kommersiell drift och fria vinstuttag i den offentligt finansierade brittiska skolan – har de anslutit sig till den kommunistiska ideologin? Då är det ju väldigt allvarligt.

Nästa fråga blir hur det kommer sig att en stor majoritet av de moderata väljarna vill begränsa vinsterna i skolan och välfärden kraftigt. Är en majoritet av de moderata väljarna kommunister? Det finns kanske en annan förklaring, fru talman, och det är att medborgarna har varit snabbare med att inse att det inte blev som politikerna i början av 90-talet ville att det skulle bli. När dessa reformer drevs igenom var nämligen tanken att det skulle vara personalkooperativ; det skulle vara små aktörer med lokal förankring som skapade en mångfald av aktörer och riktig valfrihet för medborgarna.

Utvecklingen under de senaste tio åren har inneburit att koncerner tar över verksamhet efter verksamhet. Ett fåtal koncerner dominerar den svenska skolmarknaden. Smaka bara på det ordet – ”skolmarknaden”! Vår fantastiska svenska skola har förvandlats till en marknad. Den fråga vinstförsvararna borde besvara är om svensk skola har blivit bättre eller sämre under de senaste decennierna. Har skolan blivit bättre av vinstjakten, eller har den blivit sämre av vinstjakten?

Fru talman! Dessa frågeställningar kräver mod att besvara, för det kräver självkritik och en förmåga att faktiskt erkänna att det inte blev som man tänkt sig. Det kräver en förmåga att inte se frågeställningar enbart i svart och vitt utan erkänna att det även finns ett land mellan det svarta och

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

det vita. Det kräver en förmåga att erkänna att vi som politiker har en skyldighet att säkerställa att skattebetalarnas pengar används effektivt. Detta mod finns inte alltid i politiska partier. Ibland är det medborgarna som tvingar politiska partier att erkänna att de haft fel, och ibland tar det tid. I den här frågan har det tagit tid.

Fru talman! Jag var glad när Moderaterna under Anna Kinberg Batras ledning faktiskt erkände att det fanns problem med att se välfärden och skolan som en marknad. Jag blev glad när Anna Kinberg Batra presenterade ett förslag om vinstförbud – det var faktiskt vinstförbud, inte vinstbegränsning – för vissa skolor. Då började vi ändå se tecken på moderat självkritik. När Moderaterna nu börjar ta steg långt ut på högerkanten börjar man dock gå tillbaka till den position som Moderata samlingspartiet hade i dessa frågor före Caremaskandalen och JB-konkursen. Det var en konkurs som föregicks av stora vinstutbetalningar och innebar att 10 000 svenska elever stod utan skola – för att vi hade tillåtit fria vinstuttag.

Denna naiva politik måste få ett slut, fru talman. Vi måste leverera det medborgarna förväntar sig av oss. Moderata och socialdemokratiska väljare är ense: Vinsterna i välfärden ska begränsas. Det är vår skyldighet att göra detta.

(Applåder)

Anf. 50 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Jag kan hälsa Monica Green att jag hyllar jämställdheten, så har vi diskat av den delen.

Jag kan också konstatera att civilministern talar om vinstförbud och vinstuttag. Inte ett enda ord har han sagt om jämställdhet, och nu har han haft två inlägg på sig. På tal om vinst kan jag bara konstatera att man har undantagit de ideella organisationerna, för även de har ju insett att det inte går att driva verksamheten vidare med det vinstförbud som de facto föreslås.

Jag vill dock gå tillbaka till jämställdheten. Civilministern säger sig ingå i en feministisk regering, och ändå är man beredd att lägga fram ett förslag som i praktiken innebär vinstförbud i en kvinnodominerad sektor. Jag undrar i mitt stilla sinne varför. Vad säger den feministiska regeringen till dem som nu håller på att utbilda sig inom dessa yrken?

Sju av tio som studerar till sjuksköterska, barnmorska eller fysioterapeut – alla dessa är kvinnodominerade utbildningar – tycker nämligen att det är viktigt att kunna välja typ av arbetsgivare, privat eller offentlig. Jag har stor respekt för det. Sex av tio blivande barnmorskor bedömer att de skulle ha bättre möjligheter att påverka sin arbetssituation och få gehör för sina idéer hos en privat vårdgivare.

Vårdförbundets medlemmar väljer i dag bort landstingen på grund av dåliga villkor. Titta i Stockholm! De privat anställda har högre löner och bättre arbetstider. Vårdförbundets ordförande säger så här: "Försöker man tvinga våra medlemmar att gå tillbaka till landstinget kommer många att lämna yrket." Det är alltså Vårdförbundets ordförande som säger det. Håller då civilministern med utredaren om att förslaget inte kommer att få någon inverkan på jämställdheten mellan män och kvinnor?

(forts.)

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

### Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

### § 12 (forts.) Svar på interpellationerna 2017/18:141 och 256 om vinstförbudets påverkan på jämställdheten

*Svar på  
interpellationer*

Anf. 51 ERIK ANDERSSON (M):

Fru talman! Vi har haft en debatt om valfriheten i välfärden. Det mest uppseendeväckande uttalandet i kvällens debatt har varit att det är Alliansens fel att den socialdemokratiska regeringen måste samarbeta med Vänstern. Men om det inte hade varit så att Socialdemokraterna lutade sig till vänster hade vi inte haft en socialdemokratisk regering över huvud taget, utan då hade vi styrt. Jag tycker därför inte att civilministern ska kleta på oss detta. Det är helt fel tänkt, helt enkelt.

Socialdemokraterna kör med skrämselpropaganda i retoriken. De pratar om att de vill hålla de stora kapitalisterna borta från välfärden, men i själva verket handlar detta förslag om att hindra den småskaliga välfärden.

Civilministern pekar på hur det ser ut i Europa. I Sverige har vi dock valt ett annat system. I Sverige kan alla elever gå i en friskola – man behöver inte ha en tjock plånbok för detta, vilket är fallet ute i Europa. Det system som vi har i dag är mycket bättre, eftersom man inte behöver ha rika föräldrar för att kunna välja vilken skola man vill.

Socialdemokraterna vill förhindra den småskaliga välfärden. Ett hemtjänstföretag kommer inte att kunna överleva, för ett hemtjänstföretag har oftast inte något operativt kapital.

Jag skulle gärna vilja höra från Monica Green eller från civilministern hur stort operativt kapital ett hemtjänstföretag har. Utan att ni behöver svara kan jag säga att det i princip är noll. Ett företag som inte kan göra en liten vinst för att kunna parera dåliga år kommer att gå omkull.

Detta är socialdemokratisk politik in i roten. Ni har alltid varit emot fria företag i välfärden, och ni har alltid försökt att motarbeta dem.

Anf. 52 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Det är väldigt svårt att debattera med moderater som kommer med sådana här påståenden om att sossarna alltid har varit emot småföretag och försökt att kämpa emot dem. Historien har visat att det har funkat riktigt bra i det här landet när vi har styrt.

Men det vill inte Moderaterna se. De vill heller inte se förslaget som sådant. Nu står de och påstår att det är de mindre företagen som skulle slås ut. Om de anstränger sig med att försöka läsa det förslag som nu har lagts fram kommer de att se att detta är ett sätt att få pengarna att stanna kvar i

verksamheten och att se till att vi återinför pengarna så att de inte försvinner ut ur landet eller ned i aktieägarnas fickor. Vi ser till att verksamheten fortsätter.

Jag känner Karin, som egentligen heter något annat. Hon jobbar inom ett privat vårdföretag och åker hem till äldre. Hon har en mycket stressig arbetssituation. Hon tjänar dessutom mindre än dem av hennes kollegor som jobbar i den offentliga sektorn – i kommunen.

Hon har det så stressigt att hon måste äta sin mat medan hon kör bilen till nästa äldre, eftersom schemat är så ansträngt. Om vi ser till att vinsterna går tillbaka till verksamheten kan man anställa fler, även i den privata sektorn. Då kommer Karin, som alltså egentligen heter något annat, att få en mycket lugnare situation. På så sätt kan vi se till att kvinnorna får en mycket bättre arbetssituation. Detta är bra för jämställdheten.

Jag vill också kommentera det som påstods i debatten om att Ardalan Shekarabi inte har nämnt ordet jämställdhet. Jag har flera gånger i dag hört honom säga hur bra detta blir och att det är bra att Moderaterna nu välkomnar jämställdhet och feminism.

Anf. 53 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Till er som sitter uppe på läktaren vill jag säga att vi slutade mitt i en debatt. I denna debatt gav jag exempel från insidan, det vill säga från kvinnor som har startat verksamheter.

På det svarade Monica Green att det med detta förslag inte alls behöver bli så att man inte har några pengar kvar. Men i till exempel Jämtland finns en vårdcentral på en ort som det offentliga, det vill säga regionen eller landstinget, har lämnat. Där drivs i stället en privat verksamhet via regionen. Regionen ställer krav på denna vårdcentral att ha minst en halv miljon över varje år, som en krockkudde om någonting händer. Alla vet vad en krockkudde som sitter i en bil innebär. Detta är en krockkudde för verksamhetens skull.

I det förslag som presenterades i fredags börjar det att öppnas upp för att det kan bli så att det hela hamnar där vi har sagt att det kommer att hamna, det vill säga på minus. Om man går minus, vilket vi kan se händer, ska man kunna ha ett basbelopp på 45 000 kvar.

Detta basbelopp är alltså 45 000, medan landstinget kräver en halv miljon. Man fattar ju själv att det inte går ihop.

Regeringen åker till andra länder och säljer de goda exemplen med friskolor, vård och omsorg. Man säger att det funkar väldigt väl i Sverige och att vi har nya metoder. Men här hemma ska vi lägga ned dem. Det rimmar inte alls.

Anf. 54 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Monica Green hjälpte nu till att sätta fingret på hyckleriet i Socialdemokraternas politik. Om Monica Green hade varit engagerad i arbetsmiljö – om Monica Green hade värnat sin bekant som jobbar i hemtjänsten – hade hon slagits tillsammans med oss moderater, sida vid sida, för att se till att fler verksamheter knoppas av, att fler privata företag startar och att fler anställda får jobba i den verksamhet som har lägst sjukfrånvaro.

Det är naturligtvis så att statsrådet, Monica Green och alla andra vet vilka arbetsgivare det är som orsakar ohälsa. Det är kommun, stat och landsting.

Fru talman! De arbetsgivare som har lägst sjukfrånvaro i Sverige är de privata företagen. Sjukfrånvaron är lägst redan om man räknar med alla företag, men om man dessutom bryter ned denna statistik till mikroföretag och stora företag är sjuktagen extremt låga, fru talman.

Om det var så att Monica Green ville värna dem som arbetar i hemtjänsten och äldreomsorgen skulle hon vara den argaste kritikern av det förslag som presenterades i fredags.

Monica Green bemötte heller inte den lilla matematiklektion vi hade före pausen. Sanningen är alltså att det så kallade operativa kapitalet betyder att inga företag i välfärdssektorn i Sverige får gå med vinst.

Detta är en principiell fråga. Det är naturligtvis så att människor flyr från Kuba, Nordkorea, Venezuela och andra länder som har testat den samhällsmodell som Vänsterpartiet i Sverige, med hjälp av socialdemokrater och miljöpartister, vill införa.

Anf. 55 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag vill avslutningsvis tacka Erik Andersson, Ann-Charlotte Hammar Johnsson, Monica Green, Lars Beckman och Helena Bouveng för denna diskussion. Den har tyvärr utgjort ännu ett bevis på vilka ideologiska låsningar som finns i denna frågeställning. Ofta hör man i denna kammare paralleller till Sovjetdiktaturen och Kuba när vi talar om att vi bör ha ett regelverk som begränsar läckaget från den offentligt finansierade välfärden. Det är sorgligt att vi är där.

Avslutningsvis vill jag påminna riksdagens ledamöter och eventuella åhörare om att den ordning som regeringen föreslår är en ordning som finns i samtliga andra europeiska länder. Sverige är det enda landet i Europa som inte har begränsningar av vinstutbetalningar från den offentligt finansierade skolan.

Om vi ska säkerställa att det även i fortsättningen kommer att finnas mångfald och valfrihet för medborgarna, om vi ska se till att medborgarna i praktiken har riktig valfrihet mellan olika verksamhetsinriktningar, krävs ett regelverk som fokuserar på kvalitet och som säkerställer att resurserna används till att höja kvaliteten i verksamheterna.

Kvaliteten på det här området, fru talman, skapas av medarbetarna. Om medarbetarna har bra villkor, och är tillräckligt många, uppstår bra kvalitet. Om medarbetarna har dåliga villkor, och är för få, uppstår kvalitetsproblem.

Om vi kan få på plats ett regelverk som innebär att en större del av skattebetalarnas pengar investeras i personalen kan vi jobba med att höja kvaliteten. Det är en fråga som våra kommuner slåss med dagligen, det är en fråga som är ytterst aktuell också för de privata utförarna och det är en fråga som kräver att staten, regering och riksdag, agerar och lagstiftar fram ett regelverk som löser problemen.

Tack för debatten!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

**§ 13 Svar på interpellation 2017/18:270 om vinstförbud**

Anf. 56 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig vilka företag jag har träffat som har en bild att ett vinstförbud inte påverkar företagen och medarbetarna negativt, om jag bedömer att medarbetarna i de privata välfärdsföretagen gör ett sämre jobb än motsvarande personer i den offentliga sektorn samt – om den reglering som interpellanten kallar ett vinstförbud införs – vilka åtgärder jag vidtar för att kvaliteten i verksamheterna inte ska sjunka och för att vårdcentraler och skolor, bland annat i Gävle kommun, inte ska läggas ned.

Regeringen har varit tydlig med att den även i fortsättningen vill att enskilda aktörer ska kunna vara verksamma i välfärden. De som bedriver seriösa välfärdsverksamheter och som regelmässigt återinvesterar i verksamheten kommer även fortsättningsvis att kunna bedriva verksamhet med hög kvalitet. En mångfald av aktörer inom välfärden kan bidra till ökad innovation och utveckling. Självklart gör medarbetarna i privata välfärdsföretag ett lika viktigt arbete som medarbetarna i den offentliga sektorn. Att en större andel av skattemedlen används till att exempelvis höja personaltätheten och att förbättra lönerna för medarbetarna i välfärden i stället för att delas ut till ägarna är positivt både för medarbetarna och för kvaliteten i välfärden.

Regeringen fattade nyligen beslut om en lagrådsremiss med förslag om att ett tillstånd för att ta emot offentliga medel ska införas inom socialtjänsten och skollagsreglerad verksamhet. Då regleringen är utformad för att ge en rimlig ersättning för investerat kapital bedömer regeringen att huvuddelen av de aktörer som bedriver välfärdsverksamhet kommer att vara intresserade av att göra det även när regleringen genomförs. Det kan inte uteslutas att vissa aktörer väljer att lämna välfärden, och det är troligt att regleringen kommer att medföra ägarbyten. Att delar av verksamheterna kommer att drivas vidare av andra ägare bedöms inte påverka brukarna i någon större omfattning. Det är inte ovanligt i dag att privata utförare går i konkurs eller väljer att lämna välfärden, vilket även förekommer bland privata skolhuvudmän. Regeringen erfar att verksamheterna i dessa fall utan större dröjsmål har kunnat övertas av nya utförare och huvudmän. Kommunerna är alltid skyldiga att i sista hand erbjuda motsvarande tjänster i egen regi.

Det finns många exempel på länder som klarar välfärden utan att tillåta fria vinstuttag. I Danmark är vinstutdelning helt förbjudet för fristående skolor. Trots detta går mer än 16 procent av alla grundskoleelever i Danmark i fristående skolor med olika former av pedagogisk inriktning. Även om fristående skolor är vanliga i Europa tillåter inget annat europeiskt land att offentliga medel går till skolverksamhet som syftar till att skapa vinst för sina ägare. När det gäller verksamhet inom vård och omsorg förekommer vinstdrivande verksamhet i andra länder. Andelen icke-vinstsyftande verksamhet är dock generellt större i övriga europeiska länder än i Sverige. I exempelvis Tyskland är andelen icke-vinstsyftande verksamhet inom sjukvården 49 procent. Sett mot denna bakgrund går det alltså att skapa en välfärd med en mångfald av aktörer och med valfrihet för medborgarna utan att det offentliga finansierar företag vars vinstuttag är helt oreglerade.

De förslag som regeringen har lämnat till Lagrådet omfattar inte verksamhet som bedrivs enligt hälso- och sjukvårdslagen. Regeringen anser att det behöver utredas vidare vilken lösning som behövs för att skattemedel ska användas till det som de är avsedda för inom hälso- och sjukvården. Regeringen har tillsatt utredningen *Ordning och reda i vården* med Göran Stiernstedt som särskild utredare (dir. 2017:128). Förslagen ska delredovisas i juni och slutredovisas i slutet av 2018.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Anf. 57 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Den här interpellationen har jag skrivit därför att jag värnar valfriheten. Jag värnar valfriheten för den som vill välja sin skola. Jag värnar valfriheten för den som vill välja sin vårdcentral. Jag värnar valfriheten för den som vill välja sin äldreomsorg.

Fru talman! Sverige är världsunikt, och jag är mycket stolt över det. Jag blir djupt bekymrad när jag hör ledamöter och statsråd prata om Danmark i kammaren. I Danmark kostar det upp till två och ett halvt tusen i månaden att gå i en friskola. Den ensamstående trebarnsmamman i Gävle, som jag för övrigt råkar känna, som har haft sina barn i friskola skulle alltså med den modell som presenteras i det här svaret kanske behöva betala 7 500 kronor i månaden. Det skulle innebära att den ensamstående trebarnsmamman inte skulle kunna ha sina tre barn i friskola.

Jag vill inte ha ett sådant system, fru talman. Jag vill att människor, medborgare i Sverige, oavsett var de bor, oavsett var de kommer från, ska ha rätt att välja. De ska ha rätt att välja till det som är bra, och de ska ha rätt att välja bort det som är dåligt utan att behöva ta ekonomiska hänsyn.

Jag är stolt över den svenska modellen, och jag önskar att fler partier också var stolta över den svenska modellen. Det vore intressant att höra hur man motiverar att man över huvud taget nämner den danska modellen, där man ska betala upp till två och ett halvt tusen kronor för att gå i skolan.

Så är det också med andra länder. Det finns privatskolor i många andra länder, men där är det de rika som har valfriheten. Det är de rika med stor plånbok som har möjlighet att välja. Jag vill inte ha det så. Jag tycker att den svenska modellen är alldeles utmärkt. Där har man rätt att oavsett härkomst, oavsett var man bor, välja till det som är bra, och man har rätt att välja bort det som är dåligt.

Fru talman! Jag blir bekymrad över att man inte tittar på vilken verksamhet som fungerar bäst. Det logiska hade varit att en regering tittar på till exempel skolan. Man tittar på var studieresultaten är bäst och var studieresultaten behöver förbättras. Då hade man naturligtvis lagt den största politiska kraften på att försöka förbättra en verksamhet som är dålig i stället för att attackera den verksamhet som fungerar bra.

Jag blev glad när jag i en artikel läste att Anna Ekström, när hon var ordförande för en statlig myndighet, hade ringt Engelska Skolans ägare och frågat vad de gör som är så bra och undrat hur verksamheterna kan förbättras. Då borde inte den politiska slutsatsen vara att man försöker stänga de skolor som fungerar bäst.

För mig är det en märklig solidaritetstanke att alla ska få det sämre. Den solidaritetstanke man hade förväntat sig är naturligtvis att alla ska få det bättre.

Vi ska vara stolta över den svenska modellen, det vill säga att man har rätt att välja det som är bra och att man har rätt att välja bort det som är dåligt. Jag vill inte ha en kostnadsavgift i skolan. Jag vill inte att någon, som i Danmark, ska betala två och ett halvt tusen kronor i månaden för att få välja sin friskola. Det tycker jag är ett dåligt system, fru talman.

Anf. 58 ERIK ANDERSSON (M):

Fru talman! Onekligen en intressant debatt!

Om man vill förbjuda de aktörer i välfärden som är dåliga är det här helt fel väg att gå. Det ser man om man tittar på hur de fria aktörerna eller de privata företagen i välfärden presterar i olika mätningar.

Vi kan ta Jobbhälsobarometern, som jämför medarbetare i privat och offentligt driven vård och vilka som trivs bäst på jobbet. Den visar att de som jobbar i privat driven verksamhet känner sig både friskare och i någon grad mer motiverade än kollegor som jobbar i offentlig regi. De upplever även att de hinner med de arbetsuppgifter som finns på ordinarie arbetstid. De är i allmänhet något mer nöjda med lönen, när de själva får svara på frågan. De är även mer nöjda med arbetsledningen och dess kompetens och förmåga att kommunicera.

Elever i friskolor upplever större studiero och trygghet och att deras behov möts på ett bättre sätt. De är mer nöjda med arbetet mot kränkningar. Dessutom visar rapporten att studieresultaten i friskolorna är bättre. Och det vill man förbjuda, fru talman.

I Skolenkäten för 2015/16 gör Skolinspektionen jämförelser mellan kommunala och fristående skolor. De övergripande resultaten för kommunala respektive fristående skolor visar att elever i kommunala skolor i lägre utsträckning svarar positivt på nästan samtliga påståenden i den enkäten.

Svenskt Kvalitetsindex från 2016 visar att fristående gymnasieskolor får högre betyg än kommunala verksamheter.

Patienttoppen, en nationell patientenkät från SKL, visar att patienter i något högre utsträckning ger högre kvalitetsbetyg till vårdcentraler i privat regi än till landstingsdrivna mottagningar. Det gäller samtliga kvalitetsparametrar som ställs upp där. Det gäller även kontinuiteten och kontakten med exempelvis läkare eller sjuksyster.

Analysen av Försäkringskassan visar även att sjukfrånvaron var högre i offentligt driven verksamhet än i privat driven verksamhet under 2016.

Man kan fråga sig varför det ser ut så här, fru talman.

När jag besökte hemtjänstföretag i Norrland diskuterade vi just den här frågan. Hur kommer det sig att de är både friskare och mer motiverade och har större kontinuitet än den offentligt drivna hemtjänsten? Det har att göra med närheten till beslut, att man får påverka sin arbetsmiljö mer och den kollegiala känslan.

De inom kommunen kanske överdrev en aning, men de sa att det var 14 olika nivåer i hierarkin upp till den chef som kunde påverka något. En sådan arbetsplats vill vi ju inte ha.

Kontentan är denna: Varför ska man förbjuda det som är bra? Varför inte i stället lära sig av det som är bra? Detta om vi pratar kvalitet, och det är just kvalitet vi ska prata om.

Jag pratade också med friskoleföretagare i en kommun i Norrland där Socialdemokraterna har styrt i 96 år. Konstant, hela tiden, blir de motarbetade – det kan gälla bygglov, kontakter med kommunen, vad som helst.

Det här ligger i socialdemokratins natur: Man vill att alla ska ha det precis lika dåligt. Vi ska inte få välja. Vi ska inte kunna utvecklas och bli bättre.

Fru talman! Jag tycker att regeringen är helt fel ute.

Sedan kan civilministern fundera på detta: Hur stort operativt kapital har ett hemtjänstföretag?

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Anf. 59 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Erik Andersson och Lars Beckman, för inläggen!

Världen är enkel. Allt är svart eller vitt. Det Socialdemokraterna gör är fel, enligt debattörerna, och det Moderaterna gör är alltid bra. Det är alltid fel att reglera privata utförare. Det är alltid fel, det som det offentliga gör.

Så ser ju inte världen ut, fru talman. Sanningen finns alltid någonstans mitt emellan. Socialdemokraterna gör ibland bra saker, ibland sämre saker. Moderaterna är ibland bra, ibland mindre bra.

Det som är styrkan i politiken är att man vågar kritiskt granska vilken politik man har fört, se vilka effekter den politiken har haft och ta tag i dess avigsidor och negativa följder.

Vi har ett läckage från svensk välfärd. Övervinsterna uppgår till flera miljarder. Det är pengar som läcker från svensk välfärd. Det innebär antingen att vi överbeskattar den svenska befolkningen med flera miljarder eller att dessa miljarder skulle kunna användas till att anställa fler lärare eller undersköterskor eller förbättra villkoren för de anställda i välfärden.

Det finns inget liberalkonservativt i att försvara läckaget från välfärden. Det är också bakgrunden till att de moderata väljarna motsätter sig vinster i välfärden, att en majoritet av de moderata väljarna vill se begränsningar av vinster i välfärden, att en majoritet av de *borgerliga* väljarna vill se begränsningar av vinster i välfärden. Det finns inget liberalkonservativt i att överbeskatta människor, i att säga att nu tar vi mer än hälften av din inkomst för att finansiera välfärden samt tillåta läckage från välfärden.

Ska vi upprätthålla legitimiteten för den gemensamma finansieringen, vilket också Lars Beckman verkar förespråka, har vi en skyldighet som politiker att säkerställa en effektiv resursanvändning som innebär att skattepengarna ska gå till det de är avsedda för. Det kan vi inte i dag.

Fru talman! Nu när regeringen ökar resurserna till skolan med riktade statsbidrag i miljardklassen har regering och riksdag inte verktyg att säkerställa att pengarna faktiskt används till det de är avsedda för hos de fristående aktörerna. Det är viktigt att säga det här i riksdagen; det är viktigt att det hörs i vår samhällsdebatt: Vi har inte verktygen för att säkerställa att de pengar som ska gå till svensk skola faktiskt används inom skolan. Det är fullt lagligt att ta del av skattemedel, av riktade statsbidrag som har till syfte att öka kvaliteten i skolan, och ta de pengarna och dela ut dem i vinst. Jag talar inte om privat insatt kapital. Jag talar om statsbidrag som är ämnade att lösa de enorma utmaningar vi har inom svensk skola.

Fru talman! Vad jag vet ska Erik Andersson söka sig till den kommunala sektorn. Jag vill önska honom lycka till i det engagemanget.

Den kommunala sektorn i Sverige har enorma utmaningar: den demografiska utvecklingen, skolan, den växande välfärdskonsumtionen och urbaniseringens effekter. Invånarantalet i ungefär hälften av Sveriges kommuner har krympt sedan 70-talet, vilket skapar enorma utmaningar. I en

sådan situation har vi en skyldighet att säkerställa att varje skattekrona används så effektivt som möjligt.

Vårt svar till medborgarna, fru talman, kan inte bara vara skattehöjningar eller nedskärningar. Vi har en skyldighet att öka produktiviteten i offentlig sektor. Det gäller den egna regin men också effektivare resursanvändning hos de fristående aktörerna.

Det var bland annat mot den bakgrunden som Moderaterna förra sommaren föreslog vinstförbud för skolor som inte levererar. Kommer ni ihåg det? Det var när Anna Kinberg Batra var partiledare. Nu låter det lite annorlunda. Jag hoppas att Moderaterna tänker om i den här frågan.

Anf. 60 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Hur är det då där ute i verkligheten? Hur är det med resultaten som levereras i den välfärd som vi alla är överens om ska vara offentligt finansierad och ha hög kvalitet?

Äldreboenden i privat regi har i flera års tid fått bättre resultat än kommunala boenden i Socialstyrelsens enhetsundersökningar.

Enligt Socialstyrelsens enhetsundersökningar har privat driven hemtjänst i flera års tid hävdats sig bättre än offentliga hemtjänstutförare.

Fristående förskolor har bäst resultat när föräldrar och personal i fristående och kommunal verksamhet tillfrågas.

Elever i friskolor ger genomgående sina skolor högre betyg avseende mjuka värden som studiero, stimulans och utmaningar i jämförelse med elever i kommunala skolor – även efter kontroll för elevernas socioekonomiska bakgrund.

Friskolor som drivs av aktiebolag når bättre resultat på de nationella proven i engelska och svenska, högre meritvärden, högre andel elever som når godkänt i alla ämnen samt högre andel gymnasiebehöriga elever jämfört med kommunala skolor, också när man tar hänsyn till deras bakgrund.

15 av landets 20 mest populära vårdcentraler drivs av välfärdsföretag.

Det här, fru talman, är det ultimata beviset på att regeringen har landat helt fel. Tänk om vi hade stått här i kväll och i stället debatterat hur verksamheten ska bli bättre där den behöver förbättras mest.

I stället har regeringen hamnat på något konstigt sidospår. Visserligen är det tydligen, om jag förstod statsrådet rätt i en annan interpellationsdebatt, Moderaternas fel att det här korkade förslaget läggs fram, eftersom man tvingat Stefan Löfven att samarbeta med Vänsterpartiet.

Detta är på riktigt; det är ingen låtsaslek eller teater. Om detta förslag skulle vinna gehör i Sveriges riksdag skulle det i till exempel Gävle kommun, som ju statsrådet känner väl till, beröra 23 procent av alla platser i grund- och gymnasieskolan – var fjärde elev går i en friskola. Statsrådet säger i svaret: Ja, ja, det får väl kommunen lösa om staten lägger ned verksamheten.

Detta liknar faktiskt den politik som ni har fört mot Sveriges funktionsnedsatta. Försäkringskassan har fattat tre beslut om dagen om att dra in den statliga personliga assistansen. Kommunerna har stått kvar och försökt ta hand om det moras som regeringen har åstadkommit.

I min interpellation ställde jag en ganska enkel fråga, som vi inte har fått svar på ännu. Statsrådet kommer naturligtvis att svara på den i nästa inlägg. Vilka företag har du eller någon annan regeringsföreträdare mött

som säger att detta är ett bra förslag som inte påverkar deras möjligheter att driva vidare? Vilken rektor har du mött?

Lust & Lära i Bollnäs – det är bara att åka dit, träffa de fem lärare som startat den friskolan och fråga dem: Hade ni kunnat starta om denna lagstiftning funnits på plats? För att bespara statsrådet resan till Bollnäs kan jag säga: Nej, det hade de inte kunnat göra.

De fem lärarna, som såg en fantastisk möjlighet att skapa en stor och bra grundskola så som de ville hade inte kunnat starta den med det förslag ni lägger fram. Lust & Lära är Bollnäs största grundskola. Familjerna i Bollnäs har alltså valt att låta barnen gå på Lust & Lära för att de tycker att det är en bra skola som ger bra resultat. Och det, fru talman, vill denna regering ta bort.

Anf. 61 ERIK ANDERSSON (M):

Fru talman! Jag tycker att civilministern blandar ihop korten. Han talar om att skattepengar som går till välfärden ska förbrukas i välfärden – exakt, det tycker jag också. Det är inte det som är problemet. Problemet är att civilministern blandar ihop korten.

Det är skattepengar som går till dessa verksamheter. Oftast är det en peng, men det kan också handla om ett biståndsbeslut, som till exempel i hemtjänsten. Men alla får precis lika mycket pengar. En friskola får precis lika mycket som en kommunal skola. Hur kommer det sig då att friskolan generellt sett har bättre resultat, bättre kvalitet, nöjdare elever och gladare lärare? Ändå tar de ut en liten vinst. Det är inte så, fru talman, att friskolorna får mer pengar, som civilministern försöker påskina. Dessa verksamheter får samma belopp, och ändå gör de ett bättre resultat.

Fru talman! Om jag vore civilminister, vilket jag nog aldrig kommer att bli, skulle jag nog titta på de goda exemplen. Hur kan vi göra så att även den offentligt drivna verksamheten kan effektivisera och arbeta på ett sådant sätt att kvalitetsparametrarna höjs? Det är det som är själva kruxet: Det är kvaliteten vi ska titta på. De här utförarna får precis samma pengar.

Tillåt mig citera en klok socialdemokrat, förutom när han rev halva Klara: ”Varje förslösad skattekrona är en stöld från folket.” Den uppfattningen delar jag, och det är därför jag är moderat. Jag står alltid på medborgarnas sida och värnar om skattebetalarnas pengar.

Anf. 62 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att Moderaterna ställer de här interpellationerna, för det visar så tydligt hur verklighetsfrånvända de är: De känner inte till vad svenska folket, även moderater, tycker. Även moderater tycker att det ska sättas stopp för vinstjakten i välfärden. Även moderata väljare tycker att pengarna ska gå tillbaka till verksamheten och att små företag kan fortsätta och att man ska kunna välja. Det finns många väljare som tycker detta, och därför ska vi fortsätta med det. Det är vinstjakten som ska bort.

Det är jättebra att det står moderater här och säger att varje förslösad skattekrona är en stöld. Vi kan nu se hur det har blivit. Skolresultaten har inte blivit bättre de här åren. Däremot har det försvunnit 4,7 miljarder från de privata välfärdsföretagen och skolorna. Alltså har skattebetalarnas pengar försvunnit i stället för att gå till fler lärare, fler kuratorer, högre löner till personalen och bättre kvalitet.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

De små företagen, kanske personalkooperativ eller personalägda företag, får fortsätta. Detta handlar om de stora, gigantiska bolagen, som ibland går i konkurs eller inte längre tycker att det är tillräckligt lönsamt och sätter kommunerna på pottan när dessa från en dag till en annan måste ta hand om ett antal elever. Det är dem vi ska komma åt nu, genom att få bort vinstjakten. Vi ska fortsätta med valfrihet och privata alternativ om pengarna används till det de är avsedda för.

Jag tycker att detta är ett väldigt bra förslag, och jag tycker att det är bra att Moderaterna avslöjar sig i debatten och visar sina egna väljare att de inte tycker som de.

Anf. 63 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Läckage i svensk välfärd, var statsrådet inne på. Den debatten har fortsatt. Mycket pengar har försvunnit i svensk välfärd på många olika sätt. I en kommun som får tilldelade pengar händer det tyvärr inte alltför sällan att det är minus på kontot i slutet av året. Minus på ett skolkonto innebär att man får ta någon annanstans, till exempel från omsorgen, eller vice versa. Då blir det ett svart hål som man inte mäter, om man nu ska mäta på andra sidan, när det är på plus. Det är väldigt viktigt i en debatt att titta på hela bilden: var vi kommer från och hur det var.

Produktivitetsökning, säger statsrådet. Vad innebär det? Ska de springa fortare i samma system som de har jobbat i tidigare, med samma metoder? Då blir det ännu mer pengar och ännu mer fel. Eller ska man göra det på olika och annorlunda sätt? Det är väl detta som hela denna diskussion drivit fram: att människor har sett att de vill ha något annat. Det kan handla om de äldre i äldreomsorgen, om eleverna i skolan eller om vårdcentraler dit man kan komma före och efter arbetstid. Det handlar om att arbeta smart, och det innebär att man arbetar på ett annat sätt, inte att man springer fortare.

Verksamheterna drivs ofta av kvinnor som kommer från offentlig sektor och har sett problematiken på sina arbetsplatser: i äldreomsorgen, i skolan eller på vårdcentraler. Vi tycker att de har gjort bra grejer; det säger till och med Monica Green i denna debatt, även om hon säger några andra konstiga saker. Det handlar om valfriheten och om de små. Med tiden och med den här regeringen har det krävts ännu mer juridiska muskler. Det har blivit mycket mer byråkratiskt, och man skickar signaler om att inte göra sig besvär.

Jag vill ställa en fråga till Monica Green och statsrådet. Dessa kvinnor har belånat hus och hem eller tagit lån av vänner, bekanta eller föräldrar för att kunna starta verksamheter med annorlunda innehåll. De har nämligen sett att det går att göra saker och ting på ett annat sätt, som inte var okej på den arbetsplats de kom från eftersom det inte fanns tid, ork eller lust; det har i alla fall inte kunnat göras. Så har de fått en chans att göra något annat på ett annat sätt.

Då har också personal, kompisar, vänner och arbetskamrater följt med till dessa verksamheter och driver dem med annorlunda metoder för framgång. Människor har vänt sig dit för att få det som de inte har haft tillgång till tidigare.

Hur ska detta gå till i er värld? Det skulle jag vilja veta.

En friskola någonstans i Sverige startades av ett par lärare. De gick till sin rektor för att de ville förändra innehållet i skolan. Rektorn sa: Vi får

prata med förvaltningschefen. Förvaltningschefen sa: Nej, inte här hos oss, då får ni starta friskola. Det gjorde de. De samlade ihop resurser och startade en friskola som de drev med stor framgång. Det handlade inte om att man skulle lottas in, utan dit var alla välkomna. Det var på en bruksort någonstans i landet.

De som styrde tyckte inte att detta var en bra idé. De gjorde allt för att stoppa utvecklingen. Till sist gjorde de som man också har gjort på andra ställen: De använde byggnadsnämnden för att stoppa verksamheten. I dag är skolan borta. Eleverna har gått till den kommunala skolan.

Det finns i dag en tystnadskultur. Det finns kränkningar. Det finns stora problem. Det är inte bara på denna skola utan överallt i Sverige.

Anf. 64 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Det är många olika ämnen som har berörts i diskussionen. Det finns också många missförstånd i debatten, till exempel att det här förslaget skulle ha negativa effekter på mångfald och valfrihet. Det finns inga sådana effekter. Tvärtom handlar förslaget om att säkerställa att också de idéburna aktörerna får bättre förutsättningar, så att vi får en verklig mångfald av verksamhetsinriktningar och pedagogiska inriktningar. Det var ju det som var poängen med friskolereformen 1991–1994, och det har glömts bort nu.

Nu är det några koncerner som köper upp friskolor och social verksamhet, och så får vi likformighet. Det blir några koncerner som dominerar en marknad i stället för just innovation, en mångfald av verksamhetsinriktningar och delaktighet från personalens sida.

Denna typ av slutsatser kommer man fram till om man läser och objektivt och självkritiskt studerar ämnet. Men har man ideologiska skygg-lappar och en tro på att det privata alltid är bättre än det offentliga – eller att det offentliga alltid är bättre än det privata – kommer man inte fram till dessa slutsatser.

Det finns inga studier som visar att det offentliga generellt har högre kvalitet än det privata eller att det privata har högre kvalitet än det offentliga. Det är faktiskt ett ämne som det har forskats om i stor omfattning. Det finns enskilda studier som visar skillnader, men generellt finns det inga bevis. Det finns alltså privat verksamhet som är bra, och det finns offentlig verksamhet som är bra.

Däremot ser vi på till exempel skolområdet att vinsterna uppstår genom att man har lägre personaltäthet. Det vet vi. Det är Statistiska centralbyråns uppgifter. Vi vet att de kommersiella friskolorna har lägre personaltäthet än både kommunala skolor och idéburna skolor.

Det går inte att tala om kvalitet i skolan eller i välfärden om man inte satsar på personalen och professionerna. Den felaktiga inriktningen på skolpolitiken i vårt land har varit att man har trott att man kan höja kvaliteten i skolan utan att beakta professionens autonomi, handlingsutrymme och förutsättningar.

Det verkar som om Moderaterna har kört fast i det felaktiga tänket: Glöm personalen och lärarna – här är det några bolag som ska skapa kvaliteten i skolan! Nej, lärarna måste bli fler. De måste få högre lön. Vi måste ha ännu mer autonomi för våra professioner i skolan för att kunna möta de utmaningar som skolan har. Det gör vi inte med dagens regelverk.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Fru talman! När jag forskade på upphandlingsrättens område, innan jag kom in i riksdagen och sedermera blev statsråd, började jag med att försöka hitta ett annat europeiskt land som hade ett liknande system för att jag skulle kunna göra en komparativ studie. Problemet är bara att det inte finns några andra europeiska länder som tillåter fria vinstuttag. Det fanns ett annat land i västvärlden som gjorde det, nämligen Chile, men där avskaffade man under förra mandatperioden möjligheterna att obegränsat dela ut vinst från skolan.

Då måste man ställa sig frågan: Är det för att vi är så mycket smartare än alla andra som vi har det unika systemet med fria vinstuttag och läckage från skolan, eller handlar det om en brist och en oförmåga från det politiska systemet att ta tag i denna brist?

Avståndet mellan de moderata väljarna och Moderata samlingspartiet i vinstfrågan förklaras av mycket starka lobbykrafter som inte vill att vinsterna ska begränsas. Här står medborgarnas intressen mot ägarnas intressen. Var ska pengarna investeras när överskott uppstår? Nu har vi fått beskedet att Moderaterna kommer att slåss för fria vinstuttag från den offentligt finansierade skolan. Det är beklagligt.

Anf. 65 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Det är verkligen behjärtansvärt att både statsrådet och Monica Green bekymrar sig över de moderata väljarna. Dem tror jag faktiskt att vi hanterar själva. Bland svenska folket var det, om jag minns rätt, nio av tio eller åtta av tio som ville ha kvar valfriheten.

Till skillnad från statsrådet är jag stolt över den svenska modellen. Jag är stolt över att alla i Sverige har rätt att välja sin egen offentligt finansierade välfärd. Jag vill inte ha det system som statsrådet nämnde i sitt interpellationssvar, nämligen det danska systemet. Jag vill inte ha ett system där en ensamstående trebarnsmamma i Gävle inte skulle ha råd att sätta sina barn i friskola. Det kostar 2 500 kronor per månad och barn i det danska systemet.

Fru talman! Jag är stolt över att svenska folket självt kan avgöra vilken vårdcentral man ska gå till, vilken äldreomsorg man ska ha eller vilken skola man ska sätta sina barn i. Man behöver inte ta fram miniräknaren, och det finns inga ekonomiska begränsningar. Det är ett fantastiskt system som vi ska vara rädda om.

Den svenska modellen brukar faktiskt andra partier prata om. Men vi har nu förstått att det är Moderaternas fel att Jonas Sjöstedt och det lilla Vänsterpartiet ska driva igenom ett valfrihetsförbud i Sverige. Det är inte rimligt. De stora, breda partierna ska naturligtvis ta i hand i sådana här frågor. De stora, breda partierna ska naturligtvis värna valfriheten, kvaliteten, mångfalden och den svenska modellen.

Anf. 66 MONICA GREEN (S):

Fru talman! Det är roligt att vi nu kommer att tala om den svenska modellen. Det betyder ju att vi ska ha starka parter på arbetsmarknaden. Det betyder också att vi ska ha en bra välfärd till alla.

Svenska folket vill inte ha vinstjakt i välfärden. Det är väldigt tydligt. Däremot vill väldigt många ha kvar mångfald och valfrihet. Därför läggs nu detta förslag fram. Vi ska ha kvar mångfald och valfrihet, men vi ska se till att vinstjakten stoppas.

Jag tycker att det är lite synd att Moderaterna, som nu blir mer främmande gentemot sina egna väljare, går kapitalets väg. Det är lobbygrupper som påstår detta. De försöker ingjuta farhågor och skrämmer upp företagare, som plötsligt tror att de inte kommer att få fortsätta. Jo, de kommer att få fortsätta om de återinvesterar i sin verksamhet och har bra kvalitet. Då kommer de att få tillstånd.

Det är alltså en skrämselfpropaganda utan like. Till och med långt innan man sett förslaget kommer man med dessa påståenden. Många har inte sett det förslag som kom i fredags utan fortsätter att tro att allt ska stoppas och så vidare. Det verkar som om det är den debatten man vill ha, i stället för att titta på vad förslaget faktiskt innebär.

Men, som sagt var, det är bra att vi talar om den svenska modellen. Vi ska vara stolta över den. Nu ska vi se till att utveckla den, inte avveckla den. Vi ska utveckla den och se till att vi får en ännu bättre välfärd och en ännu bättre kvalitet inom välfärden. Vi ska inte ha läckor på 4,7 miljarder från välfärdssystemet, utan pengarna ska användas till det de är avsedda för, för det vill skattebetalarna.

Anf. 67 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Det är en poäng med mångfald. Ja, statsrådet, där är vi överens. Vi ägnar mycket tid åt att diskutera en fråga som handlar om vinst i utbildningsvärlden, omsorgen och vården. Men det som är vårt huvudspår – som måste vara det och som är det i allt vi har lyft – är innehållet.

Det är innehållet i den skola som våra barn går till på morgonen. På sina ställen är det inte längre ordning och reda. Det är riktigt allvarligt. Det är små barn i lågstadiet som springer på bänkarna. Det kommer signaler om att det finns anmälningar om barn som slår sina lärare med kvastar. De barnen är i sju- och åttaårsåldern.

Man tar inte tag i kränkningar. Det är en tystnadskultur, som jag nämnde tidigare. Det handlar om att medarbetare lämnar in anmälningar som stannar på den närmaste nivån. De kan inte gå den väg som Monica Green och andra säger sig värna, det vill säga den som handlar om starka parter på arbetsmarknaden. Alla tystnar. Vad händer? Jo, eleverna har oordning på sina lektioner. Man är rädd för att anmäla uppåt. Politiker i nämnder vet inte vad som händer – det kommer inte fram. De är ytterst ansvariga. Detta är allvarligt.

Det jag vill och önskar av hela mitt hjärta är att mångfalden ska göra att skolor har ett gott innehåll för alla som går där, så att de kan ta vara på sina livschanser med en utbildning som gör att de kan leva ett gott liv, få arbete och ha det bra.

Anf. 68 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, alla kära riksdagsledamöter, för en mycket bra diskussion! På ett beklagligt men ändå tydligt sätt klargör den skillnaderna i svensk politik. På ena sidan har vi en regering som vill att vi ska ha krav på de aktörer som är verksamma inom den offentligt finansierade välfärden och som får rätt att ta emot skattepengar för att bedriva välfärdsverksamhet och skolverksamhet. Det kravet går ut på att man ska ha en viss begränsning av vinsten i syfte att säkerställa att man som huvudregel återinvesterar överskott – som uppstår i verksamheten – i verksamheten, bland

annat i personalen. På andra sidan står de fyra borgerliga partierna, Sverigedemokraterna och ungefär 5 procent av väljarna. De företräder uppfattningen att det ska vara obegränsade vinstutbetalningar från den offentligt finansierade skolan och välfärden. Det är sorgligt att det har blivit så.

Fru talman! Jag är övertygad om att svensk höger hade kunnat inta en annan position. I stället för att ägna dagar och kvällar åt att försvara läckaget från välfärden och skolan hade man kunnat försöka göra någonting åt dessa problem. Man hade kunnat se till att vi får en reglering som löser problemen och som samtidigt skapar legitimitet för de aktörer som bedriver verksamhet inom skolan och välfärden.

Det är ingen bra situation att ungefär 70 procent av väljarna har en misstro mot dagens system. Trots att vi har haft systemet på plats sedan början av 90-talet vill en majoritet inte ha vinster i välfärden. Då är det rimligt att vi försöker hitta en lösning på detta, så att de som bedriver verksamhet och som har en kommersiell karaktär i verksamheten har rätt till en rimlig avkastning på privat insatt kapital. Men som huvudregel ska överskotten återföras till verksamheten. Det är ingen orimlig hållning. Det är definitivt ingen orimlig hållning. Men tyvärr verkar högern ha valt en annan väg, och det är bara att beklaga.

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **§ 14 Svar på interpellation 2017/18:315 om bostäder för seniorer**

Anf. 69 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Ann-Britt Åsebol har frågat mig vad jag och regeringen avser att konkret vidta för åtgärder för att stimulera fler kommuner att arbeta långsiktigt med bostäder för seniorer, om jag anser att det vore rimligt med ett tillägg i bostadsförsörjningslagen om att socialnämnden ska medverka i planeringen av bostadsförsörjningen och om jag avser att införa statliga garantier för att underlätta uppförandet av bostäder för äldre i form av byggemaskaper och kooperativ hyresrätt enligt ägarmodellen.

Regeringen har under hela mandatperioden arbetat aktivt för att öka bostadsbyggandet, och bostadsbyggandet är nu uppe på en hög nivå. I regeringens bostadspolitiska paket ingår investeringsstöd för att anordna och tillhandahålla bostäder för äldre personer som syftar till att öka antalet bostäder för äldre och därigenom förbättra tillgängligheten samt öka möjligheterna till gemenskap och trygghet för äldre. Detta stöd har välkomnats av många, och söktrycket är högt. I paketet ingår även investeringsstöd för anordnande av hyresbostäder och bostäder för studerande. Ett av kriterierna för att ta del av detta stöd är att hyran begränsas, så att man får en rimlig kostnad för dem som ska använda bostäderna.

Det statligt ägda bolaget Statens Bostadsomvandling AB, SBO, har i sitt uppdrag att praktiskt medverka till att bostadsmarknaden kommer i balans på orter med vikande befolkningsunderlag. Bolaget omvandlar befintliga fastigheter till ny användning, huvudsakligen efterfrågade lägenheter för äldre.

För att förbättra äldres möjligheter att efterfråga en lämplig bostad har bostadstillägget för pensionärer, som legat på samma nivå sedan 2007,

höjts från och med i år. Regeringen har därutöver sänkt skatten för pensionärer, bland annat genom att den högre skatten för pensionärer tagits bort för alla inkomster upp till 17 000 kronor i månaden.

Kommunerna har en central roll i fråga om bostadsförsörjningen. Det är glädjande att se att en allt större andel kommuner har aktuella riktlinjer för bostadsförsörjningen. Aktuella riktlinjer är ett krav för att kommuner ska kunna ta del av den så kallade byggbonusen. Under 2017 var det 199 kommuner som tog del av detta stöd. För några år sedan var andelen kommuner med aktuella riktlinjer för bostadsförsörjningsplaner mindre än en tredjedel, trots att det är lagkrav på det.

Regeringen har gett Utredningen om kommunal planering för bostäder i uppdrag att kartlägga hur kommunerna arbetar med att analysera och hantera efterfrågan och bostadsbehovet hos grupper med svag ställning på bostadsmarknaden. Utredningen ska analysera om det finns behov av vägledning eller kompletterande kommunala verktyg som kan underlätta arbetet och ska lämna de förslag som analysen ger upphov till. Vid behov ska utredaren föreslå förändringar i bostadsförsörjningslagen. Jag vill inte föregå utredningens arbete i denna del. Utredningen ska redovisa sitt arbete senast den 30 april i år.

Både förslaget om startbidrag för byggemenskaper och förslaget om uppdrag till Boverket att utveckla en återbetalningsgaranti för upplåtelseinsats i kooperativ hyresrätt finns i betänkandet *Bostäder att bo kvar i* (SOU 2015:85) från Utredningen om bostäder för äldre. Ett reviderat förslag om startbidrag till byggemenskaper finns i betänkandet *Lån och garantier för fler bostäder* (SOU 2017:108), som Utredningen om förbättrad bostadsfinansiering överlämnade i december förra året. Båda dessa betänkanden bereds just nu i Regeringskansliet.

Regeringen har alltså gjort en hel del, och ytterligare frågor är under beredning. Vi kommer att fortsätta arbetet med fokus på hållbara och väl gestaltade bostäder i boendemiljöer av god kvalitet, som kan efterfrågas även av människor med lägre inkomster.

Anf. 70 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Ja, visst är det glädjande att det händer en del på bostadsmarknaden. Men tyvärr sker det kanske inte i den takt som man skulle önska. I många av landets kommuner saknas det bra och prisvärda bostäder för seniorer att flytta till eller, för den delen, att bo kvar i. Även om kommunens alla pensionärer har en bostad är den sällan långsiktigt lämplig vad gäller tillgängligheten.

En sådan bostad kan vara ett gissel för en äldre person när krämporna stöter till, samtidigt som en sådan bostad kan vara åtråvärd för ett ungt hushåll, kanske nyanlända eller barnhushåll.

Bostäder lämpade för äldre hushåll i välkända grannskap kan alltså, höga kostnader till trots, locka till flytt och lösgöra bostäder som är efterlängtrade på marknaden, allt till fromma för samhället och till fördel för dess invånare.

Ju mer tillgängligt man bor som senior desto mer kan man också klara sig själv och bibehålla livskvaliteten. Det omvända leder till större risk för isolering, fallskador och ett mer omfattande behov av vård och äldre-

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

omsorg. Det ligger alltså i samhällets intresse att det finns bra och prisvärda bostäder för seniorer i olika upplåtelseformer som riktar sig till seniorers skilda behov och intressen.

Det finns redan i dag kommuner som planerar långsiktigt vad gäller seniorers bostadsbehov med hjälp av den demografiska utveckling som statsrådet sa nu ska utredas, och det är klart att samhällsplanering, tillgänglighetsinventeringar och enkätundersökningar behöver göras bland kommunens äldre. Detta borde fler kommuner göra, och vi hoppas att det blir ett bra resultat av det som kommer fram i den här utredningen.

Fru talman! I socialtjänstlagen står det om socialnämndens medverkan i samhällsplaneringen. Däremot är samhällsplaneringens lagar inte inbjudande till ett sådant samarbete. Därför är det viktigt att i samhällsplaneringen få med kommunens socialtjänst, som är förtrogen med var äldre bor och vad de har för behov. Som jag har sagt tidigare skulle det därför vara önskvärt med ett tillägg i 2 § i bostadsförsörjningslagen om att socialnämnden ska medverka i planeringen av bostadsförsörjningen och också tillföra kunskaper och erfarenheter om levnadsförhållandena i kommunen.

Nyblivna pensionärer har visat intresse för att ta egna initiativ att i egen regi bygga bra bostäder för andra halvan av livet. Några svenska kommuner har också visat intresse för att uppmuntra denna nya företeelse, så kallade byggemenskaper.

Bankerna är emellertid sällan intresserade av att låna till sådana ekonomiska föreningar som byggemenskaper utgör. De är dessutom restriktiva när det gäller att ge bolån till pensionärer. Statliga garantier till sådana seniorbostäder skulle göra det möjligt för bankerna att ge lån till byggemenskaper och spekulationsfria kooperativa hyresrätter, särskilt på orter där tillgängligheten i bostadsbeståndet är mycket låg.

Den statliga utredningen *Lån och garantier för fler bostäder* beskriver också att det behövs fler bostäder speciellt i många mindre kommuner utanför storstadsregionerna. Där är det ofta svårt att få igång nyproduktion, och det är just finansieringen som är det stora problemet.

Min fråga till statsrådet är alltså: Avser statsrådet att tillskapa statliga garantier för att underlätta uppförandet av bostäder för äldre i form av byggemenskaper?

Anf. 71 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag tackar för interpellationen från Ann-Britt Åsebol. Frågan om att se till att vi får fler bostäder till seniorer eller fler bostäder som seniorer vill bo i är väldigt viktig.

I min hemkommun Kalix, en liten kommun, är det som exempel ganska vanligt att äldre vill flytta in till stan. Trots att detta är en kommun som har haft en vikande befolkning innebär det alltså att man behöver bygga nya bostäder, för människor vill inte bo på samma ställe som man gjorde förr. Demografin förändras, och det kräver också förändringar i bostadsbeståndet i stort sett i hela Sverige.

Det som jag tycker är positivt i det svar som jag gav tidigare är bland annat att det investeringsstöd som vi har infört är väldigt efterfrågat. Vi har för det senaste året – mellan november 2016 och november 2017 – haft över 2 700 tillstånd till nya bostäder med hjälp av det här stödet som har kommit igång eller som har fått det här stödet. Dessutom är det över 400 bostäder som omvandlas. Detta innebär alltså sammanlagt över 3 000 nya

bostäder i Sverige som har kommit till stånd med hjälp av regeringens insatser på det här området, och det är ganska bra.

Det räcker dock inte. Vi behöver göra ännu mer. Men det visar i alla fall att det finns ett engagemang även i kommunerna. Inte alla, men en hel del av de här projekten har ju dragits igång av allmännyttiga bolag, och det finns ett engagemang hos politikerna.

Jag håller med om att frågor om byggemenskaper samt socialförvaltningens och socialnämndens kunskaper är viktiga och intressanta. Byggemenskaper är som sagt någonting som togs upp i utredningen om finansiering av bostäder, som kom fram med ett förslag i december om ett startbidrag. Det är alltså väldigt aktuellt och bereds just nu i regeringen.

Frågan om socialnämndens roll kan man se på flera olika sätt. Det är naturligtvis så att där finns lokala politiker som rimligen borde ha en möjlighet att påverka den lokala planering som sker i kommunen. Man har dock tagit upp diskussionen om man skulle reglera den frågan på ett tydligare sätt.

Detta diskuteras alltså i regeringen och bereds just nu. Jag kan däremot inte säga var vi har landat, för vi har inte landat än.

Anf. 72 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

I utredningen *Bostäder att bo kvar i – Bygg för gemenskap i tillgänglighetssmarta boendemiljöer* beskrivs det allt större behovet av bostäder som är anpassade för äldre. Det konstateras också att tillgängligheten i det befintliga bostadsbeståndet måste förbättras. Svenska bostäder är nämligen till större delen byggda före 1980. Många äldre bor alltså utan modern standard avseende hissar, trappor, trösklar, dörrar och så vidare.

Utredningen slog också fast att det måste bli fler bostäder för seniorer som ger möjlighet till gemenskap och ger också ett antal förslag till åtgärder som skulle förbättra boendefrågan för äldre, samtidigt som unga ges möjlighet att få en bostad.

Det är ju så att åldersgruppen 65-plus ökar, och i dag är det många kommuner som har en befolkning på 25–30 procent i denna ålderskategori. Inom en tioårsperiod vet vi att åldersgruppen 65-plus kommer att öka med 16 procent. År 2030 kommer det alltså att vara ungefär en halv miljon fler i denna ålderskategori än i dag, och det ställer ju krav på samhällets insatser för boenden.

Häromdagen mötte jag en bekant som berättade om sin 95-årige far. Fadern bor kvar i sitt hus utan särskild tillsyn av hemtjänst. Men han börjar nu bli lite orolig och krävlig och sover dåligt om nätterna. Han skulle så gärna vilja ha ett boende tillsammans med andra. Men här säger kommunen nej – han är för pigg för att bo i kommunens särskilda boenden, och i den här kommunen finns det bara kommunala boenden vad gäller service och omvårdnad för äldre.

Den gamle mannen skulle gärna vilja bestämma själv hur han ska bo på ålderns höst: i ett boende där han kan bo själv men där det också finns gemensamma utrymmen och tillgång till personal. I dag får hans söner hjälpas åt att gå hem och sova hos sin pappa för att han ska känna sig trygg.

Visst finns det många bra boenden i olika kommuner, men de är för få. Jag tillbringar mycket tid i mitt hemlän Dalarna och besöker de olika kommunerna och lyssnar på vad gruppen 65-plus tycker i olika frågor. Den

absolut största frågan är den om bostäder. Det är inte pensionärsskatt, det är inte social omvårdnad utan det är bostäderna.

Det är därför som jag tycker att det är så viktigt att just ta fram den här frågan. Vi ser att vi fram till 2030 behöver ungefär 350 000 nya äldreboenden varav 35 000 i särskilt boende.

I min hemkommun Falun byggdes förra året 87 lägenheter i så kallat trygghetsboende. Till dessa 87 lägenheter anmälde sig 1 083 personer. Det finns alltså ett glapp mellan det bestånd som vi har och det som önskas.

Det är glädjande att det finns ett antal aktörer som bygger seniorboenden, vanligen som lägenheter i flerbostadshus. Förutom att de har modern standard är mervärdet, jämfört med vanliga lägenheter, att husen planeras just för gemenskap. Klart är att känslan av trygghet ökar bland grannar som befinner sig i ungefär samma livssituation.

Experterna ser samtidigt en värdeförskjutning, där valet av egen livsstil blir allt viktigare. Dagens seniorer säger att de vill förverkliga andra värden än basbehov, och då är just boendet väldigt viktigt.

Statsrådet säger att det kommer en del förslag framöver. Men jag är lite mer nyfiken. Det är två år sedan utredningen lade fram sitt förslag. Är det inte dags nu att agera?

Anf. 73 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Ann-Britt Åsebol har alldeles rätt i att bostadsfrågan är en stor och mycket viktig fråga för många äldre.

Vi kommer att behöva bygga många äldrebostäder de närmaste åren. Det finns olika varianter av äldrebostäder med en kombination av olika grader av stöd, hjälp och trygghet. Man måste nog i stor utsträckning ta ställning lokalt utifrån de lokala förutsättningarna till var och hur mycket man ska bygga.

Jag tror att det är rätt att vi har en decentraliserad organisation när det gäller dessa frågor. Men staten kan stödja och hjälpa till här. Det är alldeles uppenbart att de statliga investeringsstöden i det här fallet har spelat roll och är efterfrågade. Det kan hända att vi kan komma att behöva satsa mer resurser på dessa i framtiden.

Det är också en central fråga att få fram bostäder till rimliga kostnader, för många av de äldre som vi diskuterar nu tvekar nog inför att komma in i ett boende som äter upp hela pensionen. Därför är det bra och viktigt att vi har höjt bostadstillägget och tagit bort den särskilda skatt som Moderaterna tidigare lagt på äldre och som bara gynnar dem som lönearbetar. Jag tycker att det är en rättvisefråga att se till att alla har samma skatt, även de som är äldre och har tjänat in sina inkomster till pensionen för länge sedan. Det är också en sak som har gett ökade möjligheter för äldre att betala för ett boende.

I det sammanhanget undrar jag: Om ni moderater fortfarande vill avskaffa investeringsstöden, vad har ni då för modell och tankar som skulle göra det möjligt att få fram fler bostäder till rimliga kostnader och till rimliga priser för de äldre? Det är där som jag tycker att politiken inte riktigt går ihop. Annars kan jag sympatisera med mycket av det som Ann-Britt Åsebol säger.

Anf. 74 ANN-BRITT ÅSEBOL (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för frågor och för vissa svar!

Det har ändå skett vissa saker under den här mandatperioden, och det har kommit fram ett par utredningar. Min fråga är fortfarande: Varför tar det så lång tid? Sedan utredningen lades fram, 2015, har det gått två år. Där finns en lång rad exempel och förslag på hur man ska lösa de här frågorna.

Ska vi dessutom tala om pensionärsskatten kan jag säga att vi under alliansperioden, den förra mandatperioden, sänkte skatten med 14 miljarder kronor. Och tala inte om skatt! Jag är själv pensionär och har sett vad skatten kommer att innebära när jag som gammal kommun- och landstingsanställd kommer att mista 1 000 kronor den dagen jag börjar ta ut min pension. Staten kanske sänker skatten på ett ställe, men den höjs på ett annat ställe. Konstant har vi allt fått lite mindre i plånboken än vad vi hade tidigare.

Jag vill komma tillbaka, statsrådet, till den utredning som kom strax före jul, *Lån och garantier för fler bostäder*, där det finns ett antal bra förslag. Statsrådet säger att utredningen bereds i Regeringskansliet. Den innehåller intressanta förslag om alltifrån en översyn av K3-regelverket till en försöksperiod på fem år för startbidrag för byggemenskaper och så vidare.

När ämnar statsrådet Peter Eriksson se till att utredningen kommer till riksdagens bord, så vi kan diskutera lite verkstad här och inte bara använda politisk retorik?

Anf. 75 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag vill nog säga att en höjning av bostadstillägget för dem som har de allra lägsta pensionerna inte bara är politisk retorik. Det är inte heller sänkningen av skatten, även om det stämmer, som Ann-Britt Åsebol säger, att en del som tidigare drabbades av en högre skatt än löntagare gjorde det på grund av andra saker som hade att göra med vilka pensionsavtal man hade. Men de som drabbades av en högre skatt än löntagarna blir nu av med den orättvisan och får därför lite mer pengar i plånboken. Och det är inte bara retorik, utan det handlar om ganska viktiga pengar för dem som har en lägre pension.

Nu blir det en sänkning för dem med pensioner upp till 17 000 kronor i månaden. Året därefter tar vi bort de sista resterna av den extra skatt som pensionärer har haft. Jag tycker att det är en bra och viktig sak.

Också frågan om investeringsstöd är en viktig sak, därför att det möjliggör byggande av nya bostäder till rimliga kostnader. Vi ställer ett krav på att hyran inte får bli för hög, och det vill Moderaterna ta bort. Jag tycker att det är märkligt om man på allvar är engagerad i att få fram fler bostäder till dem som behöver det, för pensionärer som kanske behöver en hiss och behöver lite bättre ekonomiskt utrymme för att klara av att bo kvar och ha en vanlig hygglig bostad framöver.

Därför hoppas jag fortfarande att det engagemang som Ann-Britt Åsebol visar också slår igenom i Moderaternas politik och att man inte är så ogin i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2017/18:59

23 januari

Svar på  
interpellationer

**§ 15 Svar på interpellation 2017/18:143 om ensamkommande som hunnit fylla 18 år under sin asylprocess**

Anf. 76 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Fru talman! Johan Forssell har frågat mig om det är min och regeringens avsikt att vidta initiativ till lagstiftning vars syfte är att frångå dagens system på så sätt att asylsökande som anlänt till Sverige före en viss tidpunkt ska få sin asylansökan prövad utifrån sin tidigare ålder och inte den ålder de har i dag.

Regeringen aviserade den 27 november 2017 ett förslag om regeländringar i den tillfälliga lagen, som i huvudsak innebär att en person som sökt asyl som ensamkommande barn senast den 24 november 2015 och som väntat 15 månader eller längre på beslut och som har fått, eller annars skulle få, ett beslut om utvisning ska kunna beviljas ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå i vissa fall. En ansökan om ett sådant uppehållstillstånd ska enligt det aviserade förslaget lämnas inom tre månader från det att bestämmelserna träder i kraft och får endast göras vid ett tillfälle.

Det aviserade förslaget innebär alltså inte att en asylsökande ska få sin asylansökan prövad utifrån sin tidigare ålder utan ger en ny möjlighet till uppehållstillstånd till en avgränsad grupp ensamkommande unga vars möjligheter till uppehållstillstånd kraftigt minskat på grund av handläggningstiderna hos Migrationsverket.

Avsikten är att inom kort remittera ett utkast till lagrådsremiss till berörda myndigheter och organisationer. De närmare detaljerna kommer att framgå av utkastet.

En förutsättning för att det aviserade förslaget med lagändringar rörande denna avgränsade grupp ska träda i kraft är att det finns stöd för förslaget i riksdagen.

Anf. 77 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det här är en gammal interpellation. Jag ställde den i november mot bakgrund av att det då fanns ett antal oklarheter i regeringens linje gällande just de ensamkommande. Dessa oklarheter var att Socialdemokraterna å ena sidan var tydliga om ett antal principer rörande denna grupp, medan Miljöpartiet var lika tydliga med raka motsatsen. Detta väckte frågor om vad regeringen såg framför sig.

I slutet av november förra året presenterade regeringen detta lagförslag, och det är fortfarande många oklarheter, både vad gäller utformningen, vilket väl kommer att klarna i sinom tid, och de skäl regeringen har för att lägga fram detta förslag.

Bakgrunden är att väldigt många människor sökte sig till Sverige på kort tid under 2015, inte minst i gruppen ensamkommande. Jag tror att ungefär hälften av alla ensamkommande till EU under detta år kom till Sverige. Vi har nu ett antal problem med detta. Det är långa handläggningstider, många har inte id med sig och dessutom har inte alla skyddsskäl. Så enkelt är det.

Migrationspolitik är dock inte enkelt utan tvärtom mycket svårt. Det berör många människor på ett tydligt sätt. Ska vi lyckas navigera i denna miljö behöver vi ha ett antal tydliga principer att luta oss mot. Den viktigaste är följande: Har man skyddsskäl och är flykting ska man beviljas uppehållstillstånd och snabbt komma in i integrationsinsatser och allt sådant. Har man inte skyddsskäl och inte är flykting är huvudregeln att man ska återvända till sitt hemland. Detta bygger en reglerad migrationspolitik på.

Någon kan tycka att detta låter strängt. Samtidigt är rekordmånga människor på flykt världen över, och om vi ska kunna ge skydd till åtminstone några av dessa måste vi hålla på principen om en individuell asylprövning, där skyddsskäl står i fokus.

Fru talman! Jag uppfattar att Moderaterna har varit överens om detta med Socialdemokraterna under ganska stor del av denna mandatperiod, med migrationsministerns föregångare Morgan Johansson och även med Heléne Fritzson under hösten. Så sent som i oktober tydliggjorde ju migrationsministern: Regeringens mening är mycket tydlig. Jag bedömer att det inte är möjligt att alla kan få stanna. Ett undantag skulle innebära ett stort avsteg från asylrätten.

Som svar på en direkt fråga om regeringen övervägde en sådan förändring som man nu har presenterat blev svaret: Jag bedömer att det inte är möjligt. Då skulle vi överge den reglerade invandringen. Vi skulle också ställa oss utanför prövningen av asylskäl.

Sedan hände något. På bara en månads tid valde regeringen att göra en 180-graderssväng. Migrationsministern valde att frångå det som hade sagts tidigare och lägga fram denna lagstiftning.

Jag undrar vad det var i Sverige som förändrades så till den grad i november månad att migrationsministern var beredd att rucka på alla sina tidigare principer och göra denna 180-graderssväng. Jag vet att det finns problem med långa handläggningstider och många öppna ärenden, men det var ett problem även i oktober. Vad var det som på bara en månad fick regeringen att göra en 180-graderssväng?

Anf. 78 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Fru talman! Det är bra att Johan Forssell har ställt denna interpellation. Det är också bra att vi hela tiden, även i debatterna i Sveriges riksdag, följer händelseutvecklingen på migrationsområdet.

Vi är överens om bakgrunden. Det exceptionellt höga antalet asylsökande som kom till Sverige 2015 har medfört stora påfrestningar på både det svenska asylsystemet och samhällssystemet.

Det var angeläget och viktigt att regeringen vidtog ett flertal åtgärder. Det var också bra att regeringen tillsammans med partier i riksdagen, däribland Moderaterna, tecknade den särskilda överenskommelsen om migrationspolitiken. Den finns där, och den innebär att vi tydligt tillsammans, hoppas jag, värnar asylrätten. Möjligen har Johan Forssell snubblat lite på hur Moderaterna ser på asylrätten under höstens debatt. Det är också viktigt att vi tillsammans värnar värdet av att vi har ett arbete för kortare handläggningstider.

Som ett svar till Johan Forssell: Det regeringen har sett under hösten är att vi inte har lyckats korta handläggningstiderna i önskvärd omfattning. Det går i rätt riktning, men det går alldeles för sakta. Vi har en begränsad grupp som har fått vänta väldigt länge. Förutsättningen för det förslag som

regeringen lägger fram är att man ska ha väntat minst 15 månader. Men i denna grupp finns det de som har väntat mycket längre.

Detta är bakgrunden till att regeringen föreslår en tillfällig åtgärd för en begränsad grupp. Det innebär att inte görs några förändringar i asylrätten eller i tillämpningen i övrigt.

Det Johan Forssell ofta säger om att ett nej är ett nej och att ett avslag är ett avslag gäller såklart fortfarande för regeringen.

Anf. 79 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag blir alldeles tagen. Ministern säger att ett nej är ett nej. Men ett nej är ju inte ett nej, vilket är själva poängen med den lagstiftning som regeringen har presenterat. Poängen är att personer som har fått ett nej ändå ska få uppehållstillstånd. Det går inte att beskriva på något annat sätt. Det är själva innebörden i det som regeringen har presenterat.

Ministern ska vara försiktig med att säga att andra snubblar, för detta går inte att få ihop. Det är ännu rörigare än vad jag först trodde.

De bästa argumenten mot denna lagstiftning är dem som migrationsministern själv förde fram i oktober, en månad innan regeringen tvärvände 180 grader. Det handlar om synen på den individuella asylprövningen, om asylrätten och om långsiktigheten.

Vi måste lära oss något av misstagen denna mandatperiod.

Moderaterna har inte alltid hanterat migrationen hundra procentigt rätt, och den som har följt debatten de senaste åren har inte kunnat missa att jag har påpekat detta ett flertal gånger.

Men se på hur regeringen har behandlat denna fråga! Först ställde sig statsministern på Sergels torg och sa att hans Europa inte bygger murar. Några veckor senare sa han att det skulle bli id-kontroller och asyllagstiftning på EU:s lägstanivå. I oktober sa migrationsministern att detta inte kommer att gå, för det skulle underminera asylrätten och inte vara långsiktigt. Ett par veckor senare gör hon raka motsatsen.

Förlåt, men det inger inte något förtroende, och det är problematiskt. Det är problematiskt för alla dem som är asylsökande att inte veta vad som gäller. Bästföretiden verkar bara vara några dagar. Det är också problematiskt för myndigheter, civilsamhälle, kommuner och landsting som aldrig får några klara planeringsförutsättningar.

Fru talman! Vid sidan av detta finns det en del avgörande principiella invändningar. Till att börja med: Hur rimligt är det att en person som är vuxen i asylprövningen ska bedömas som om han vore barn?

I princip genomfördes inga åldersbedömningar under 2015. Många ensamkommande hade heller inget id. Det gör att det finns en stor osäkerhet vad gäller åldern. Det är den ålder man uppgett det handlar om.

I dag vet vi, tack vare de medicinska åldersbedömningar som nu sker, att man i många fall inte har uppgett en korrekt ålder, ibland därför att man kanske inte vet vilken ålder man har men i andra fall därför att man medvetet har farit med osanning för att öka sannolikheten för att få stanna.

Det är detta som blir så märkligt: En person som har kommit till Sverige, som har ansökt om asyl och fått nej och som har följt lagen och åkt hem ska inte omfattas av lagstiftningen. Men en person som har ansökt om asyl men som inte har följt lagen utan i strid med gällande lagar har dröjt sig kvar kommer att omfattas av lagen, om jag har tolkat saken rätt.

Vi har inte bara ett lagförslag som inte uppmuntrar människor att göra rätt, utan vi har ett lagförslag som uppmuntrar människor att göra fel och att inte följa lagar och regler i Sverige. Var, migrationsministern, finns rättvisan i det?

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Anf. 80 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Fru talman! Jag inleder replikskiftet som Johan Forssell valde att göra, nämligen med att gå några år tillbaka i tiden. Då tillhörde Johan Forssell ett regeringsunderlag som tyckte att hela Sverige skulle öppna sina hjärtan. Sedan hände något 2015 som gjorde att vi tillsammans fick ta ansvar för migrationspolitiken. Det tycker jag i grunden är bra.

Jag tycker också att det kanske vore klädsamt med lite självvrannsakan också hos Johan Forssell. Jag tror inte att Forssell är helt främmande för att diskussionen förs om hur vi ska ta ansvar för att väldigt många har väntat väldigt länge. Jag vet att inom den borgerliga partigrupperingen har åtminstone Centerpartiet gett uttryck för detta vid ett antal tillfällen, och jag tror att det också har nått Johan Forssell.

Jag ska förtydliga bakgrunden till regeringens förslag: Det är att väldigt många har väntat väldigt länge. Man ska alltså ha sökt asyl senast den 24 november 2015 och väntat i mer än 15 månader, man ska ha fått sin asylansökan prövad enligt den tillfälliga lagen, man ska ta på sig ett ansvar för studier och man ska befinna sig i landet när ansökan lämnas in. Gör man detta kan man få ett tillfälligt uppehållstillstånd. Det är alltså en begränsad grupp och en tillfällig åtgärd, och detta ändrar ingenting i den asylrätt som, hoppas jag, vi är överens om gäller nu och ska gälla nu och framöver. Man kan bara få göra denna ansökan vid ett tillfälle.

Jag är övertygad om att även Johan Forssell kan ta del av och förstå att det finns en verklighet utanför som vi politiker måste ta ansvar för lyssna in, förstå och försöka hitta lösningar för. Det är vad regeringen gör med detta förslag.

Jag hoppas att vi, när vi kommer tillbaka inom kort med ett förslag eller en lagrådsremiss i första vändan, kan få en bra diskussion om hur stödet ser ut i Sveriges riksdag för att vidta en tillfällig åtgärd för en begränsad grupp som har väntat väldigt länge.

Anf. 81 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag hoppas också på en bra diskussion. Om vi ska kunna få det hoppas jag att regeringen också kan svara på de frågor som ställs. Jag har ställt två frågor här. Vad förändrades mellan oktober och november? Det som migrationsministern i oktober tyckte var helt uteslutet och skulle undergräva asylrätten, inte vara långsiktigt etcetera är sedan i november tydligt precis det som behövs och krävs.

Jag håller med om att det är ett problem med långa handläggningstider. Det finns för många öppna ärenden, men det fanns det i oktober också. Vad är det som har förändrats i Sverige bara på en månad?

Det tar nämligen på trovärdigheten när en minister först med stor övertygelse säger en sak och sedan nästa månad, med samma övertygelse och utan att kunna presentera vad som har förändrats i Sverige, säger raka motsatsen.

Förmodligen är det inte konstigare än att förklaringen till detta är att Miljöpartiet har ett mycket stort inflytande, kanske större än migrationsministern, över regeringens migrationspolitik. Tydligt är Socialdemokraterna beredda att kompromissa om allting – alla sina principer och alla ord om långsiktighet – för att hålla ihop regeringen.

Som jag inledde med att säga är migrationspolitik inte enkelt – det är svårt. Jag tror därför att man måste ha ett antal principer att luta sig emot. Den princip som är allra viktigast är att om man har skyddsskäl och är flykting ska man beviljas uppehållstillstånd och snabbt komma in i integrationsinsatser och olika reformer för att bli en del av vårt Sverige – människors nya hemland. Men om man inte har det ska man återvända hem.

Jag hoppas att regeringen framöver tar tillfället i akt att svara på alla frågor som finns kring denna lagstiftning.

Anf. 82 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka Johan Forssell för frågan. Jag ser fram emot våra fortsatta diskussioner om förslaget.

Det är inte så att migrationsministern har ändrat uppfattning mellan oktober och november. Vi tar det noga nu: Asylrätten ligger fast – jag hoppas att det är uppfattat. Ett ja är ett ja, och ett nej är ett nej.

Jag fick inte i oktober frågan om det konkreta förslaget att erbjuda en tillfällig lösning för en begränsad grupp att ingå i gymnasiestudier och kunna göra ansökan vid ett tillfälle. Det jag fick frågor om var större enheter som amnesti etcetera och att ändra i asylrätten. Där har jag kvar precis samma uppfattning som i oktober: Det är inte aktuellt.

Johan Forssell säger att socialdemokratin har kompromissat. Jag tycker att det är en styrka att tillhöra ett stort parti som kan samarbeta, samverka, kompromissa och göra överenskommelser. Jag ser fram emot att vi ska kunna göra detta också framöver. Migrationspolitiken förtjänar breda lösningar i Sveriges riksdag. Jag hoppas att ett annat lite större parti vill vara med och ta detta ansvar, följa verkligheten och våga vara med och fatta beslut.

Tack så hjärtligt för frågan och debatten!

Överläggningen var härmed avslutad.

## **§ 16 Svar på interpellation 2017/18:161 om kriminalisering av köp av hyreskontrakt**

Anf. 83 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Fru talman! Jesper Skalberg Karlsson har frågat bostads- och digitaliseringsministern hur han ser på förslaget i betänkandet *Hyresmarknad utan svarthandel och otillåten andrahandsuthyrning* och på att kriminalisera köp av hyreskontrakt. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Utredningen om åtgärder mot handel med hyreskontrakt har haft regeringens uppdrag att komma med förslag på åtgärder som motverkar att otillåten ersättning tas ut för hyreslägenheter. Av utredningens betänkande

framgår att den olagliga handeln omsätter stora belopp, sker med hjälp av avancerade upplägg och har kopplingar till organiserad brottslighet.

Den olagliga handeln med hyresrätter är till stor skada. Den gör att hyresmarknaden fungerar dåligt och att det blir svårare att få en hyreslägenhet. Det drabbar enskilda bostadssökande som inte betalar otillåtna ersättningar, och det urholkar förtroendet för hyresrätten. Det här vill regeringen komma till rätta med.

Betänkandet är för närvarande ute på remiss. Regeringen vill inte ta ställning till om kriminalisering av köp är rätt väg att gå innan vi har fått remissinstansernas synpunkter.

Jag noterar dock att hyresmarknadens parter, Hyresgästföreningen, Sabo och Fastighetsägarna, ställer sig bakom utredarens förslag, däribland förslaget om att kriminalisera köp av hyresrätt.

Utredningens förslag innebär att hänsyn ska tas till de förmildrande omständigheter som kan finnas. En person som betalar en mindre summa för ett hyreskontrakt och som har ett mycket stort behov av bostad ska enligt förslaget inte straffas. Detta bör ofta vara fallet för de studenter och unga som Jesper Skalberg Karlsson nämner. Däremot innebär förslaget att den som betalar stora belopp för ett hyreskontrakt och kanske anlitar en svartmäklare och lämnar falska uppgifter till hyresvärderna och inför myndigheter ska kunna straffas för det.

Regeringen får som sagt återkomma när det gäller vilka åtgärder som bör vidtas för att komma till rätta med svarthandeln och om kriminalisering av köp är rätt väg att gå. Under tiden fortsätter regeringen att föra en aktiv bostadspolitik med många olika åtgärder som resulterar i fler bostäder för människor med olika behov. Det investeringsstöd som regeringen har infört i syfte att främja utbudet av nya studentbostäder och hyresbostäder till en lägre hyra har gett resultat. Bostadsbyggandet är på mycket höga nivåer. Över 10 000 bostäder har beviljats investeringsstöd – bostäder som när de har färdigställts kommer att gynna många, däribland unga.

Anf. 84 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag måste ändå uppehålla mig vid debatten om den förra interpellationen, då statsrådet sa saker i stil med: Öppna era hjärtan, och vad hände sedan? Det gör hon i ett försök att måla upp Moderaterna som ett aningslöst parti.

Jag minns valrörelsen 2014. Jag vet att Carl Bildt, Anders Borg och Fredrik Reinfeldt i nästan varje tal under våren och sommaren nämnde att vi ser stora flyktingströmmar på väg till Sverige, att det kommer att kosta mycket pengar och att det kommer att kräva att vi omprövar en del politik. Varje gång de sa det sa statsministern: Ni springer rasisternas ärenden.

Sedan kom valet, och Alliansen förlorade. Vad var det första som regeringen gjorde? Jo, man slopade migrationsministerposten.

År 2015 hände någonting. Då försökte Socialdemokraterna säga att det var Moderaternas politik som de fick ompröva. Men det var Göran Perssons utlänningslag som gällde under nästan hela alliansperioden.

Vill statsrådet slå sig för bröstet över att hon har ett stängt hjärta och inte ett öppet är det dock upp till henne.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Fru talman! Nu ska jag tala om denna interpellation. Den svenska hyresmarknaden fungerar dåligt. Det vet alla som har sökt en hyresbostad i någon av våra storstäder. Det verkar även regeringen ha insett, eftersom det sägs explicit i svaret.

Att kriminalisera köp av hyreskontrakt kan verka lockande om man vill vara slagkraftig och visa att man gör någonting. Men bakgrunden är att nuvarande lagstiftning inte följs. Då är frågan om en ny lag är lösningen på problemet. Jag skulle kunna tänka mig att om det är problem att upprätthålla en lag kanske man ser över om polisen ska få nya verktyg för att stävja dessa brott. Man kanske ger polisen mer resurser för att stävja dessa brott. Man kanske ger polisen fler kollegor. Men regeringen ser i stället över om det ska göras olagligt att köpa dessa kontrakt.

Jag kan berätta en liten hemlighet. Det är så klart lockande att visa sig handlingskraftig genom att stifta nya lagar, allra helst om man är en lagstiftande församling. Men ny lagstiftning är inte alltid det enda och bästa svaret, allra helst inte när det är politiken själv som har skapat det ursprungliga problemet.

Fru talman! I dag hålls hyrorna artificiellt låga och jämna. Lika stora lägenheter med ungefär samma utrustningsgrad ska kosta ungefär lika mycket. Tittar vi då på Stockholm ska alltså en lägenhet innanför tullarna och en lägenhet tre mil utanför tullarna kosta ungefär lika mycket. Vilka kan då få dessa bostäder som ligger centralt? Ja, det är de som har levt länge och som därför har många köddagar, det vill säga äldre. Sveriges unga och studenter som inte har levt så länge och som därför inte kan ha så många köddagar får ta lägenheter som man inte behöver ha så många köddagar för att få. Håller man hyrorna på samma nivå blir det en situation där lägenheterna i city kostar mindre än vad de hade gjort med marknadshyror, och lägenheterna utanför city kostar mer än vad de hade gjort med marknadshyror. Det innebär alltså att unga människor subventionerar äldre människors boende centralt. Det blir på sätt och vis helt orimligt.

Det är delvis författarna bakom detta betänkande som är skälet till att det är så. Socialdemokraterna och Hyresgästföreningen blockerar viktiga reformer för en friare hyressättning som skulle vara mer rättvis mot Sveriges unga och som skulle skapa investeringsutrymme för att bygga mer. Är det då inte konstigt att illegalisera att unga och studenter helt enkelt försöker lösa problemet själva?

Anf. 85 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Fru talman! Inledningsvis kan man bli lite osäker på om interpellanten vet vilken interpellation han faktiskt skrev. Jag välkomnar en fortsatt migrationspolitisk debatt, men då kan vi kanske återkomma i en sådan interpellationsdebatt.

Jag tänker nu ägna tiden åt att diskutera Jesper Skalberg Karlssons interpellation och som handlar om kriminalisering av köp av hyreskontrakt.

Precis som jag sa i mitt svar har det varit ett brett utredningsarbete. Det finns också en bred uppställning från hyresmarknadens parter. Interpellanten nämner särskilt Hyresgästföreningen. Men även Sabo och privata Fastighetsägarna finns. De ställer sig bakom utredarens förslag, däribland även det förslag som handlar om att kriminalisera köp av hyresrätt.

Jag har här i dag sagt att regeringen inte har tagit ställning. Regeringen kommer nu att analysera förslaget och invänta remissarbetet. Men just i den del som handlar om att köp ska kunna kriminaliseras finns det såklart argument både för och mot. Det är naturligtvis ett mycket viktigt analysarbete som ska göras.

Det kan finnas allmänpreventiva skäl som talar för en kriminalisering av köp av hyresrätter. Det tycks faktiskt ha blivit accepterat i breda samhällsgrupper att det är ok att agera på det sättet. De som är offer för den helt illegala lägenhetshandeln är egentligen inte köparna utan framför allt de människor som står i olika bostadsköer och som agerar utifrån en ordning som vi har bestämt att vi faktiskt ska ha för att eftersöka en bostad och som på detta sätt undandras lägenheter genom att det pågår en annan handel någon annanstans, där människor i kraft av att de har väldigt mycket pengar kan agera för att få gå före i kön för att få en lägenhet.

Sedan finns det naturligtvis också seriösa skäl emot. Det gäller köpare, precis som interpellanten ger uttryck för, som har ett stort behov av en bostad och som hamnar i en underlägsen ställning i förhållande till säljaren. Därför har utredaren också tittat på olika nivåer i straffskalan för den händelse man går vidare med detta förslag. Utredaren har också tittat på hur man skulle kunna göra undantag i de fall då det har förekommit i ringa omfattning och där den bostadssökande inte anser sig ha något annat alternativ till att få en bostad än att på detta sätt försöka köpa en hyresrätt. Det finns alltså gradskillnader här.

Där ser jag fram emot remissarbetet och de inspel och synpunkter som kommer fram både i remissarbetet och från de politiska partierna när vi sedan ska gå vidare med eventuella förslag.

Anf. 86 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Fru talman! Statsrådet vill inte svara ja eller nej på om regeringen vill skicka studenter i fängelse. Det känns lite olustigt. Det nämns i interpellationssvaret att det skulle ske bara om man till exempel uppger falska uppgifter till en hyresvärd eller till myndigheter. Men jag tycker ändå att det är en ganska stor gradskillnad därifrån till att systematiskt förmedla kontrakt på den svarta marknaden. Det är så att säga skillnad mellan äpplen och päron.

Fru talman! En annan sak som nämns i interpellationssvaret är investeringsstöden och att det är investeringsstöden som kommer att lösa problemen på hyres- och bostadsmarknaden. Det kan jag också tycka är lite märkligt att ta upp i en debatt som handlar om dessa eventuella nya lagändringar.

Investeringsstödens effektivitet är nämligen långt ifrån självklar. Additionalt, det vill säga hur många bostäder som byggs som inte skulle ha byggts utan investeringsstöd, är inte riktigt utredd. Jag är med på att byggs mycket i Sverige, och jag är med på att det finns investeringsstöd. Det behöver dock inte vara så att det ena automatiskt leder till det andra, även om det sker samtidigt.

Man nämner också i interpellationssvaret att det byggs många studentbostäder. Ja, det gör det, men frågan är hur många studentbostäder som hade kunnat byggas om regeringen inte hade tömt Akademiska Hus på över 5 miljarder år 2015. Då hade det så att säga funnits rätt mycket mer pengar att bygga studentbostäder för.

Fru talman! Sveriges unga har på flera olika sätt missgynnats av de regleringar som omgärdar den rigida bostadsmarknaden. En låg inflation, nya amorteringskrav och en ökad reglering av kreditmarknaden missgynnar unga som inte har så mycket kapital och som vill köpa bostad. Samtidigt har vi Hyresgästföreningen och regeringen som slår vakt om en hyresreglering som stänger unga ute. Jag förstår inte riktigt hur det kan vara ungdomars fel att de drabbas av en icke fungerande bostadsmarknad.

I det här läget känns det som att man försöker illegalisera symtom men inte tittar på sjukdomen från början. Det är på sätt och vis ganska tondövt. I ett välfärdsland som Sverige ska ingen student behöva tacka nej till drömutbildningen eller drömjobbet för att det inte finns bostäder. Bostadsbristen sätter de facto väldigt många käppar i hjulet. Men det är väl ett utmärkt tillfälle att i brinnande högkonjunktur göra de strukturreformer som behövs för att få ett ökat och ändamålsenligt byggande?

Att gå fram med förslag som skulle kunna ge någon fängelse i två år när personen egentligen bara vill sitta i skolbänken – är inte det väldigt konstigt? Om detta måste väl regeringen ha åtminstone en tillstymmelse till åsikt, även om man kan gömma sig bakom att andra har tyckt så tidigare.

Anf. 87 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att invända mot den provocerande formuleringen att det skulle finnas en regering som vill skicka studenter i fängelse. Jag tycker att man i så fall kan ställa samma fråga till dem som just nu har instämt i förslaget. Skulle interpellanten ställa den frågan till Fastighetsägarna, som tycker att detta är ett bra förslag? Tror interpellanten verkligen att Fastighetsägarna ställer sig bakom förslaget för att man vill skicka studenter i fängelse? Jag tycker att vi kan ha en lite bättre ton i debatten.

Det finns en åtgärd som är viktigare än något annat för att få en väl fungerande bostadsmarknad, och det är att bygga fler bostäder. År 2017 fanns det i Sveriges land, ute i alla kommuner, planerad och påbörjad bebyggelse i form av över 75 000 nya bostäder. Min fråga är: Hur många bostäder byggdes under de borgerliga regeringsåren, när Moderaterna ledde regeringsarbetet?

Den enskilt viktigaste lösningen i bostadspolitiken är att det byggs fler bostäder. Det gäller befolkningen i allmänhet men i synnerhet de unga som – när de är studenter eller ska söka sitt första arbete – ska kunna få det som i det svenska samhället är en rättighet, nämligen att ha en egen bostad. Den frågan är viktig, och jag vill gärna att vi fortsätter att diskutera den. Sedan är det så att man kan hitta olika lösningar på detta. Det kan vara det utredningen föreslår, och det kommer regeringen att överväga. Som jag sa finns det argument för och argument emot.

När det gäller den grupp som interpellanten fokuserar på, studenterna, vet jag många goda exempel – inte minst från den kommun jag själv kommer ifrån – där kommunen kan gå in och tillsammans med lärosätet aktivt formulera en bostadsgaranti. Man försöker då på alla sätt, genom både de privata fastighetsägarna och det kommunala bostadsföretaget, leva upp till att vara en värdkommun för studenter. Det finns många goda exempel på hur man kan dra till sig en sådan tillväxt och utveckling i en kommun för att man faktiskt tycker att det är viktigt att vi har studenter.

Jag skulle vilja säga att det inte finns någon kommunstyrelseordförande i det här landet som vill fängsla studenter för att de inte har bostad. Både regeringen och våra kommuner leder ett arbete där det är oerhört viktigt att man skapar goda förutsättningar för unga människor att få sin första bostad. Där tycker jag att utredaren har presenterat många intressanta och spännande förslag på hur man i framtiden kan både bygga mer bostäder och hitta aktiva åtgärder för att människor inte ska ägna sig åt en osund marknad där kontrakt för bostäder köps eller säljs.

Anf. 88 JESPER SKALBERG KARLSSON (M):

Fru talman! Det är regeringen som ska lägga fram ett förslag på riksdagens bord, så det är väl rimligt att man frågar regeringen vad den tycker – inte Fastighetsägarna. Om Heléne Fritzon är helt övertygad om att Fastighetsägarna till hundra procent står bakom hela betänkandet får det dock stå för henne.

Att vi har ett stort byggande i Sverige i dag är bra, men jag tror att man gör sig själv en otjänst om man tror att det är saker regeringen gjorde i fjol som har gjort att det är så. Detaljplaneprocessen tar ofta tio år från idé till färdigt hus, och jag tror att det var en annan regering som satt vid makten för tio år sedan.

Fru talman! Sverige har testat att ha en reglerad hyresmarknad där utbud och efterfrågan inte möts. Det leder till köer, det leder dålig allokering och det leder till inlåsnings effekter. Regeringen har haft ett gyllene läge för strukturreformer under en brinnande högkonjunktur. I stället har man fokuserat på att höja skatten på arbete och finansiera utbyggda bidragssystem.

Det är problematiskt att hyresmarknaden fungerar så dåligt som den gör – det håller jag med regeringen om – men vi borde fokusera på strukturproblemen på hyresmarknaden snarare än på förslag om att med ny lagstiftning försöka rädda lagar som i dag inte efterlevs. Det borde så att säga vara prioriterat att sätta åt dem som säljer de svarta kontrakten, vilket redan i dag är olagligt, snarare än att jaga efter dem som drabbats av en icke fungerande hyresmarknad och bostadspolitik.

Anf. 89 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanten för frågan om ungas möjligheter till bostad och en eventuell kriminalisering av köp av hyreskontrakt. Det är en viktig fråga, och den är angelägen. Jag ser fram emot fortsatta både debatter och samtal i detta viktiga ämne.

I mitt sista inlägg måste jag dock ta tillfället i akt att rätta interpellanten på en punkt. Det är möjligt att det kan ta tio år med en omfattande översiktsplan. Jag har sysslat med detta i rätt många år av mitt liv. Om man har en väl fungerande översiktsplan är det mycket enklare att hantera detaljplaner. Det är med ett gott samarbete mellan den nationella nivån – regeringen, statsmakten och kommunerna – och aktiva byggherrar som det byggs. Det görs bara när dessa tre delar fungerar.

De fungerar nu, och det byggs som aldrig förr i Sverige. Det gäller inte heller bara det som var planlagt för 2017, utan det planläggs också för fullt för 2018. Det är den bästa investeringen i unga människors liv och i unga människors möjligheter att få det första jobbet, studera på ett lärosäte och skapa en framtid. Jag ser fram emot utredningens förslag, och jag ser fram

emot remissrundan och de inspel som kommer i remissarbetet. Jag ser också fram emot debatten mellan de politiska partierna om hur vi gemensamt kan ta ansvar för att fortsätta hålla i denna tillväxt i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **§ 17 Svar på interpellation 2017/18:312 om bristande tillsyn av gode män**

Anf. 90 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S):

Fru talman! Ola Johansson har frågat mig dels hur jag ser på den kritik som bland andra Riksrevisionen har riktat mot regeringen, dels när kraftfulla åtgärder kommer att vidtas i syfte att reformera systemet med gode män.

Ordningen med gode män och förvaltare bygger på att enskilda personer i alla delar av samhället åtar sig ett uppdrag som innebär en viktig insats för en medmänniska. För att trygga enskildas rättssäkerhet och likabehandling och för att medborgarna ska kunna känna förtroende för systemet är det avgörande att tillsynen är effektiv och av hög kvalitet. Det är därför oroande att det finns brister i tillsynen. Ställföreträdarverksamheten syftar ju i grund och botten till att skydda de mest utsatta i samhället.

Så snart bristerna i tillsynen uppmärksammades inledde regeringen ett arbete med att samla in kunskap om vilka åtgärder som bäst kan lösa de problem som vi ser på detta område. Bland annat gav regeringen ett uppdrag till de berörda länsstyrelserna att förbättra tillsynen. Vi har börjat att se effekter av detta arbete, inte minst genom att länsstyrelserna har intensifierat sin samverkan inom tillsynsområdet.

Vi måste göra allt vi kan för att redan utsatta personer inte ska orsakas lidande eller skada. Därför måste vi också vara säkra på att de åtgärder som vi går vidare med faktiskt löser de problem som finns. Att hasta fram beslut som i värsta fall får motsatt effekt är inte aktuellt.

Jag välkomnar Riksrevisionens nyligen lämnade rapport om tillsynen av överförmyndare och ställföreträdare. Regeringen kommer under våren att i en skrivelse till riksdagen redovisa sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen har gjort i rapporten.

Jag vill inte föregripa detta arbete, men givetvis är Riksrevisionens rapport en viktig pusselbit i det påbörjade förändringsarbetet. Den kommer att vara ett värdefullt underlag när regeringen tar ställning till vilka åtgärder som kan behöva vidtas.

Detta är mitt inledande svar.

Anf. 91 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det var mot bakgrund av Riksrevisionens svidande kritik och dess förslag som jag valde att återigen fråga vilka åtgärder regeringen tänker sig att vidta för att utreda, reformera eller se över systemet med gode män.

Systemet bygger på en lagstiftning från 1924 – bara några år efter att verklig demokrati infördes i Sverige och kvinnor tilläts att rösta i allmänna

val. Begreppet god man är kanske synonymt med dåtidens syn på fattigvård och hur den tidens små kommuner fungerade. Ett stort ansvar togs av förtroendevalda när det gällde att sörja för de mest utsatta.

Att detta i grunden vilar på ideella gärningar tycker vi i Centerpartiet är bra och något som vi borde slå vakt om. Det betyder dock inte att vi ska blunda för de svårigheter som kommer av att behoven hos huvudmännen – alltså de behövande – blir alltmer komplexa, att en ny grupp har tillkommit med en stor mängd ensamkommande unga flyktingar samt att genomsnittsåldern på gode män börjar bli hög och att det blir svårare att nyrekrytera till dessa viktiga uppdrag.

Om det är någonting som kännetecknar verksamheterna är det olikheterna och de skilda förutsättningarna. Det är många som vittnar om ordning och reda och ett stort engagemang bland gode män och förvaltare, som gör stor nytta för de allra flesta av de mycket utsatta människor som är beroende av stöd och hjälp.

Jag är full av respekt och beundran för det enorma arbete som läggs ned på ideell basis. Det finns 94 000 så kallade ställföreträdare runt om i landet. Dessa är knutna till 230 överförmyndarenheter, som tillsammans förvaltar tillgångar på 41 miljarder kronor åt 123 000 personer, vilket motsvarar 2 procent av befolkningen.

Det handlar om att bevaka rätt, att sörja för person och att förvalta egendom. Det är ett uppdrag som utförs mot en begränsad ersättning, som dras från huvudmannens inkomster. Uppdraget utförs för personer som har en allvarlig funktionsnedsättning och själva saknar beslutsförmåga. Dessa personer är vuxna människor som inte har någon annan möjlighet att få sin vilja tillgodosedd än genom en annan person.

Fru talman! Det är inte bara Riksrevisionen och en majoritet av Sveriges riksdag som kräver en översyn. Redan i våras kom det till regeringen en begäran från Sveriges Kommuner och Landsting om att se över reglerna för överförmyndare, gode män och förvaltare.

Därför, fru talman, studsade jag till inte bara på grund av statsrådets brist på besked utan även på grund av ordvalet. Till exempel beskrivs Riksrevisionens rapport som ”en pusselbit”.

Jag som lagom till jul köper ett 1 000-bitars pussel i julklapp till min närmast anhörige förstår att inget pussel, oavsett motiv och storlek, blir komplett utan den enda och sista biten. Men att benämna rapporten som en sådan är att göra den obetydligare än vad den faktiskt är. Vore jag riksrevisor skulle jag inte ha tyckt om att en så allvarlig, saklig, väl underbyggd och uppriktig kritik bagatelliseras på detta sätt.

Det är också så att det saknas statistik på området, vilket gör att verksamheterna i alla led famlar i mörkret. Det största mörkret i detta sammanhang står regeringen själv för när den, trots kritiken, inte agerar.

Ursäkta mig – nu studsar jag omkring. Jag avslutar mitt anförande här och återkommer efter genmålet.

Anf. 92 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag vill börja med att säga att jag tycker att det ändå är ett steg på vägen att länsstyrelserna inte ska jobba var för sig utan att man i stället ska samordna det hela via en länsstyrelse.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Statsrådet sa i sitt svar till Ola Johansson att man inte ska hasta fram beslut – i värsta fall kan detta få motsatt effekt. Men det uppdrag som har getts till Länsstyrelsen i Dalarnas län innefattar ett helt paket med lösningar för att greppa hela denna problematik, som ju blir ganska tydlig.

Förra våren, 2017, besökte jag just Falun med anledning av uppdraget till länsstyrelsen. Då diskuterade vi samhällsförändringen, som även Ola Johansson var inne på, och lagstiftningen från 1924, där det finns ett helt kapitel som egentligen sätter vuxna människor under förmyndarskap.

Vi lever inte längre i den världen. Hemma hos mig hade vi Sankta Maria, som lades ned och stängdes på 90-talet. Vi har inte längre dessa institutioner, utan vi har människor ute i samhället, vilket kräver mer av oss alla.

Jag vill säga hur viktigt det är att man verkligen tar ett grepp om detta och får det rättssäkert för alla de inblandade som finns i systemet – för gode män, för överförmyndare och, framför allt, för huvudmännen, som är beroende av oss alla för att få hjälp och stöd.

I Norge har man, som det har hänvisats till, en modell med professionella gode män. Även Riksrevisionen är inne på att titta på hur man kan samordna detta genom en myndighet samt att man behöver se över lagstiftningen för att kunna göra det. Det vore intressant att höra hur regeringen ställer sig till den norska modellen, som en tanke i det hela.

Att få hela detta paket gör skillnad, om man jämför det man kan få fram genom att titta på hela bilden med att plocka delar. Om man tar delar blir det pusselbitar, vilket Ola Johansson var inne på. Om man ska ta alltihop är det viktigt att få hela greppet. Jag kan inte nog understryka hur viktigt jag tycker att det är att man tar med alla delar som man i utredningar har sett behöver tas om hand.

Det är viktigt att huvudmännen kan känna sig trygga med att saker går rätt till. Gode män som gör ett bra jobb ska kunna känna sig trygga med det. Detta bygger på den frivillighet som vi har talat om. Det är ibland riktigt tuffa uppdrag som dessa personer har. Uppgifterna går inte alltid att lösa, och i värsta fall kan människor hamna på gatan som uteliggare.

Det är ett fantastiskt arbete att stötta och hjälpa dessa personer – det kan inte nog understrykas. Vi känner stor tacksamhet mot de människor som i dag åtar sig att stödja och hjälpa andra, precis som det började en gång i världen och sedan har fortsatt.

Det är viktigt även för deras skull att vi värnar dem som gör ett fantastiskt jobb och som förtjänar all respekt för det. Tyvärr är det alltför många av dem som i dag inte ser om sitt hus och som saknar försäkringar för att kunna vara med om detta. Det är frivilligt att gå med i en förening, men jag tror inte att man förstår riktigt vad det innebär att ha detta åtagande, som kan försätta en i problem.

Jag tror att detta ibland kan avskräcka personer från att ta dessa uppdrag, och så ska det inte vara. Därför måste dessa personer skyddas på olika vis.

Den som behöver hjälp ska kunna skyddas och kunna ha tillit till att brott beivras. Alla som gör ett gott jobb ska känna sig trygga med sitt uppdrag. Därför är det viktigt att det finns tydliga rutiner som gör att de som är beredda att utnyttja människor i behov av hjälp och stöd inte kommer undan med att göra övertramp. De ska inte kunna begå brott på detta område. Det har ju visats en hel del tv-inslag om hur det har gått till.

Anf. 93 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Fru talman! Jag inleder med att vända mig till Ola Johansson. Det var inte min avsikt att med ett bildspråk bagatellisera Riksrevisionens kritik och rapport. Snarare handlar det om bilden att ett riktigt pussel faktiskt aldrig blir klart utan den absolut viktigaste sista biten. Man kan se det på lite olika sätt.

Bortsett från detta är jag naturligtvis mycket glad över att vi är överens om den värdefulla insats som ett mycket stort antal människor dagligen i Sverige gör som gode män och förvaltare. Arbetet att stödja en medmänniska i en utsatt situation är naturligtvis oerhört viktigt för ett väl fungerande samhälle.

Jag är lika upprörd som interpellanten över att det händer att ställföreträdare missköter sitt uppdrag. När de bilderna kommer i mediernas rapportering är vi många som blir ledsna, besvikna och upprörda. Det är oacceptabelt att människor i utsatta situationer ska drabbas av att bli av med tillgångar eller blir lurade när de upplever och tror att någon hjälper dem.

Jag värderar inte åtgärderna som regeringen avser att återkomma med, men vi synes ändå ha samma bild av hur vi ser på frågan om den ideella insatsen, det ideella inslaget, kontra en professionalisering av godmanskapet.

Så här långt tycker jag att det är en fördel med gode män att de också är lokalt förankrade, att de finns tillgängliga för den enskilde, ofta efter kontorstid. Det finns stora fördelar i att känna en trygghet i att få hjälp med både det personliga och det ekonomiska, och det ska göras i en relation där man känner sig trygg med dem som går in och är en del av ens egna viktiga beslutsfattande. Vi återkommer till frågan i en helhet.

SKL nämndes här. Ann-Charlotte Hammar Johnsson har också gjort ett värdefullt inlägg i interpellationsdebatten. Hon underströk värdet av en väl fungerande verksamhet för gode män, inte minst för dem som gode män är till för.

Under våren kallade min föregångare Morgan Johansson till sig företrädare för länsstyrelser och SKL. Man beskrev då bland annat tillsynsproblemen. Sedan kom länsstyrelsens rapport under hösten. Vi kan se att samverkan inom tillsynsområdet har blivit mycket bättre. Vi ser också att insatserna och satsningarna på utbildning är en viktig del i detta. Men det krävs ytterligare åtgärder, och det pågår ett arbete från regeringens sida nu utifrån både länsstyrelsens rapport och Riksrevisionens rapport. Vi samlar in kunskap om vilka åtgärder som bäst krävs i fortsättningen.

Anf. 94 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Låt oss hålla oss till pusselmetafören. Om det ska läggas ett pussel behövs också en överblick. Riksrevisorn menar att vi saknar motivet som finns på kartongens lock. Ansvar är nu utlagt på sju olika, måhända stora, bitar. Vi kan kalla dem länsstyrelser. Bitarna består också av 290 kommuner med tillsammans 230 överförmyndarverksamheter – för att inte nämna alla de tusentals brukarna. En obetydlig bit i sammanhanget är möjligen regeringens ansvar så här långt.

Prot. 2017/18:59

23 januari

Svar på  
interpellationer

Fru talman! Riksdagen beslutade i mars 2017, för nästan ett helt år sedan, om ett tillkännagivande där regeringen uppmanades att snarast ta initiativ till att följa upp hur lagstiftningen om överförmyndare, gode män och förvaltare fungerar och att överväga andra förbättringar av systemet. Nu sa statsrådet: ”Att hasta fram beslut som i värsta fall får motsatt effekt är inte aktuellt.”

Att föreslå en utredning, som riksrevisorn gör, som Sveriges Kommuner och Landsting gör, som en majoritet i Sveriges riksdag gör, är inte att hasta fram, fru talman. Det är att skaffa sig en bild som ger möjlighet att peka ut en väg framåt. Men det här använder statsrådet som motiv för att inte agera, trots att det har varit upprepade debatter och upprepade kritik från SKL och nu från Riksrevisionen.

Fru talman! Det vore frid och fröjd om det bara fattades en enda puselbit. Då skulle vi inte behöva ha dessa diskussioner gång på gång i kamraren. Tyvärr finns de enstaka exemplen på ställföreträdare som förskingrar, som saknar kompetens för sitt uppdrag och som inte lämnar in kompletta redovisningar i tid. Det finns överförmyndare som går på knäna och som av rädsla att gå miste om ställföreträdare inte vågar ställa berättigade krav på dessa och inte heller klarar av att nyrekrytera i takt med att gode män slutar, kanske av åldersskäl. Detta beror på att sju av regeringens utpekade länsstyrelser inte har lyckats med att följa upp och ge stöd åt överförmyndare. Det är därför som Pensionsmyndigheten, Kronofogden och Finansinspektionen har trätt in. Det är för att kommunerna hellre vänder sig till varandra och till Sveriges Kommuner och Landsting för att få råd och stöd än till de sju länsstyrelserna.

Nu finns dessutom de ensamkommande barnen. De har blivit ett nytt ansvarsområde inom systemet. Det är en grupp som har alldeles speciella behov. Det är för att det saknas statistik på området som verksamheterna i alla led famlar i mörkret. Det största mörkret står regeringen för, som trots kritiken inte agerar. Den bit som vi möjligen kan avvara är den bit som regeringen kunde ha tillfört om man i tid hade tagit tag i frågorna.

Anf. 95 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Jag börjar med de bilder som rullas upp av de huvudmän som råkar illa ut. Det finns ett exempel från Facebook, där en kvinna skriver:

Jag gråter av glädje. Ibland vinner David över Goliat. Jag vann första ronden mot min mammas förvaltare. Huset han sålde långt under marknadsvärdet till sig själv via bulvaner i maskopi med mäklaren fick avslag av överförmyndaren. Huset tillhör fortfarande familjen.

Det är av vikt att gode mäns och förvaltares stölder polisanmäls. Så har ofta inte skett. Människor som är i en beroendeställning till dem som ska hjälpa dem och som de ska känna sig trygga med kan inte anmäla och få rättsida på det hela.

Det har också hänt att personer flyttar från kommun till kommun utan att man har meddelat varandra att det finns problem. Sedan har nya människor råkat illa ut. När vi släcker tv:n, stänger av radion eller lägger ihop tidningen står de där fortfarande. Det är det tragiska.

Jag har också samma fråga som Ola Johansson ställde. Statsrådet säger att man ska ta vara på både länsstyrelsens rapport och rapporten från Riks-

revisionen. Kommer dessa åtgärder att presenteras i en helhet, eller kommer man att plocka ut delar? Vad blir det då av detta? Det viktiga är helheten med rättssäkerhet, samordnare, helhet, operativ tillsyn, legitimitet, personliga resurser, samordnade utbildningar samt råd och stöd. Listan kan göras lång. Det här behöver hållas samman på ett ställe i landet, och det ska ske på rättslig grund så att människor inte råkar illa ut på olika sätt.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Anf. 96 Statsrådet HELENE FRITZON (S):

Fru talman! Jag konstaterar att under förra året fanns länsstyrelsens redovisning tillgänglig från tidig höst. Precis före jul tog vi emot Riksrevisionens rapport. Vi debatterar i dag, i januari månad efter juluppehållet, värdet av ytterligare åtgärder.

Detta är en fråga som har engagerat inte bara riksdagen. Precis som interpellanten och Ann-Charlotte Hammar Johnsson ger uttryck för engagerar frågan både riksdagen och många andra olika aktörer, bland annat kommunerna. Så har det varit under lång tid.

De exempel som har redovisats i medierna där uppdraget inte sköts utan faktiskt missköts, och vi fick höra ett exempel nu, har lett till ett antal åtgärder.

Redan 2007 tog man ett initiativ som gjorde att kommuner fick möjlighet att samverka genom att tillsätta en gemensam överförmyndarnämnd. Det skapade bra förutsättningar för inte minst de mindre kommunerna, som kanske hade svårt att organisera en sådan verksamhet i den egna kommunen. Mycket av samverkan byggdes också upp för en mer rationell hantering.

Året därpå, 2008, skärptes länsstyrelsernas tillsynsansvar. Det infördes regelbunden tillsyn av samtliga överförmyndare, och det gjordes årliga inspektioner.

Jag talar nu om en borgerlig regering. Det har tagits många olika initiativ under olika regeringsansvar.

År 2009 gjordes ändringar i syfte att minska risken för missbruk av den enskildes tillgångar och stärka det allmännas tillsyn. Man gav möjlighet för överförmyndaren att spärra vissa finansiella tillgångar när det finns misstanke om att det inte har gått rätt till. Man förbättrade också reglerna för överförmyndarens tillgång till information.

Jag har följt detta, också under min tid som kommunalråd. Jag har sett förändringsarbetet och sett hur viktigt det är att man skärper kraven och organisationen kring överförmyndariet och gode män, och jag vet att många kommuner jobbar aktivt med detta.

År 2012 koncentrerade man tillsynen till sju länsstyrelser. Det gjordes i syfte att förbättra tillsynen.

År 2015 infördes regler om statistik över överförmyndarnas verksamhet. Där går Riksrevisionen ännu längre och vill se mer av statistik och uppföljning av detta. Det är förslag som vi får återkomma till.

Samma år infördes även regler som skärpte kontrollen av om de som förordnas som ställföreträdare är lämpliga för uppdraget. Där finns verktyg för att ta reda på hur lämpligheten är för den som ska utföra ett sådant viktigt uppdrag.

Jag vill ändå ge en bild av att regeringen – olika regeringar – har tagit och tar ansvar för att vi ska ha en väl fungerande verksamhet med överförmyndare, ställföreträdare och gode män.

Anf. 97 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag ska ägna mina sista två minuter åt att ge Centerpartiets syn på detta.

Vi är i grunden positiva till det sätt på vilket kommunerna tar ansvar för sin överförmyndarverksamhet. I stället för att denna verksamhet exempelvis ska ingå i den skattefinansierade socialtjänsten vill vi att den så långt det är möjligt ska skötas av enskilda, av medmänniskor.

Vi vet att det finns många som i princip försörjer sig på att vara ställföreträdare – det är inget fel i det – liksom det finns närstående som lägger ned betydligt mer arbete än de får ersättning för. Vi vet att det finns företag som erbjuder tjänsterna.

Det område vi pekar ut att professionalisera är i första hand godmanskapet för ensamkommande barn – detta för att det kräver andra typer av myndighetskontakter, kan vara väldigt utsatt och kräver stor förståelse för huvudmännens behov.

Vi har varit positiva till att länsstyrelsernas ansvar koncentrerats till ett mindre antal länsstyrelser, dessa sju stycken. Men vi har länge tyckt att man ska peka ut en statlig myndighet – inte en ny utan en av alla redan existerande – som tar ansvar för tillsynsvägledningen på den nationella nivån.

Nu när många kommuner slår samman sina verksamheter och samverkar över gränserna behöver det också förtydligas vad nämnderna och överförmyndarna har för ansvar.

Vi vill också höja fribeloppet så att det ges möjlighet att få ut högre ersättning från huvudmannen att ersätta ställföreträdaren med.

Men, fru talman, detta är våra utgångspunkter. Med den beskrivning vi fått av Riksrevisionen av hur man upplever situationen och med de utmaningar systemet står inför vill vi i första hand se en total översyn, en utredning, som på sikt moderniserar och säkerställer det vi vill ha.

Jag vill avsluta med ett återupprepande: Att föreslå en utredning, som Riksrevisionen och Centerpartiet gör, är inte att hasta fram. Det är att vara konstruktiv och proaktiv och vilja framåt.

Anf. 98 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanten Ola Johansson för en viktig interpellation. Jag vill också tacka Ann-Charlotte Hammar Johnsson för debatten.

Detta är angeläget. Jag har sagt under vår interpellationsdebatt att jag välkomnar Riksrevisionens rapport och det arbete som länsstyrelserna har presenterat, och jag kan försäkra riksdagen om att regeringen tar de här frågorna på största allvar. När misskötsel påvisas ska åtgärder vidtas.

Regeringen kommer att svara på Riksrevisionens rapport. Vi är just nu mitt uppe i analysarbetet med själva rapporten, så vi återkommer mer i detalj i fråga om hur vi ser på den. Men jag vill understryka det som Riksrevisionen säger om att det är viktigt att ha god överblick över hur det ser ut på nationell nivå och över vilka problem som finns på området när dessa uppdrag beslutas.

Utan att föregripa någonting vill jag också säga att lagstiftningsåtgärder kan vara bra, men de kommer inte att vara lösningen på hela frågan. Minst lika viktigt är såklart att överförmyndarverksamheten prioriteras ute

i kommunerna, att den fungerar väl och att alla aktörer arbetar tillsammans på olika nivåer för att utveckla verksamheten.

Jag ser fram emot de fortsatta diskussionerna om hur vi kan gå vidare med att ytterligare förbättra överförmyndarverksamheten. Tack så hjärtligt!

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

## **§ 18 Svar på interpellationerna 2017/18:202 och 203 om dieselförbud i storstäder**

Anf. 99 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin har frågat miljöministern om hon inom ramen för sin tjänsteutövning arbetar för att möjliggöra den typ av beslut som den styrande majoriteten i Stockholms stad fattade om miljözoner den 16 november förra året.

Carl-Oskar Bohlin har också frågat finansministern vilka åtgärder hon tänker vidta för att inte regeringens politik ska leda till omotiverade värdeminskningar i fordonsflottan med en problematisk creditsituation som följd.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationerna. Eftersom interpellationerna i huvudsak berör samma fråga, miljözoner för personbilar, väljer jag att besvara dem i ett sammanhang.

Som framgår av budgetpropositionen för 2018 kommer regeringen att genomföra författningsändringar som möjliggör för kommuner att införa miljözoner för lätta fordon. Miljözonerna kan bidra till att förbättra luftkvaliteten i tätorterna men också bidra till en snabbare omställning till en fossilfri fordonsflotta.

Hur detta regelverk ska se ut i detalj bereds nu i Regeringskansliet. Jag vill i dagsläget inte föregripa denna beredning, men självfallet är det mycket viktigt att regelverket är så utformat att det ger en ur hälsosynpunkt bra stadsmiljö samtidigt som det ger tillgänglighet för så många som möjligt som vill kunna komma in i städerna. Det ansvaret kommer också att åligga de lokala politiker som använder sig av miljözonerna som ett verktyg för att minska lokala problem med luftföroreningar.

Anf. 100 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Tack, infrastrukturministern, för svaret!

För inte så jättemånga år sedan rådde det politisk konsensus om dieslbilar. Det ansågs generellt lovvärt att fler människor började köra dieslbilar eftersom dieslbilar förbrukade mindre bränsle än motsvarande bilar som framdrevs av bensin. Det skapades incitament för människor att välja dieslbilar. Skatterna på dieslbilar sänktes. Från att ha haft en relativt låg andel dieslbilar i den svenska fordonsflottan närmade vi oss det europeiska genomsnittet, och i dag går över hälften av alla nya bilar som säljs på diesel.

Därmed måste man förstå att människor känner viss rädsla och skepsis nu när regeringen och ledande rödgröna politiker deklarerar att man på

ganska kort sikt avser att göra det omöjligt att framföra en majoritet av alla dieselbilar som rullar i Sverige i dag, till exempel i Sveriges huvudstad eller för den delen i övriga tätorter som väljer att införa så kallade miljözoner.

I november beslutade den rödgrönrosa majoriteten i Stockholm att miljözoner ska införas från 2020, och i regeringsförklaringen deklarerade statsministern att kommuner ska kunna göra detta för just personbilar. Då återstår frågan: Vad kommer miljözonsdefinitionen att innehålla?

Jag förstår att infrastrukturministern tycker att det är bekvämt att inte behöva svara, för det är en jobbig fråga att svara på. Allt annat lika kommer vi nämligen att få en situation där miljözonen definieras på det sätt som Transportstyrelsen har föreslagit: Dieselbilar och de flesta bensinbilar av äldre årsmodell än 2014 kommer inte att tillåtas färdas inom de områden som definieras som miljözoner.

Nu har vi alltså en situation där infrastrukturministerns partikollegor i Sveriges huvudstad har bestämt sig för att hela Stockholms innerstad ska utgöra just en sådan miljözon. Vad innebär då detta i praktiken? Jo, det innebär naturligtvis ett stort problem för alla de människor som bor i huvudstaden och i dag har en bil som blir förbjuden att använda där. Men det innebär också ett problem för hela Sverige: Den som har en bil och bor utanför Stockholm har kanske någon gång behov av att kunna åka till huvudstaden i sin bil.

Men det största problemet är att man riskerar att skapa en värdekollaps för alla de fordon som från en dag till en annan blir förbjudna att disponera i större tätorter. Detta är anledningen till en av mina interpellationer, som vi står här och diskuterar i dag: risken för en finansiell kris kopplad till att man på detta ryckiga sätt helt plötsligt förändrar spelreglerna i grunden. Detta kommer naturligtvis att påverka värdet på den stora grupp bilar som plötsligt inte får åka in i till exempel Stockholm.

Jag skulle vilja höra infrastrukturministerns svar på detta. Är han beredd att driva igenom en så här stor förändring, som äventyrar värdet på den tillgång som står för de största utgifterna i de flesta hushålls ekonomier?

Anf. 101 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Carl-Oskar Bohlin frågar om jag tycker att det är en jobbig fråga. Det tycker jag inte. Den borde rimligtvis vara det för Moderaterna eftersom de har varit allt annat än trovärdiga när det gäller frågan om dieselbilarna. Man lämnar in interpellationer och hävdar att dieselbilar på kort sikt ska förbjudas – det är ju inte sant. Det skrivs debattartiklar, som Carl-Oskar Bohlin har skrivit under, som är ordentligt oseriösa och skrämmer upp människor som har dieselbilar. Jag noterar att varken er talesperson i trafikutskottet eller er miljöpolitiska talesperson skrev under de debattartiklarna, för de var inte tillräckligt seriösa.

Sanningen är denna, och jag tänker nu citera Expressens ledare: ”När dieselbilarnas skadliga effekter på stadsluften nu debatteras hade man därför kunnat förvänta sig ett aningen mer ödmjukt Moderaterna. Problemen med höga utsläpp av kväveoxid från biltrafiken förvärrades ju av alliansregeringens politik. Först valde man att begrava Transportstyrelsens förslag om att kommuner skulle få införa miljözoner där enbart personbilar med modern avgasrening tillåts köra. Sen underblåste man dieseltrenden

genom att klassa snåla dieslar som miljöbilar och skattebefria dem, trots vetenskapen om de svåra utsläppsproblemen.” På Expressens ledarsida masskräver man alltså fullständigt Moderaternas hållning i dessa frågor.

Miljöbilarna var befriade från trängselskatten 2006–2012. Etanol och hybrider premierades med nedsatt förmånsvärde till 2012, och mellan 2007 och 2013 såg vi hur en miljöbilspremie infördes för att ersättas av en nedsättning av bilskatten och sedan införas igen medan kraven för nedsatt skatt ändrades flera gånger, allt under alliansregeringens tid.

Min fråga till Carl-Oskar Bohlin är: Hur påverkade detta andrahandsvärdet? Vilket ansvar tog ni för den fullständiga cirkus av förändringar i regelverket för bilägarna som ni genomförde åren efter att ni svikit svensk fordonsindustri genom att säga att den var basically gone och strunta i att stärka den när den stod inför de största utmaningarna någonsin?

Vi tänker mer långsiktigt än så. Vi utgår från Miljömålsberedningens arbete. Där ställer sig Moderaterna för övrigt bakom förslaget om att miljözoner ska införas. När Transportstyrelsen lade fram sitt förslag tillstyrktes det av både moderatstyrda Stockholms län och moderatoppositionen i Stockholms stad.

Jag tror att det är viktigt att vi har en bred uppslutning bakom det faktum att miljözoner nu införs i flera europeiska städer och andra städer ute i världen. De ska dock vara utformade så att vi både utgår från att möta den oro som finns för folkhälsan, inte minst i Stockholm med den trafiksituation som råder här, på Hornsgatan och andra gator, och möter de rimliga krav som finns från andra trafikanter på att man ska ha förutsägbarhet i sitt bilinköp och kunna ta sig in i städerna, som ska vara tillgängliga för så många som möjligt.

Det är detta jag tycker ska vara vägledande för regeringens arbete och när vi genomför förslagen. Därför har jag varit tydlig med att vi inte kommer att genomföra Transportstyrelsens förslag så som det är utformat, utan vi bereder frågan i Regeringskansliet. Men jag är mån om att förslaget är av sådan karaktär att det kan få bred acceptans.

Jag tänker inte hamna i ett sådant läge som Moderaterna hamnade i: att man vart och vartannat år ändrade förutsättningarna för Sveriges bilägare. Det påverkade andrahandsvärdet, för att citera Carl-Oskar Bohlin, men gjorde det också svårt att förutsäga vilka styrmedel vi faktiskt ska använda oss av. Jag skulle önska att vi i Sverige kunde hitta mer långsiktighet när det gäller styrmedel; jag jobbar för detta. Nu har vi bland annat beredningen av miljözoner, där jag tror att det är ett starkt önskemål, även från Moderaterna i stora delar av landet, att vi ska få ett bra regelverk.

Anf. 102 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Det är en intressant debattstrategi från infrastrukturministern att å ena sidan argumentera på temat det här kommer inte att hända; du argumenterar mot någon form av luftslott och har fel i dina påståenden. Å andra sidan lyfter han samtidigt fram alla de argument som anförs just för att införa förbudet mot dieslbilar i storstäder. Det går inte att på ett intellektuellt hederligt sätt både äta kakan och ha den kvar. Infrastrukturministern kan inte ha två positioner samtidigt. Det är därför vi vill ha klargörandet: Blir det ett förbud eller inte?

Infrastrukturministern avslutar med att säga: Vi kommer inte att gå exakt på Transportstyrelsens förslag. Vilket förslag kommer regeringen då

Prot. 2017/18:59

23 januari

Svar på  
interpellationer

att gå på? Han blandar, vilket naturligtvis är retoriskt smart, ihop diskussionen om miljözoner på ett sätt som inte heller är särskilt intellektuellt hederligt. Man bör göra en distinktion mellan å ena sidan miljözoner vissa tider på dygnet för tung trafik och å andra sidan det som Transportstyrelsen nu skisserar: att på bred front förbjuda mer än halva den svenska fordonsflottan att vistas i centrala delar av Stockholms tätort.

Jag vågar påstå att just en sådan sak skulle innebära ett mycket stort värdetapp för den befintliga fordonsflottan. Tror infrastrukturministern att den kreditgivning som är kopplad till privatbilsköp har tagit höjd för detta, att Stefan Löfven i regeringsförklaringen skulle öppna för att 2020 förbjuda denna typ av dieslbilar i svenska storstäder? Det tror nämligen inte jag.

Volvofinans, den största kreditgivaren på privatbilsmarknaden, lånar ut 30 miljarder kronor per år till svenskarna. Hela den finansiella kalkylen bygger på att det finns ett värde kvar i bilen en viss tid efter att man har köpt den. Tror infrastrukturministern att det i dessa leasingkalkyler och privatlån till människor som köper bilar finns med att bilen från en dag till en annan blir förbjuden att köra in i en storstad? Det tror inte jag, och därför vädjar jag till regeringen: Gå inte fram med det förslag som Transportstyrelsen har lagt fram!

Syftet med denna interpellation är att få ett svar. Vilken väg tänker regeringen gå, om man inte väljer att gå på det förslag som Transportstyrelsen har lagt fram?

Anf. 103 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det är antingen medvetet eller omedvetet som Carl-Oskar Bohlin inte riktigt begriper hur utformningen av miljözoner går till.

Även om jag noterar att både det moderatledda Stockholms läns landsting och den moderata oppositionen i Stockholms stad tillstyrker förslaget om miljözoner, liksom att moderaterna i 2016 års miljömålsberedning tillstyrkte att vi ska ha miljözoner, innebär detta inte att vi ska ha miljözoner som innefattar att ingen ska kunna köra in i storstäder. Detta tror jag att de flesta som har följt diskussionen och läst förslagen inser. Det är retoriskt att försöka hävda detta, och att dessutom knyta det till värdeförändring av bilen blir lite löjeväckande. Det var därför jag tog exemplet med hur alliansregeringen under sin tid ändrade förutsättningarna för bilägarna åtta eller nio gånger. Först var miljöbilarna befriade från trängselskatt, sedan skulle den betalas. Först subventionerade man etanol och hybrider, sedan införde man miljöbilspremier, som sedan ersattes med nedsättning av bils katt, för att sedan införas igen. Hur påverkade detta andrahandsvärdet, Carl-Oskar Bohlin? Jag väntar fortfarande på det svaret.

Tycker moderaterna i Stockholms län eller Stockholms stad fel när de tillstyrker förslaget?

Jag tycker att det är viktigt att vi utformar förslag på ett sätt som tar hänsyn till folkhälsoaspekterna – där måste Carl-Oskar Bohlin som, som ledamot i Sveriges riksdag, ansvarar för att medborgarna kan ha god hälsa, se vikten av att vi gör något åt den partikelhalt som finns i delar av Stockholm. Man måste inse att det finns skäl för oss att politiskt agera, inte minst efter dieselskandalen.

Men samtidigt är det självklart att utformningen också sker på ett sätt som är rimligt utifrån både folkhälsoaspekter och människors behov av att

komma in i stadskärnan. Därför blir jag orolig när man så svepande säger att dieselbilar kommer att förbjudas. Det sänker möjligtvis andrahandsvärdet.

Jag har jobbat i svensk fordonsindustri. Jag kan svensk fordonsindustri. Jag arbetar för att vi ihop med fordonsindustrin i Sverige ska klara av att förändra drivlinorna. Det är bra för Sverige att vi har en fordonsindustri som är världsledande när det gäller omställningen. Inte minst ser vi nu hur vi får elektriska drivlinor. Det har vi klarat av genom en kombination av välfungerande samarbete med fordonsindustrin, gemensamma forskningsresurser och forskningsprogram och också en tydlig politik som bidrar till omställning. Där ligger man i framkant. Därför kommer svensk fordonsindustri att klara elektrifieringen av fordonsflottan, LNG till lastbilar och annat. Det är så politiken ska fungera. Då måste man ge rimliga förutsättningar för att klara av detta. Den dialogen med fordonsindustrin tycker jag att det är viktigt att genomföra.

Regeringen kommer att presentera när förslaget om miljözoner ska genomföras efter att vi har berett frågan ordentligt i Regeringskansliet. Detta är ett noggrant arbete, där vi måste känna till konsekvenserna av det regelverk som åtminstone kommunpolitikerna i Stockholm längtar efter att genomföra. Jag har inte noterat att intresset är lika stort i hela övriga landet.

Jag ser att man i stora delar av världen nu går fram med miljözoner – i Berlin och Paris och på andra ställen. Det är klart att vi i Sverige måste öppna för att kunna göra detta. Men då ska det vara tydligt vad som gäller. Det måste kombinera målen om folkhälsa med målen om framkomlighet i storstäderna. Detta kommer att vara vägledande i regeringens arbete.

Anf. 104 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Att tillstyrka miljözoner för tung trafik för att få bort den tunga trafiken från stadskärnorna är väsensskilt från att på bred front säga att en majoritet av Sveriges dieselbilar inte längre på ett smidigt sätt ska kunna åka till Stockholm.

Låt mig upplysa infrastrukturministern om hur verkligheten där ute just nu ser ut. Just nu pågår ett prisfall. Andrahandsvärdet på dieselbilar sjunker för varje dag i takt med att osäkerheten fortbestår. Det är detta som ligger till grund för interpellationen.

Det är inte jag, Moderaterna eller oppositionen som har skapat denna osäkerhet, utan den är skapad av statsminister Stefan Löfven i kombination med det förslag som har kommit från Transportstyrelsen. Om det förslaget genomförs, allt annat lika, förbjuds en majoritet av Sveriges dieselbilar att åka in i det som definieras som miljözoner. Stockholms stad har beslutat att införa en sådan miljözon från 2020. Det är därför vi har den här debatten.

Det handlar om att få ett klagörande, så att den grupp som äger bilar av den här typen ska veta om de behöver sälja sina bilar eller om det hela kommer att landa i något som är klokare än det förslag som i dag ligger på bordet.

Infrastrukturministern kallar det för en löjeväckande tanke att andrahandsvärdet på den här typen av bilar skulle gå ned. Det är en bedömning som inte delas av dem som ger krediter på det här området. De rekomen-

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

derar människor att sälja sina dieslbilar. Är detta vad infrastrukturministern vill bidra till, eller kan han ge ett lugnande besked till Sveriges dieselsägare?

Anf. 105 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Att intresset för dieslbilar minskar och andrahandsvärdet förändras hänger nog snarare samman med det som kallas dieselskandalen, alltså det faktum att ett antal fordonstillverkare inte var sanningsenliga och manipulerade testresultaten, vilket har lett till stora skadestånd i Tyskland och till rättsprocesser i andra europeiska länder. Det är ett misslyckande för europeisk fordonsindustri att man inte har klarat av detta på ett bra sätt. Det får nu långsiktiga följder och leder till minskat förtroende för fordons-tillverkarna och för dieslbilar.

Vi som har att hantera den verkligheten måste säkerställa att vi har rätt verktyg för att få en god miljö i trafiken och samtidigt förutsägbarhet för den som köper ett fordon. Bara för ett fåtal år sedan var den bil man köpte klassad som en miljödiesel. Det är viktigt att ha den balansen innan vi i regeringen ger tydliga besked om utformningen av miljözoner.

Jag tänker inte föra fram en diskussion om att alla dieslbilar ska förbjudas, vilket är den diskussion som Carl-Oskar Bohlin verkar vilja föra. Jag tycker dessutom att det hade varit klädsamt om Carl-Oskar Bohlin hade använt sin tid till att berätta hur värdeförändringen påverkades av det sammelsurium av förändringar i beskattningen av fordon som alliansregeringen genomförde under sin tid, för övrigt samtidigt som man svek svensk fordonsindustri, lät tiotusentals människor lämna fordonsindustrin och tappade stark industriell kapacitet.

Tack och lov har vi nu en annan regering. Vi investerar i Sverige. Industrin står stark i Sverige. Svensk fordonsindustri står stark, inte minst eftersom den möter klimatutmaningen genom att utveckla nya, smarta motorer som klarar framtidens miljökrav. Vi ska bli världens första fossilfria välfärdsland.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **§ 19 Svar på interpellation 2017/18:298 om fjärrstyrd flygledning på Åre Östersund Airport**

Anf. 106 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det här interpellationssvaret är utformat som ett samlat svar på ett flertal interpellationer. Edward Riedl, moderat ledamot, hade ju tre interpellationer som han återtog i går. Detta innebär att det svar jag nu kommer att läsa upp inte bara riktar sig till Saila Quicklund, utan det är det svar som regeringen avgivit till riksdagen, och det innefattar samtliga interpellationer. Det tror jag att också Saila Quicklund är införstådd med.

Fru talman! Edward Riedl och Saila Quicklund har ställt frågor till mig inom området fjärrstyrd flygledarverksamhet.

Edward Riedl har frågat mig vad jag avser att göra för att motverka den ökade sårbarhet som eventuellt uppstår som en följd av centraliseringen av flygledarverksamheten. Edward Riedl har också frågat mig hur jag avser

att säkerställa att säkerheten inte äventyras vid ett skifte mot en fjärrstyrning av flygledarverksamheten samt hur jag bedömer att en flygledare kommer att kunna hantera fler flygplatser samtidigt med bibehållen säkerhet. Edward Riedl har vidare frågat mig om jag kommer att göra en översyn av den ekonomiska kalkylen för fjärrstyrningen och vilka åtgärder jag kommer att vidta om affären visar sig vara olönsam. Edward Riedl har slutligen frågat mig vilken min inställning är till besparingar inom flyget och om de alltid bör eftersträvas, hur små de än är.

Saila Quicklund har frågat mig hur jag motiverar en flytt av flygledartjänster från Östersunds flygplats till Arlanda och att det inte längre ska finnas en fysisk flygledarfunktion på plats i Östersund. Slutligen har Saila Quicklund frågat mig hur jag avser att agera med anledning av de jobb som kommer att försvinna i och med beslutet att fjärrstyra flygledningen på Åre Östersund Airport.

Eftersom samtliga ställda frågor berör det nyligen ingångna avtalet om fjärrstyrd flygledning mellan Swedavia AB och Luftfartsverket väljer jag att besvara dem i ett sammanhang.

Det är det statligt ägda bolaget Swedavia AB som äger de berörda flygplatserna. Swedavia AB fattar beslut om hur bolagets verksamhet ska bedrivas. Swedavia AB har ett uppdrag från ägarna och verkar inom de allmänna regelverk som gäller statligt ägda bolag i allmänhet.

Affärsverket Luftfartsverket utför flygledning åt Swedavia. Luftfartsverket och Swedavia har tecknat avtal om fjärrstyrd flygledning från en gemensam central för flygplatserna i Kiruna, Östersund, Umeå och Malmö. Avtalet baseras på bedömningen att ett digitalt utförande av tjänsten gynnar båda parter verksamhet och bidrar till de ekonomiska mål som gäller för respektive organisation.

Avtalet innebär att en anläggning ska byggas på Arlanda flygplats nära Swedavias operativa central och Luftfartsverkets anläggning för områdeskontroll och Arlandatornet. När anläggningen är klar kommer verksamheten i respektive torn successivt och över några år att föras över till centralen.

Avtalet mellan Swedavia AB och Luftfartsverket har ingåtts efter beslut i respektive styrelse och efter remittering till Försvarsmakten. Det är alltså inte regeringen som har fattat beslut i frågan.

Ansvar för att införande av fjärrstyrd flygledning kan ske på ett säkert sätt ligger på berörda bolag och myndigheter. Införandet sker inom ramen för gällande regelverk och är föremål för Transportstyrelsens godkännande och tillsyn. En sådan prövning görs för varje enskilt fall. Det är alltså inte någon skillnad vad gäller kraven på säkerhet för fjärrstyrning och traditionellt utförda torntjänster.

Frågor om centralisering och de regionala aspekterna är viktiga i ett helhetsperspektiv. Regeringens ambition är ett Sverige som håller ihop. Jag kommer inom ramen för myndighetsdialogen med Luftfartsverket att följa hur arbetet med projektet utvecklas för alla de berörda fem flygplatserna.

Anf. 107 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Tack, infrastrukturministern, för svaret! Ja, det är mycket riktigt. Den 22 november tecknade Luftfartsverket och Swedavia avtal om att flygtrafikledningen på fyra av landets statliga flygplatser ska fjärrstyras

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

från Stockholm. I grund och botten innebär det att flygplatserna i Kiruna, Umeå, Östersund och Malmö blir helt beroende av en fungerande it-kommunikation mellan Stockholm och dessa regioner för att det ska fungera.

Frågan har skapat stor oro. Vi har sett det på ledarsidor och i debattartiklar runt om i landet den senaste tiden. Många som bor i Jämtlands län ställer sig frågande till detta avtal och de konsekvenser som följer med det.

I går kväll hade jag bjudit in Luftfartsverket, Swedavia och Saab till ett öppet möte i Östersund. 100 personer kom till mötet. Vi var helt överväldigade. Det visar vilket fantastiskt stort engagemang som finns i denna fråga.

Självklart handlar det om säkerhetsaspekten och den oro som finns. Men det handlar också om centraliseringen av kvalificerade arbetstillfällen från Norrlands inland. Det skapar till viss del en ilska över detta. Man beaktar också att länet har väldigt speciella väderförhållanden i och med närheten till fjällvärlden. Det kan bli väldigt snabba väderförändringar. Detta avviker också starkt från övriga orter som vi pratar om.

För övrigt bedriver statsrådets regering nu, enligt egen utsago, ett arbete med att utlokalisera statliga arbetstillfällen från Stockholm. Vi kunde i går ta del av det statsministern sa: Nu är det slut på centraliseringen av jobb. I går utlokaliserades 500 Sidajobb. De flyttas mellan två orter i Stockholmsområdet.

Samtidigt tecknar ett statligt verk ett avtal om att flytta 45 arbetstillfällen från landsbygden till huvudstaden genom ett projekt som delfinansieras av EU-pengar. Det totala antalet centraliserade arbetstillfällen kan på sikt, enligt uppgift, överstiga 200 personer när centralens fulla kapacitet uppnås. Vi talar också om en kompetens som kan få en avgörande betydelse för dessa regioners förmåga att hantera kriser genom att finnas kvar på plats.

Enligt förordningen om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap ska Luftfartsverket genom sin verksamhet minska sårbarheten i samhället och utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och inför och vid höjd beredskap.

Min fråga till statsrådet blir då: Minskar vi sårbarheten i samhället om fyra regioners flygplatser blir helt beroende av it-kommunikation med Stockholm för att fungera? Det är en oerhört viktig fråga som jag skulle vilja att infrastrukturministern svarar på.

Anf. 108 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Saila Quicklund, för engagemanget! Jag noterade också att det hade varit många på mötet i Östersund i går. Det tycker jag är bra, för det visar att det finns ett starkt intresse och engagemang, inte minst kring frågor om flygsäkerhet.

Det är klart att Transportstyrelsen i den prövning som nu förestår kommer att vara väldigt noggrann när man prövar projekten utifrån de kriterier som finns. Här ska det inte råda någon skillnad i fråga om vilken teknik man använder, utan det är samma tuffa krav.

Det råder säkert inte heller någon tveksamhet om att vi i regeringen har prioriterat säkerhetsfrågorna, bland annat på förekommen anledning. Vi lever i en omvärld som ställer högre krav på att Sverige har bra säkerhetsrutiner. Dessutom finns det skäl att förstärka vår förmåga att klara av även

bortfall av kapacitet. Därför är det viktigt att redundansen ökar och att vi har säkra system för flygledning.

Som jag förstår det var det ett av skälen till att Luftfartsverket och Swedavia var angelägna om att Försvarsmakten skulle kunna lämna synpunkter. Man remitterade därför förslaget till Försvarsmakten. Försvarsmakten har haft synpunkter på en av lokaliseringarna – Visby – men inte på de övriga. Hade Försvarsmakten haft det förutsätter jag att det hade fått en väldigt stor påverkan på myndigheternas och bolagets agerande i detta sammanhang.

Regeringen har inte provat detta, utan det är just nu en process mellan Luftfartsverket och Swedavia. Sedan återstår det för en annan myndighet som regeringen förfogar över – Transportstyrelsen – att pröva detta. Jag kan inte föregripa den prövning som myndigheterna gör. Däremot är det ingen tvekan om att säkerhetsaspekterna kommer att vara helt avgörande. Här är det en målkonflikt som har att göra med å ena sidan bemanning och å andra sidan den nya teknikens möjligheter att faktiskt bidra till ökad säkerhet eller ökad service och ökade möjligheter. Jag förutsätter att det är några av de aspekter som man kommer att belysa i den prövning som sker.

Sedan är det ingen hemlighet att jag tillhör en regering som har haft en stor betoning på att vi ska vara en regering för hela landet. Det handlar om att inte längre centralisera verksamheter utan flytta ut verksamheter. Så har gjorts till Östersund. Där ökar Tillväxtverket med ett antal tjänster. Jag vill minnas att det var ett tjugotal. Statens servicekontor etableras. Till min hemstad Växjö flyttas det en statlig myndighet. På det sättet vill vi säkerställa att vi ska vara hela Sveriges regering och att staten ska finnas närvarande överallt. Det kommer otvetydigt att vara huvudlinjen för hela regeringens politik under en lång tid framöver, för det är viktigt att vi säkerställer statlig service i hela landet.

Det är klart att det kommer att vara någonting som både statliga myndigheter och statliga bolag har att förhålla sig till när de gör avvägningar i fråga om vilka prioriteringar de ska göra framöver och hur de ska följa upp de aktuella projekten.

Anf. 109 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag ska bara ge en kommentar om kompensation för förlorade arbetstillfällen. S-regeringen tog bort 1 200 jobb i Östersund. Det skulle kompenseras. Det har aldrig gjorts. Det är inte tillräckligt med de 20 tjänster som nu kom till Tillväxtverket. Vi hoppas att det kommer mer. Det är upp till bevis.

Under hösten har vi sett oväder och orkaner – några namn är Harvey, Irma och Ophelia – som har skapat otroligt stora och långvariga störningar vad gäller el och it-förbindelser. Skulle en händelse av liknande karaktär drabba Sverige riskerar vi att vitala delar snabbt slås ut. Det är också svårt att sätta in krishjälp i de drabbade regionerna när vi slår ut det snabbaste kommunikationsmedlet.

I dagens läge är denna förbindelse mest av informell karaktär. Lokalt placerade flygledare kan fortfarande kommunicera med flygplanen med hjälp av autonoma reservsystem som behöver placeras på eller nära flygplatsen för att kunna täcka området däromkring ända ned till marknivå. Om kompetensen flyttas till en annan del av landet blir även dessa reservsystem beroende av en fungerande förbindelse med den nya centralen.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

En ny felkälla introduceras i systemet. Det kanske inte är en lösning som passar alla typer av flygplatser eller alla regioner. I utgångsläget omfattades även Visby flygplats av fjärrstyrningsplanerna. Men Försvarsmakten sa nej till det, och den flygplatsen ingår inte längre i detta. Självklart ställer man sig nu frågan vad som gäller för de övriga flygplatserna Kiruna, Umeå, Östersund och Malmö ur den aspekten.

Den tidigare infrastrukturministern Anna Johansson uttalade tidigare att hon var positivt inställd till fjärrstyrd flygtrafikledning, att det innebär att flygplatsens verksamhet effektiviseras och att det skapar förutsättningar för ökad säkerhet och samordning. Hon menade att det alltså finns stora fördelar med den nya tekniken, inte minst för att värna jobb i de berörda regionerna.

Jag har svårt att förstå vad hon menade. Det är förstås svårt för ministern att svara på det nu, men så uttrycktes det, och det är märkligt.

Det är också ett otydligt och märkligt svar när den tidigare ministern gömmer sig bakom argumentet att Swedavia är ett självständigt bolag som tar sina egna beslut. Det ministern inte tar upp är att hon i sin roll som minister representerar staten, som också är ägare av bolaget. Det här har vi också hört den nuvarande infrastrukturministern uttrycka.

Effektivitet och ekonomiska skäl ligger bakom som motiv för att genomföra detta projekt med fjärrstyrning. Men det handlar ju om småpengar i det stora sammanhanget. Vi talar om 3 ½ miljon, vilket är en promille av Luftfartsverkets totala kostnader.

Min fråga till ministern blir: Hur har totalförsvarsperspektivet vägt in i detta? Säkerhetsaspekten glöms nästan bort i diskussionerna när vi bara pratar om effektivitet, kostnadsminskningar och så vidare.

Projektet leder till en centralisering och ökar sårbarheten i våra regioner, vilket är mycket allvarligt. Hur ställer sig ministern till detta faktum?

Anf. 110 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag inser att Saila Quicklund gärna skulle vilja att jag uttalade mig mer i detalj om det föreliggande förslaget, men jag skulle i så fall föregripa den prövning som Transportstyrelsen gör. Då skulle jag säkert riskera att bli KU-anmäld av någon, och det vill jag som statsråd helst undvika. Transportstyrelsen har nu att pröva utifrån samma kriterier som gäller för flygledning, oavsett vilken teknik som används.

Jag noterar att Luftfartsverkets generaldirektör i medierna poängterade den prövning som Försvarsmakten gjorde. Hon skriver: "Samråd sker men Försvarsmakten har vetorätt. Vill Försvarsmakten behålla traditionell flygtrafiktjänst på en flygplats blir det så."

Jag kan inte ha någon annan slutsats. Säkerhetsintresset måste alltid gå före. Det handlar om flygsäkerhet och nationens intresse, och därför är det naturligtvis väldigt viktigt att den belysningen har gjorts under processen men att också Transportstyrelsen beaktar säkerhetsprövningen i den prövning de har att göra av det förslag som ligger framför dem.

Återigen: Jag tycker att det är viktigt att vi ser på vilka förutsättningar vi har att implementera ny teknik. Det kan finnas fördelar. Inte minst kan den nya tekniken innebära bättre möjlighet att bedriva flygtrafiktjänster under en större del av dagens och veckans timmar. Å andra sidan ska det bedömas utifrån de andra nackdelar det i så fall kan ha.

Det är därför jag med noggrannhet kommer att följa detta, precis som jag säger i svaret. Jag kommer också att invänta den prövning som Transportstyrelsen gör av förslaget.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

---

Svar på  
interpellationer

Anf. 111 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag håller med infrastrukturministern: Det handlar inte om detaljer. Politikernas roll är att ta ett övergripande ansvar för det här. Det vi måste beakta är att säkerhetsaspekten vägs in, och här har ministern ett ansvar och måste ta det, via ett statligt verk och ett statligt bolag som det är fråga om.

Är det en bra idé att styra fyra regioner från Stockholm? Enligt många bör den frågan behandlas av en oberoende instans som inte är ekonomiskt bunden av utfallet. Nu har vi ju kopplingen mellan Saab och Luftfartsverket. Konsekvenserna av ett felaktigt beslut skulle också kunna bli väldigt kostsamma för alla inblandade, inte minst invånarna i de här regionerna.

En oberoende prövning minskar också riskerna för ett felaktigt beslut och skänker legitimitet åt utfallet. Självklart ökar också trovärdigheten i sakfrågan.

172 flygledare har i en artikel skrivit att de ställer sig mycket frågande till fjärrstyrningsprojektet. Flera av dessa är nu pensionerade och behöver alltså inte flytta med, vilket ökar trovärdigheten när de beskriver att det finns stor oro för säkerhetsproblematiken.

Jag anser att det är viktigt att deras åsikter beaktas och att man för en saklig debatt. Det rör ju landets säkerhet. Lägg därtill att regeringen nu frångår sin strategi om att utlokalisera arbetstillfällen från Stockholm, som vi hör i det här sammanhanget. Vi talar alltså om 200 arbetstillfällen.

Avslutningsvis tycker jag att det finns flera frågetecken kvar. Jag kommer att följa upp det här arbetet, och vi kommer säkert att mötas igen i en ny debatt.

Tack så mycket för debatten!

Anf. 112 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det handlar inte om att frångå någon strategi. Den strategin är solklar: Vi kommer att fortsätta att flytta ut arbetstillfällen och säkerställa att staten finns i hela landet. Vi tänker inte göra som alliansregeringen och centralisera verksamheter och lägga ned statlig verksamhet i stora delar av landet.

Faktum är att bland det första vi gjorde var att stoppa nedläggningen av ett antal skatte- och arbetsförmedlingskontor för att säkerställa att servicen finns i hela landet. Det är viktigt, och där tror jag inte att någon som följt den här debatten och de senaste dagarnas utspel tvivlar på oss.

Vi kommer att beakta säkerhetsaspekterna. Det tycker jag är helt avgörande, och jag kommer att följa frågan väldigt noga och säkerställa att det sker en ordentlig granskning. Det är en oberoende granskning. Transportstyrelsen är ju den myndighet som nu granskar Luftfartsverkets och Swedavias planer på att införa flygledning på distans eller fjärrstyrd flygledning, vilket begrepp man nu använder.

Detta innebär att det åligger den myndigheten att nu göra en ordentlig prövning, och det är också ett av skälen till att jag inte i detalj går in och har synpunkter på detta.

Däremot är det naturligtvis en fråga som jag följer väldigt noggrant eftersom den kan innebära både ökad flygsäkerhet och ökade risker. Så är det vid all implementering av ny teknik, och därför måste vi naturligtvis i slutändan vara beredda att kunna gripa in om vi ser att det skulle finnas några sådana risker.

Det viktiga i det här sammanhanget är att inse att vi inte är ensamma om den här utvecklingen i Sverige. I flera andra länder pågår både arbete med flygledning på distans och implementering av ny teknik. Vi får inte hamna, och det hoppas jag och tror att inte heller Saila Quicklund gör, i ett läge där vi ställer oss tveksamma till allt införande av ny teknik. Vi måste kunna se att det också finns förutsättningar och möjligheter att förbättra flygsäkerheten med hjälp av digitalisering och nya styrsystem. Låt oss hoppas att vi kan jobba tillsammans i den andan!

Överläggningen var härmed avslutad.

## **§ 20 Svar på interpellation 2017/18:308 om fordonsmålvakter**

Anf. 113 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Ola Johansson har frågat mig när regeringen kommer att skärpa lagstiftningen så att antalet bilmålvakter minskar och företeelsen att en obegränsad mängd fordon är registrerade på fysiska personer vilka saknar utmätbara tillgångar upphör att existera.

Regeringen ser allvarligt på problemet med fordonsmålvakter och att de fordonsrelaterade skulderna fortsätter att öka. Målvaktsfordon orsakar stora problem i gatumiljön eftersom de upptar värdefull mark för kommunerna när de står felparkerade, och de är ofta i dåligt skick ur både ett trafiksäkerhetsperspektiv och ett miljöperspektiv. Fordonsägare som gör rätt för sig och betalar sina skatter och avgifter upplever det som djupt orättvist att vissa individer kommer undan sitt ansvar genom att nyttja fordonsmålvakter.

Regeringen har därför åtagit sig att arbeta med att komma till rätta med problemet. Vi aviserade i budgetpropositionen för 2018 ett riktat statsbidrag om 25 miljoner kronor årligen 2018–2020 som kommuner kan söka för kostnader i samband med bortforsling, uppställning och skrotning av dessa fordon. Vi aviserade också en översyn av gällande lagstiftning och hur vi kan skärpa regelverket för att förhindra användandet av fordonsmålvakter.

Denna översyn påbörjas den 1 februari i år i form av en intern utredning ledd av hovrättslagmannen Björn Hansson. Utredaren ska bland annat utvärdera införandet av lagen (2014:447) om rätt att ta fordon i anspråk för fordringar på vissa skatter och avgifter, ianspråktagandelagen, och ändringarna i lagen (1982:129) om flyttning av fordon i vissa fall, som trädde i kraft den 1 juli 2014.

Med utgångspunkt från analysen och resultatet av utvärderingen ska utredaren sedan lämna nödvändiga författningsförslag i syfte att komma till rätta med problemet med fordonsmålvakter. I detta ingår bland annat att överväga om det är lämpligt att öka Kronofogdemyndighetens möjligheter att ianspråka fordon på distans, att bredda tillämpningsområdet för ianspråktagandelagen till att omfatta fordon som saknar värde och om det

bör införas utökade möjligheter att tillämpa användningsförbud eller brukandeförbud vid fordonsrelaterade skulder. Utredaren kan också föreslå andra åtgärder för att komma till rätta med problemet med fordonsmålvakter. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni i år.

Utredaren ska också ta fram förslag till utformning av en förordning om stöd till kommuner för kostnader i samband med bortforsling, uppställning och skrotning av fordon med skulder enligt 1 § lagen om rätt att ta fordon i anspråk för fordringar på vissa skatter och avgifter.

Anf. 114 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Precis som i min tidigare debatt här för en stund sedan, om överförmyndare, handlar det här om att en majoritet i Sveriges riksdag inte är nöjd med regeringen och tycker att de åtgärder som har vidtagits inte räcker till.

I en tidigare debatt här i mars förra året med ministrernas företrädare Anna Johansson utlovades det att regeringen skulle återkomma i frågan. Nu förefaller det av svaret jag fått som att Tomas Eneroth tänker göra det, och det är bra. Det välkomnar jag.

Sveriges meste bilmålvakt är registrerad på 3 794 bilar. Det var den dagens notering. Den sista, enligt Sydsvenskan, registrerades så sent som den 21 december 2017. Personen är en 33-åring från Malmö som har skulder på över 50 miljoner kronor till staten.

Ett annat fall som beskrivs i samma tidning handlar om en person som är död sedan 2016 men som står som ägare av 2 856 bilar. Det säger ju sig självt att det inte går att utmäta tillgångar från en sådan person.

Det säger sig också självt att få av dessa bilar kan ha ett sådant värde att det räcker till att betala för så värst mycket. Hur mycket kan en 15 år gammal Kia kombi med körförbud, som ägs av en 22-åring som är dömd för våldtäkt och grovt narkotikabrott, vara värd? Däremot är det ett sätt för 22-åringen att finansiera ett missbruk.

Någon betalar någon annan för att kunna använda den bil som fordonsmålvakten inte har något intresse av. På så sätt slipper man ta det ansvar som vi andra bilägare tar för självklart, att man betalar skatt, gör rätt för sig och tar de böter man får när man bryter mot lagen eller mot någon parkeringsbestämmelse.

Att bekämpa problemen med fordonsmålvakter är ett sätt att komma åt och minska intresset för kriminalitet. En bil registrerad på en målvakt är en plats att gömma vapen på utan risk för att det kan knytas till dig som person. Det handlar således inte bara om skulden på totalt 200 miljoner kronor som har samlats hos de allra tyngsta bilmålvakterna, som enligt samma tidning står för 15 000 bilar. Det handlar ju om hur vi skapar trygghet i hela landet, motverkar brottslighet och bidragsberoende och får människor i arbete.

Det är inte bara grovt kriminella utan också andra personer som tycker att detta är ett smidigt sätt att disponera en bil. Händer det något är det bara att lämna bilen, sticka från platsen och låta det allmänna ta hand om ansvaret. Ett annat motiv kan vara att man för att få försörjningsstöd och olika former av bidrag inte får lov att äga ett fordon.

Fru talman! Dessa berättelser härrör sig från Sydsvenskans beskrivning av läget i Malmö. Det var deras rapportering och frågor till mig som föranledde den här debatten.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

Svar på  
interpellationer

Fru talman! Jag ämnar inte debattera mer i frågan, utan jag nöjer mig med beskedet att det har utsetts en internutredare som ska utvärdera den lag som uppenbarligen inte har fungerat, vilken har gått ut på att man ska kunna beslagta bilar för att betala fordringar som uppstår för skatteskulder, parkeringsavgifter och dylikt.

Att uppdraget ska redovisas den 30 juni innebär att regeringen har misslyckats med att före valet komma till rätta med problemen med feluppställda bilar, svårigheter att få in skatter och inte minst hänsynslöst utnyttjande av redan utsatta människor. Det betyder att det är en ny regering som kommer att få städa upp efter den gamla – en regering som kommer att innebära att vi får ett nytt ledarskap för Sverige, där Centerpartiet ihop med Alliansen kommer att kunna ta ansvar.

Fru talman! Det enda sättet att komma åt problematiken är att begränsa privatpersoners möjlighet att registrera sig på flera fordon. Här kan vi tänka oss att inskränka äganderätten.

Anf. 115 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag höll under en lång stund på att säga att jag håller med om nästan vartenda ord som Ola Johansson säger. Men sedan kom det på slutet någonting som handlade om regering, om misslyckanden och liknande, och så där skiljer vi oss åt. Sedan kan jag ju uppskatta att en centerpartist står i riksdagens talarstol och talar om inskränkning av äganderätten, för det måste onekligen vara oviljan att inskränka äganderätten som gjorde att alliansregeringen under alla sina åtta år inte förmådde att göra någonting i den här frågan.

Jag tycker att det här är en jätteviktig fråga, och jag ska ärligt säga att jag uppskattar Ola Johanssons engagemang i frågan. Jag tycker också att Sydsvenska Dagbladet i sina debattartiklar har gjort ett gediget bra arbete med att beskriva problematiken.

Jag är glad över att så småningom kunna presentera den utredning som tillsatts. Utredaren ska vara klar senast i juni. Det innebär inte att det därmed är en nästkommande eventuell regering, där jag kanske ingår, som ska hantera frågan, utan det kan också vara så att utredaren föreslår författningsändringar, förordningsändringar eller andra regeländringar som gör att inte minst Kronofogdemyndigheten får ökade möjligheter att ianspråkta eller beslagta fordon.

Jag är beredd att pröva de allra flesta möjligheter som finns för att stävja missbruket av fordonsmålvakter. Jag tycker att det är en oacceptabel utveckling som bidrar till försämrad trygghet. Men det handlar också om att den göder kriminalitet. Alltså måste vi hitta verkkningsfulla verktyg för både polisen och Kronofogdemyndigheten att kunna agera. Därför har Björn Hansson, utöver direktiven, fria händer att komma med nya förslag som ger oss bättre verktyg.

Jag tror att jag och Ola Johansson delar uppfattningen att ju snabbare vi kan agera, desto bättre. Ju bättre verktyg polis och kronofogde har, desto bättre. Det här måste kunna stävas på ett sätt som gör att man inte kan organisera brottslighet genom att använda sig av fordonsmålvakter.

Jag ser fram emot utredningen. Det är kort om tid till den 30 juni, men argumentet för att ha den korta tiden är just att kunna få fram förslag som ska kunna träda i kraft så snart som möjligt. Är det sedan förordningsändringar och lagändringar får vi vänta tills riksdagen återsamlas. Men låt oss

i så fall gemensamt verka för att vi får en skarp lagstiftning, för det här är inte en utveckling som är acceptabel.

Prot. 2017/18:59  
23 januari

---

Överläggningen var härmed avslutad.

## § 21 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

### Propositioner

2017/18:71 Ett par frågor om kontoföring och clearingverksamhet  
2017/18:72 Räntetak och andra åtgärder på marknaden för snabblån och andra högkostnadskrediter  
2017/18:81 Elektronisk övervakning av kontaktförbud

### Skrivelse

2017/18:84 Riksrevisionens rapport om karriärstegsreformen och lärarlönelyftet

### EU-dokument

KOM(2017) 824 Förslag till rådets direktiv om fastställande av bestämmelser för att stärka det finanspolitiska ansvarstagandet och den medelfristiga budgetpolitiska inriktningen i medlemsstaterna  
KOM(2018) 21 Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2006/112/EG om ett gemensamt system för mervärdesskatt vad gäller den särskilda ordningen för småföretag

### Motioner

med anledning av prop. 2017/18:60 Avtal om ekonomi och handel (CETA) samt strategiskt partnerskapsavtal mellan EU och dess medlemsstater och Kanada

2017/18:3950 av Håkan Svenneling m.fl. (V)

2017/18:3957 av Carl Schlyter m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2017/18:62 Ny järnvägstrafiklag

2017/18:3951 av Mikael Eskilander m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2017/18:63 Några frågor om alkohol

2017/18:3949 av Emma Wallrup m.fl. (V)

med anledning av prop. 2017/18:64 Statlig ersättning till personer som har fått ändrad könstillhörighet fastställd i vissa fall

2017/18:3958 av Per Ramhorn m.fl. (SD)

2017/18:3964 av Barbro Westerholm m.fl. (L)

med anledning av skr. 2017/18:50 Riksrevisionens rapport om Polisens forensiska organisation

2017/18:3954 av Adam Marttinen och Patrick Reslow (SD, -)

2017/18:3962 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD)

med anledning av skr. 2017/18:57 2017 års redogörelse för tillämpningen  
av lagen om särskild utlänningskontroll

2017/18:3952 av Kent Ekeröth (SD)

2017/18:3961 av Tomas Tobé m.fl. (M, C, L, KD)

med anledning av skr. 2017/18:65 Riksrevisionens rapport om överutnytt-  
jande av tandvårdsstödet till följd av överbehandling

2017/18:3956 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L)

med anledning av skr. 2017/18:68 Riksrevisionens rapport om Samisk ut-  
bildning

2017/18:3948 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (SD)

## § 22 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

*den 19 januari*

### **2017/18:328 Sjöräddningen**

av Mikael Oscarsson (KD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

*den 22 januari*

### **2017/18:329 Boverkets föreskrifter om vedspisar**

av Carl-Oskar Bohlin (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

### **2017/18:330 Reformering av Arbetsförmedlingen**

av Jan Ericson (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

## § 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

*den 19 januari*

### **2017/18:596 Växande vårdköer**

av Jenny Petersson (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

### **2017/18:597 Familjeklassificering av narkotika**

av Camilla Waltersson Grönvall (M)

till socialminister Annika Strandhäll (S)

### **2017/18:598 Platsbanken**

av Jan Ericson (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

**2017/18:599 Ett begränsat klientantal för gode män och förvaltare**  
av *Mikael Eskilandersson* (SD)  
till statsrådet *Heléne Fritzson* (S)

Prot. 2017/18:59  
23 januari

---

**2017/18:600 Investeringsstödet och statsstödsreglerna**  
av *Caroline Szyber* (KD)  
till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

**2017/18:601 Försvarsmaktens insatser mot kriminella gäng**  
av *Hans Wallmark* (M)  
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

**2017/18:602 Användning av Försvarsmaktens resurser mot kriminella gäng**

av *Hans Wallmark* (M)  
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

**2017/18:603 Rätten att överklaga Skogsstyrelsen beslut**  
av *Cecilia Widegren* (M)  
till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

**2017/18:604 En ny generaldirektör för MSB**  
av *Hans Wallmark* (M)  
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

**2017/18:605 Ungdomspåföljder**  
av *Ellen Juntti* (M)  
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

*den 22 januari*

**2017/18:606 Lagförslag i Irak som kan tillåta barnäktenskap**  
av *Roza Güclü Hedin* (S)  
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

**2017/18:607 Brott mot mänskliga rättigheter i Kina**  
av *Markus Wiechel* (SD)  
till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

**2017/18:608 Dålig arbetsmiljö**  
av *Jessica Polfjärd* (M)  
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

**2017/18:609 Ungdomsarbetslösheten**  
av *Jessica Polfjärd* (M)  
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

**2017/18:610 Effektivare integration**  
av *Jessica Polfjärd* (M)  
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)

**2017/18:611 3D-vapen**  
av *Cecilia Widegren* (M)  
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

**2017/18:612 Regeringen och Försvarsberedningen**  
av *Sofia Fölster* (M)  
till försvarsminister *Peter Hultqvist* (S)

**2017/18:613 Tekniska problem som påverkar pendeltågstrafik i Stockholm**  
av *Nina Lundström* (L)  
till statsrådet *Tomas Eneroth* (S)

**2017/18:614 Transparenta skatter**

av *Margareta Cederfelt* (M)  
till finansminister Magdalena Andersson (S)

**2017/18:615 Allergikers möjlighet att resa**

av *Nina Lundström* (L)  
till statsrådet Tomas Eneroth (S)

**2017/18:616 Resurser till polisen**

av *Dennis Dioukarev* (SD)  
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

**2017/18:617 Hyresgästers ställning vid styckvisa renoveringar**

av *Nooshi Dadgostar* (V)  
till statsrådet Heléne Fritzson (S)

**2017/18:618 Åtgärder mot inbrott hos företagare**

av *Sofia Fölster* (M)  
till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

**§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor**

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

*den 19 januari*

**2017/18:495 Skolbarn som blir bortgifta**

av *Markus Wiechel* (SD)  
till statsrådet Åsa Regnér (S)

**2017/18:508 Malmö kommuns vägran att ge information om bortförda flickor**

av *Robert Hannah* (L)  
till statsrådet Åsa Regnér (S)

**§ 25 Kammaren åtskildes kl. 21.17.**

Sammanträdet leddes  
av förste vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 34 (delvis),  
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.59,  
av förste vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 89 (delvis) och  
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

*/Olof Pilo*

|                                                                                                          |           |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>§ 1 Anmälan om vice ordförande i utskott .....</b>                                                    | <b>1</b>  |
| <b>§ 2 Meddelande om frågestund.....</b>                                                                 | <b>1</b>  |
| <b>§ 3 Meddelande om utrikespolitisk debatt.....</b>                                                     | <b>1</b>  |
| <b>§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....</b>                                            | <b>1</b>  |
| <b>§ 5 Anmälan om faktapromemoria .....</b>                                                              | <b>3</b>  |
| <b>§ 6 Ärenden för bordläggning.....</b>                                                                 | <b>3</b>  |
| <b>§ 7 Svar på interpellation 2017/18:265 om hemlösa barn .....</b>                                      | <b>3</b>  |
| Anf. 1 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) .....                                                                   | 3         |
| Anf. 2 JENNY PETERSSON (M).....                                                                          | 5         |
| Anf. 3 HILLEVI LARSSON (S) .....                                                                         | 6         |
| Anf. 4 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) .....                                                                   | 7         |
| Anf. 5 JENNY PETERSSON (M).....                                                                          | 7         |
| Anf. 6 HILLEVI LARSSON (S) .....                                                                         | 8         |
| Anf. 7 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) .....                                                                   | 9         |
| Anf. 8 JENNY PETERSSON (M).....                                                                          | 10        |
| Anf. 9 Statsrådet ÅSA REGNÉR (S) .....                                                                   | 10        |
| <b>§ 8 Svar på interpellation 2017/18:169 om ensamståendes rätt<br/>till assisterad befruktning.....</b> | <b>11</b> |
| Anf. 10 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 11        |
| Anf. 11 KARIN RÅGSJÖ (V).....                                                                            | 12        |
| Anf. 12 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 13        |
| Anf. 13 KARIN RÅGSJÖ (V).....                                                                            | 14        |
| Anf. 14 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 15        |
| Anf. 15 KARIN RÅGSJÖ (V).....                                                                            | 15        |
| Anf. 16 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 16        |
| <b>§ 9 Svar på interpellation 2017/18:232 om dödfödda barn .....</b>                                     | <b>16</b> |
| Anf. 17 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 16        |
| Anf. 18 JENNY PETERSSON (M).....                                                                         | 17        |
| Anf. 19 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 18        |
| Anf. 20 JENNY PETERSSON (M).....                                                                         | 19        |
| Anf. 21 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 20        |
| Anf. 22 JENNY PETERSSON (M).....                                                                         | 21        |
| Anf. 23 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 21        |
| <b>§ 10 Svar på interpellation 2017/18:247 om psykisk ohälsa<br/>och sjukskrivningar .....</b>           | <b>21</b> |
| Anf. 24 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 21        |
| Anf. 25 ERIK ANDERSSON (M) .....                                                                         | 23        |
| Anf. 26 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 24        |
| Anf. 27 ERIK ANDERSSON (M) .....                                                                         | 25        |
| Anf. 28 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 26        |
| Anf. 29 ERIK ANDERSSON (M) .....                                                                         | 27        |
| Anf. 30 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 27        |
| <b>§ 11 Svar på interpellation 2017/18:293 om<br/>förlossningsvården .....</b>                           | <b>28</b> |
| Anf. 31 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                                                        | 28        |
| Anf. 32 JENNY PETERSSON (M).....                                                                         | 30        |
| Anf. 33 HILLEVI LARSSON (S) .....                                                                        | 30        |

|                                                                     |           |
|---------------------------------------------------------------------|-----------|
| Anf. 34 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                   | 31        |
| Anf. 35 JENNY PETERSSON (M) .....                                   | 32        |
| Anf. 36 HILLEVI LARSSON (S).....                                    | 33        |
| Anf. 37 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                   | 34        |
| Anf. 38 JENNY PETERSSON (M) .....                                   | 35        |
| Anf. 39 Socialminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....                   | 35        |
| <b>§ 12 Svar på interpellationerna 2017/18:141 och 256 om</b>       |           |
| <b>vinstförbudets påverkan på jämställdheten .....</b>              | <b>36</b> |
| Anf. 40 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....                       | 36        |
| Anf. 41 HELENA BOUVENG (M).....                                     | 37        |
| Anf. 42 ERIK ANDERSSON (M) .....                                    | 38        |
| Anf. 43 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....                       | 39        |
| Anf. 44 HELENA BOUVENG (M).....                                     | 40        |
| Anf. 45 ERIK ANDERSSON (M) .....                                    | 41        |
| Anf. 46 MONICA GREEN (S) .....                                      | 42        |
| Anf. 47 ANN-CHARLOTTE HAMMAR<br>JOHNSSON (M).....                   | 43        |
| Anf. 48 LARS BECKMAN (M) .....                                      | 44        |
| Anf. 49 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....                       | 45        |
| Anf. 50 HELENA BOUVENG (M).....                                     | 46        |
| (forts.).....                                                       | 46        |
| <b>Ajournering.....</b>                                             | <b>47</b> |
| <b>Återupptaget sammanträde.....</b>                                | <b>47</b> |
| <b>§ 12 (forts.) Svar på interpellationerna 2017/18:141 och 256</b> |           |
| <b>om vinstförbudets påverkan på jämställdheten .....</b>           | <b>47</b> |
| Anf. 51 ERIK ANDERSSON (M) .....                                    | 47        |
| Anf. 52 MONICA GREEN (S) .....                                      | 47        |
| Anf. 53 ANN-CHARLOTTE HAMMAR<br>JOHNSSON (M).....                   | 48        |
| Anf. 54 LARS BECKMAN (M) .....                                      | 48        |
| Anf. 55 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....                       | 49        |
| <b>§ 13 Svar på interpellation 2017/18:270 om vinstförbud .....</b> | <b>50</b> |
| Anf. 56 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....                       | 50        |
| Anf. 57 LARS BECKMAN (M) .....                                      | 51        |
| Anf. 58 ERIK ANDERSSON (M) .....                                    | 52        |
| Anf. 59 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....                       | 53        |
| Anf. 60 LARS BECKMAN (M) .....                                      | 54        |
| Anf. 61 ERIK ANDERSSON (M) .....                                    | 55        |
| Anf. 62 MONICA GREEN (S) .....                                      | 55        |
| Anf. 63 ANN-CHARLOTTE HAMMAR<br>JOHNSSON (M).....                   | 56        |
| Anf. 64 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....                       | 57        |
| Anf. 65 LARS BECKMAN (M) .....                                      | 58        |
| Anf. 66 MONICA GREEN (S) .....                                      | 58        |
| Anf. 67 ANN-CHARLOTTE HAMMAR<br>JOHNSSON (M).....                   | 59        |
| Anf. 68 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....                       | 59        |
| <b>§ 14 Svar på interpellation 2017/18:315 om bostäder för</b>      |           |
| <b>seniorer .....</b>                                               | <b>60</b> |
| Anf. 69 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP).....                         | 60        |

|                                                                                                                        |           |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Anf. 70 ANN-BRITT ÅSEBOL (M).....                                                                                      | 61        |
| Anf. 71 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) .....                                                                           | 62        |
| Anf. 72 ANN-BRITT ÅSEBOL (M).....                                                                                      | 63        |
| Anf. 73 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) .....                                                                           | 64        |
| Anf. 74 ANN-BRITT ÅSEBOL (M).....                                                                                      | 65        |
| Anf. 75 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP) .....                                                                           | 65        |
| <b>§ 15 Svar på interpellation 2017/18:143 om ensamkommande<br/>som hunnit fylla 18 år under sin asylprocess .....</b> | <b>66</b> |
| Anf. 76 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S) .....                                                                            | 66        |
| Anf. 77 JOHAN FORSSELL (M) .....                                                                                       | 66        |
| Anf. 78 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S) .....                                                                            | 67        |
| Anf. 79 JOHAN FORSSELL (M) .....                                                                                       | 68        |
| Anf. 80 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S) .....                                                                            | 69        |
| Anf. 81 JOHAN FORSSELL (M) .....                                                                                       | 69        |
| Anf. 82 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S) .....                                                                            | 70        |
| <b>§ 16 Svar på interpellation 2017/18:161 om kriminalisering av<br/>köp av hyreskontrakt.....</b>                     | <b>70</b> |
| Anf. 83 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S) .....                                                                            | 70        |
| Anf. 84 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) .....                                                                             | 71        |
| Anf. 85 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S) .....                                                                            | 72        |
| Anf. 86 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) .....                                                                             | 73        |
| Anf. 87 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S) .....                                                                            | 74        |
| Anf. 88 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) .....                                                                             | 75        |
| Anf. 89 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S) .....                                                                            | 75        |
| <b>§ 17 Svar på interpellation 2017/18:312 om bristande tillsyn<br/>av gode män.....</b>                               | <b>76</b> |
| Anf. 90 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S) .....                                                                            | 76        |
| Anf. 91 OLA JOHANSSON (C) .....                                                                                        | 76        |
| Anf. 92 ANN-CHARLOTTE HAMMAR<br>JOHANSSON (M) .....                                                                    | 77        |
| Anf. 93 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S) .....                                                                            | 79        |
| Anf. 94 OLA JOHANSSON (C) .....                                                                                        | 79        |
| Anf. 95 ANN-CHARLOTTE HAMMAR<br>JOHANSSON (M) .....                                                                    | 80        |
| Anf. 96 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S) .....                                                                            | 81        |
| Anf. 97 OLA JOHANSSON (C) .....                                                                                        | 82        |
| Anf. 98 Statsrådet HELÉNE FRITZON (S) .....                                                                            | 82        |
| <b>§ 18 Svar på interpellationerna 2017/18:202 och 203 om<br/>dieselförbud i storstäder .....</b>                      | <b>83</b> |
| Anf. 99 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....                                                                              | 83        |
| Anf. 100 CARL-OSKAR BOHLIN (M) .....                                                                                   | 83        |
| Anf. 101 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....                                                                             | 84        |
| Anf. 102 CARL-OSKAR BOHLIN (M) .....                                                                                   | 85        |
| Anf. 103 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....                                                                             | 86        |
| Anf. 104 CARL-OSKAR BOHLIN (M) .....                                                                                   | 87        |
| Anf. 105 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....                                                                             | 88        |
| <b>§ 19 Svar på interpellation 2017/18:298 om fjärrstyrd<br/>flygledning på Åre Östersund Airport .....</b>            | <b>88</b> |
| Anf. 106 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....                                                                             | 88        |
| Anf. 107 SAILA QUICKLUND (M) .....                                                                                     | 89        |

|                                                                          |            |
|--------------------------------------------------------------------------|------------|
| Anf. 108 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....                               | 90         |
| Anf. 109 SAILA QUICKLUND (M) .....                                       | 91         |
| Anf. 110 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....                               | 92         |
| Anf. 111 SAILA QUICKLUND (M) .....                                       | 93         |
| Anf. 112 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....                               | 93         |
| <b>§ 20 Svar på interpellation 2017/18:308 om fordonsmålvakter .....</b> | <b>94</b>  |
| Anf. 113 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....                               | 94         |
| Anf. 114 OLA JOHANSSON (C).....                                          | 95         |
| Anf. 115 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....                               | 96         |
| <b>§ 21 Bordläggning.....</b>                                            | <b>97</b>  |
| <b>§ 22 Anmälan om interpellationer .....</b>                            | <b>98</b>  |
| <b>§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar .....</b>                  | <b>98</b>  |
| <b>§ 24 Anmälan om skriftliga svar på frågor .....</b>                   | <b>100</b> |
| <b>§ 25 Kammaren åtskildes kl. 21.17. ....</b>                           | <b>100</b> |